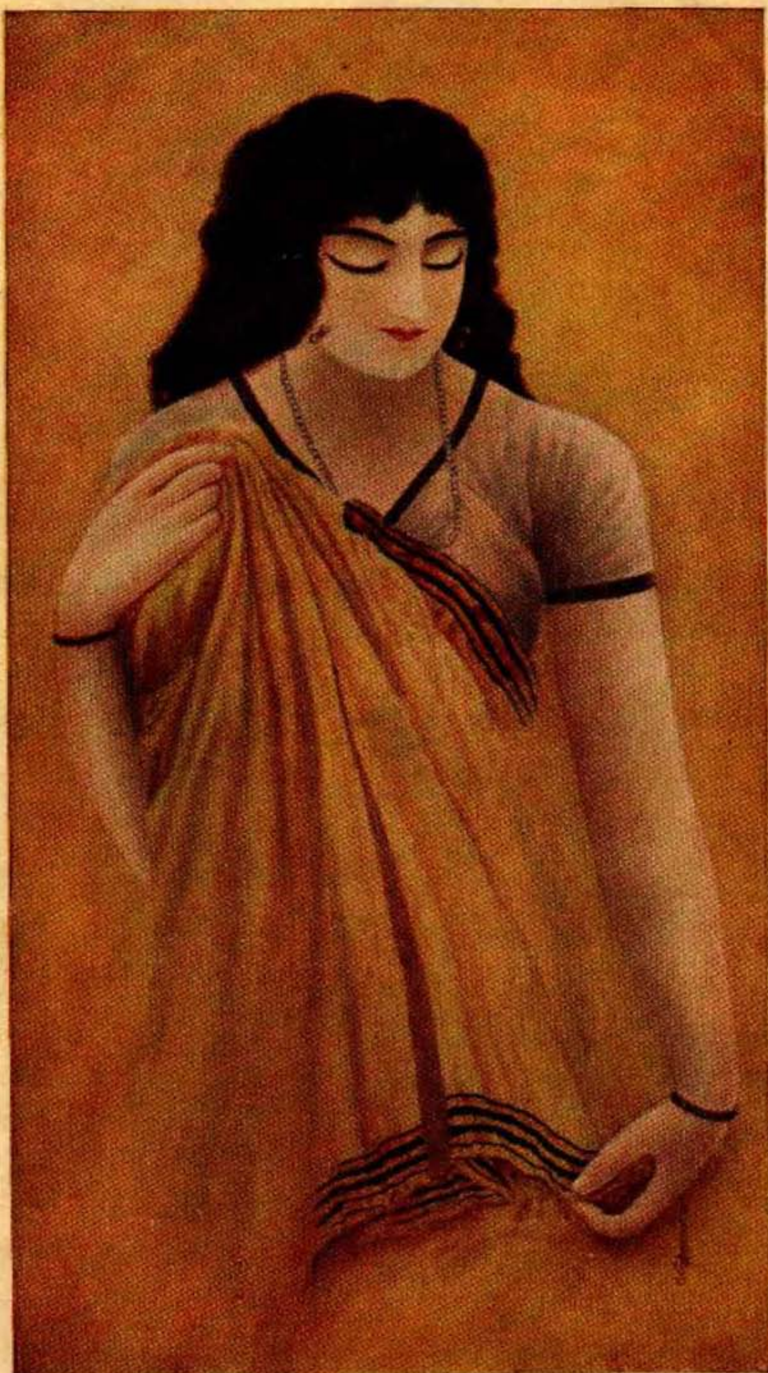
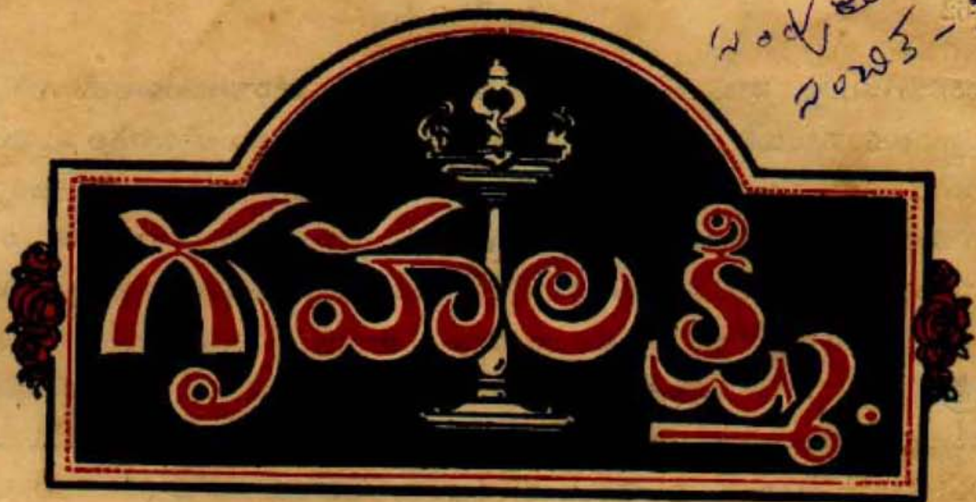


ప్రియధ్యానము



ప్రభుత్వము-స్త్రీల యభివృద్ధి

ప్రజలయొక్క క్షేమమును కాపాడుటకు, వలయు సాధారణ సౌఖ్యములుండు లాగున చేయుటకును, వారివారి హక్కులను కాపాడుటకును ప్రభుత్వ మేర్పడి యున్నది. ఒక దేశమువారు యింకొక దేశము వారిని పీడించుసమయములయందు వలయు కట్టుదిట్టములను గావించుట ప్రభుత్వము విధ్యుక్తధర్మములలో నొకటిగ తలంచుచున్నది. ప్రజల సౌఖ్యమనగ స్త్రీ పురుష సౌఖ్యమని యర్థమే కాని ఒక్క పురుషులయొక్క సౌఖ్యమే యని మాత్ర మర్థము చెప్ప వీలులేదు. ప్రపంచ సౌఖ్యమునకు స్త్రీ పురుషులిరువురును పాటుపడవలయునే గాని యీ రెండు శాఖలలో నేయొక శాఖ పాటుపడినను అందువలన లాభముండదు.

ప్రభుత్వము పురుషులయొక్క యభివృద్ధి కెంతటి శ్రద్ధచూపునో స్త్రీల సౌకర్యమునకును అభివృద్ధికిని అంతయే శ్రద్ధ వహింపవలయును. ప్రస్తుతము ప్రపంచమందలి అన్ని రాజ్యములయందలి వ్యవహారముల నొకమారు దిలకించు నెడ న్యాయమను పేర మహిళామణుల కెంతటి యన్యాయము జరుగుచున్నదో తెలియగలదు. ఏ దేశమును తిలకించినను స్త్రీలకు సరియగు స్థాన మింతవర కొసంగబడియుండనట్లు తెలిసికొననగును. ప్రస్తుత మన్ని దేశములయందునను మహిళామణు లొకేవిధమగు ఆదర్శమునకై ప్రబోధ మొనరించుచున్నారు. అమెరికా దేశమందలి స్త్రీలు ప్రభుత్వమందు పురుషులతో పాటు

సరిసమానమగు హక్కులు తమకును కావలయునని పోరాడుచుండుటయె గాక తమ పట్టుదలను నెగ్గించుకొనియున్నారు. ఇంగ్లాండునందు ఉద్యోగము లాదిగాగల విషయముల యందు ప్రస్తుతము తమకు గల లోపమును తొలగించుకొనుటకు తీవ్రప్రయత్నముల గావించుచున్నారు. టర్కీ దేశమున స్త్రీలలో సంపూర్ణమగు మార్పునకు వలయు ప్రయత్నములు గావింపబడుచున్నవి. చీనా దేశమందలి యువతులు ఆ దేశముయొక్క రాజకీయ వ్యవహారములను చక్కబరచుటకు పాటుపడుచున్నారు. పారసీక దేశమున స్త్రీలు అభివృద్ధికని యిపుడిప్పుడే శాంత మార్గముల ననుసరించి సంస్కార ప్రయత్నములను గావించుకొనుచున్నారని వినుటకు సంతసము. ఇంక భారత దేశ విషయముల గురించి ప్రత్యేకముగ నిటచెప్పుట పిష్టపేషణమె యగునుగాన దానిని వదలి భారత మహిళామణుల యభివృద్ధికిగాను ప్రభుత్వమెట్టి ప్రయత్నములను జేయుచున్నదో యను విషయమును గురించి కొంతవరకు విచారింతము.

రాష్ట్రములయందలి గవర్నరులును వారి వారి సతీమణులును ఢిల్లీయందలివైస్రాయియు ప్రజాహిత సంవస్థలపట్ల చాలశ్రద్ధ వహించుచు భారతదేశాభ్యున్నతికి పాటుపడుచున్నారని కొందరు చెప్పటను మేమనేకమారు లాలించియున్నారము. కాని ఈచక్రవర్తియొక్క ప్రతినిధులు చేయుచున్న సహాయము నించుక పరిశీలింతము. ఎక్కడేని యొక శిశుశరణాలయము తెరుపబడినదన ఆసంస్థయొక్క ప్రారంభోత్సవమును యేగవర్నరో లేక గర్నరు సతియో నెరపును. ఆప్రారంభోత్సవ సమయములయందు గవర్నరుగాని ఆయన సతిగాని ఆప్రజాహిత సంస్థకు యేబదిరూప్యములో అంతకుమించిన యేవంద రూప్యములో తమ విరాళముగ నిచ్చెదరు. దానితో యెంత కార్యము సాగగలదు? ఎంతవరకా సంస్థ ప్రజలకు సహాయము చేయగలదు? సంస్థయొక్క ప్రారంభోత్సవమును జరిపినది చక్రవర్తి ప్రతినిధియైనను సంస్థ పోషింపబడునది భారతీయులచేతనే యనువిషయమును మనము మరువరాదు.

కాని ఇదియంతయు ప్రభుత్వముయొక్క సహాయమని మనమెట్లనుకొనుట? మార్చినెలలో దేశమందుగల వివిధరాష్ట్రములందలి శాసనసభలును సమావేశమైనవి. ఆసమయముననే భారతశాసనసభయు స్టేట్ కౌన్సిల్ ను సమావేశమైనవి. వత్సరమంతలో జరిగియున్న సమావేశములన్నింటికన్న యీమధ్యజరిగియుండిన బడ్జట్ సమావేశ మెంతయు ముఖ్యమైనది. ముందువత్సరము యేయేశాఖల కెంతెంతధనము వినియోగింప బడవలయు

నన్నువిషయము గురించి తీవ్రమగు చర్చలు గావింపబడినవి. ఆసమయములయందు స్త్రీలస్థానముగురించి గాని వారియభివృద్ధినిగురించి కాని యించుకేనియు చర్చగావింపబడి యున్నట్లు చెప్పుట కవకాశ మొదవదు. పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూగారు భారతదేశ భావిరాజ్యాంగ విధానమునుగురించి తీర్మానమునుగొని వచ్చియుండిరి, అందు స్త్రీలకు ఓటింగు హక్కులొసంగబడి యున్నయట్లు యిదివరకే పేర్కొనబడియున్నదని కొందరు శాసనసభ్యులు చమత్కార వాదనలను సాగింపవచ్చునుకాని భారతరమణీమణు లీసమాధానముతో సంతృప్తి నొందజాలరు. మహిళామణుల యభివృద్ధి విషయమున భారత శాసన సభయందలి అన్నిపక్షములవారును అశ్రద్ధనే ప్రదర్శించియుండిరి. అట్టులే రాష్ట్రీయశాసనసభ్యులును వర్తించిరి. విద్యాశాఖ విశాలమైనది గాన అందులకువలయు చర్చ ప్రస్తుతము జరుగజాలదు, యింకముందు జరుగు సమావేశములయందు స్త్రీవిద్యాది విషయములగురించిన చర్చలు జరుపబడుననికూడ కొందరుచెప్పవచ్చును. గంటలతరబడి యుపన్యసింప శక్తిగలవారు తమయుపన్యాస సమయములయందొక నాలుగువాక్యములు స్త్రీలనుగురించి మాటలాడిన నేమిపోవును? మిగత సమస్యలపట్ల ప్రజాప్రతినిధులగు శాసనసభ్యులు యెంతటి శ్రద్ధవహించుచుండినను యీవిషయమున మాత్రము యెట్టిశ్రద్ధను గాని వహించియుండలేదని చెప్పవలసి వచ్చినందులకు చింతిల్లుచున్నారము.

ప్రజాప్రతినిధులను గురించి కొంతవరకు చర్చించితిమిగాన యింకముందు ప్రభుత్వ మెంతవరకు భారతనారీమణుల యభివృద్ధికిగాను పాటుపడియున్నదో యించుక పరీక్షింతము. ప్రజాసంరక్షక చట్టము వోడింపబడియుండినను దానిని తిరుగ భారతశాసనసభయందు ప్రవేశపెట్టుటకు శ్రమపడియుండిన ప్రభుత్వము, గౌరు, శారదాగార్ల బిల్లులపైన ప్రజాభిప్రాయ మవసరమని తలంచి విచారణసంఘముల నేర్పరచి కాలయాపన మొనరించుచున్న సంగతినెల్ల రెరుంగుదురు. అట్టిప్రభుత్వము రాష్ట్రీయ శాసన సభలలో గానిండు, భారత శాసనసభలో గానిండు—స్త్రీల విషయమున పెదవి మెదపి యెరుంగదని నిర్భయముగ చెప్పగలము. తాలూకా బోర్డులు, జిల్లాబోర్డులు, పురపాలక సంఘములు, విద్యా సంఘములు మున్నగువాటియందు కొంతమంది స్త్రీలకు సభ్యత్వముల నొసంగుటతోడనే తన పని తీరినట్లుగ ప్రభుత్వము తలంచుచున్నదా? బాగుగ ఆలోచించునెడ బయట బడువిషయ మిదియెయని చెప్పవచ్చును. కాని ఇట్టి వట్టి గౌరవముల వలన భారత మహిళామణులెట్లు అభివృద్ధికి రాగలరు? ప్రస్తుతము వాంఛింపబడునది మొత్తముస్త్రీల

యొక్క యభివృద్ధి. అందులకై ప్రభుత్వము పూనుకొనవలయును. దేశమందలి బాలికా పాఠశాలల సంఖ్య నేఁడు చాలతక్కువగనున్నది. స్త్రీల ఆరోగ్యస్థితి గతులు చాలవరకు వెనుకబడియున్నవి. స్త్రీలసాంఘిక స్థానము చక్కబరుపబడవలయునన్న ఆందోళన బయలు దేరియున్నది.

ఈ విషయములన్నింటి పట్ల నెవ్వరు శ్రద్ధవహింపవలయును? ప్రభుత్వమే యిందులకు పూనుకొనవలయును. ప్రజల కష్టనష్టముల దిలకించి అందులకు వలయు సంస్కారముల గావించు బాధ్యత ప్రభుత్వముమీఁదనున్నది. ప్రస్తుతము బ్రిటిషుఇండియా ప్రభుత్వము చూపుచున్న అశ్రద్ధ యింతటితో నేనియు యింకిపోవలయును. భారత మహిళామణుల యభివృద్ధికవసరమగు కార్యముల గావించుటకు ప్రభుత్వము పూనుకొనవలసి యున్నది.

వీర మాతలు

సింగంపల్లి వెంకటాద్రిగారు

భారతమాత గర్భమున నిర్వక్రమ పరాక్రమ శీలురగు నారీమతల్లులెందరో జనన మొందిరి. వీరిచరిత్రములు నవరత్నములతో సువర్ణపత్రములపై స్థగిత మొనర్చవలసియున్నది. వీరి నామములు చేష్టలు చిరస్మరణీయములు. స్త్రీలు అబలలనుట అవివేకము. వీరవనితామణులలో కొందఱి చరిత్రము లిట వ్రాయ నభిలషించుచున్నాను.

దుర్గావతి

పదునాఱవ శతాబ్దమధ్యమున నర్మదానదీతీరమున నొక హిందూరాజ్యమును దుర్గావతియను నారీమణి పాలించుచుండెను. 1564-వ సంవత్సరమున మొగలులు ఆమె రాజ్యమును ముట్టడించిరి. ఆ ప్రభ్వీణి ధైర్య మవలంబించి సర్వసైన్యముల సమకూర్చి స్వీయాధి పత్యమున శత్రువులతో సమర మొనర్ప సాహసించెను. ఎంతకాలమో తీవ్రముగ బ్రతిఘటించెను. కాని దురదృష్టవశమున నామెకంటికి ప్రబలమగు గాయము తగులుటచే రణరంగమునుండి మరలుట తటస్థించెను. తోడనే సైన్యములును పారిపోసాగెను. శత్రువు లామెన వెంటాడ జొచ్చిరి. దుర్గావతి యాసంగతి కనుగొని మానరక్షణార్థమై మావటివానిచేతనున్న అంకుశముగైకొని యద్దానితో ప్రాణత్యాగ మొనర్చెను. 'బోటికి మానము ప్రాణము' అనునది సత్యోక్తియే!

చాంద్ సుల్తానా

మొగల్ ప్రభువులు అహమద్‌నగరమును 1595-వ సంవత్సరమున ముట్టడించిరి. ఆసమయముననే రాజ్యము చిందరవందరగానుండెను. ఐనను చాంద్ సుల్తానా తనచాకచక్యము వలన రాజ్యమునంగల చిక్కులనన్నిటిని చక్కబెట్టుకొని సైన్యముల బ్రోగుజేసి మొగలులతో డీకొన జాలెను. రాజప్రాసాదమునుండి రణరంగమునందలి పరస్థితులు జాగరూకతతో కనుగొనుచు వచ్చెను. కొంతవడికి తన సైనికు లపజయ మొందుటజూచి

సహింపజాలక కవచమునుదాల్చి కరవాలమునుబూని పగతురపై కొదమసింగమువలె నుఱికి అత్యంత సాహసముతో పోరాడజొచ్చెను. నిజసైన్యముల పరిపరివిధముల బ్రోత్సహించెను. యుద్ధము చాలాకాలము జరిగియుండెను. కాని కొంతకాలమునకు ఫిరంగుల ప్రేల్చుటకై సాధారణముగానుపయోగించు సీసపుగుండ్లు నిశ్శేషమైపోగా చేయునదిలేక కోశాగారమునసున్న వెండి బంగారు నాణెముల కరగించి గోళముల తయారుచేయించి ప్రయోగించెనట! అవియును కొంతకాలమునకు చాలకుండుటంజేసి తన శరీరముపైనున్న సర్వాభరణముల వినియోగించి గోళముల తయారుచేయించి యుద్ధముకొనసాగించెనట! విశేషకాలము పోరుజరుగుటచే మొగలుల సైన్యములును సన్నగిలుట సంభవించెను. అంతట సంధిపొసగెను: చాంద్‌సుల్తానా రాజ్యము శత్రుస్వాధీనము కాకుండ కాపాడి సత్కీర్తినొందెను.

నూర్జహాన్

నూర్జహాన్ అనుపదమునకు జగజ్జ్యోతి యనియర్థము చెప్పవచ్చును. ఈమె జహాంగీరు పట్టమహిషి. జహాంగీరుతో బాటు యీమె నామమును నాణ్యములపై ముద్రింపబడుచుండెను. జహాంగీరు దుర్వ్యసనలోలుడు. ఆకారణమున నూర్జహాన్ రాజ్యతంత్రము నడుపువచ్చెను. ఆమెభర్త 1620-వ సంవత్సరమున మహాబత్ ఖానను వానిచే రోడింపబడి ఖైదీగచేయబడెను. అపుడు నూర్జహాన్ పురుషవేషముదాల్చి అశ్వారోహణ మొనర్చి శత్రుశిబిరమును జొచ్చి ప్రాణనాథుని బంధవిముక్తునిగ జేయ సాహసించెను. ఆమె ధనుర్బాణముల చేబూని వీరమాతవలె విజృంభించి సైనికుల బ్రోత్సహించుచు ఘోరముగ యుద్ధమొనర్చెను. ఇట్లు యుద్ధము జరుగుచుండగా నొకానొక దినమున ఆమె యధిష్టించిన మదగజము యమునానదీ ప్రవాహమునంబడి మృతినొందుట తటస్థించెను. ఆమెయు ప్రమాదస్థితి యందుండెను. భటులు లిదిగులు తెఱకింగి ఆమెను రక్షింపజూచిరి. ఆమె రొట్టి భయసంశయములులేక వామాంకముపై నాసీనుడై యున్న గాపుత్రు శరీరమున గ్రుచ్చుకొనిన బాణమును నెమ్మదిగ తీసివేయుచుండెను. భగవదనుగ్రహమున వీరిరువురును తీరమును చేరగల్గిరి. అంతటితో యూరకొనక ధైర్య సాహసముల బూని సైన్యముల బలపఱచి మహాబత్ ఖాను నోడించి ప్రాణనాథుని బంధ విముక్తునిగ జేసి కృతకృత్యురాలయ్యెను.

కృష్ణకుమారి

కృష్ణకుమారి రాజపుత్ర స్త్రీ. ఉదయపురాధీశ్వరుని కొమరిత. జగన్మోహిని. ఈమెను చేబట్టుట కెందఱో రాజకుమారులు యత్నించి విఫలులైరి. కొందఱు రాకొమరులు యొండొరులతో యుద్ధము లొనర్చి మృత్యువాతబడిరి. వేయేల రాజపుత్ర స్థానమంతయు సంక్షోభమునకు గురియాయెను. ఈ యశాంతినాపుటకు తండ్రియగు రాణా సర్వశక్తులను వినియోగించెను కాని ప్రయోజనము లేకుండెను. తుదకీ సంక్షోభమునకు కారణాభూతయైన కృష్ణకుమారిని సంహరింప నాతడు నిశ్చయించుకొనెను. ఈదారుణ కృత్యమును నిర్వర్తించుటకై విశ్వాస పాత్రులగు కొందఱు రాజభటులు నియోగింపబడిరి. రాజాజ్ఞ యనుల్లంఘనీయము కదా! ఖడ్గధారులగు భటులు కృష్ణకుమారి ముఖ పద్మమును వీక్షించుట తోడనే పశ్చాత్తాప హృదయులై చంప చేతులాడక కన్నీరు కార్చుచు తిరిగిపోవుచువచ్చిరి. పాపము వారందఱు రాజదండమునకు బాత్రులైరి. తుదకామె సోదరియగు చంద్ బాయ్ ప్రోత్సహింపబడెను. చంద్ బాయి కృష్ణకుమారి కడకేగి విషపూరితమగు నొక సువర్ణపాత్రము నొసంగి ఉదయపుర రాజ్యరక్షణార్థమై ప్రాణముల ద్యజించుట భావ్యమని బోధించెను. పాపము! షోడశవర్ష ప్రాయురాలగు నాపూర్ణేందువదన పాత్రము చేబూని కొంతవడి భగవన్నామసంకీర్తన మొనర్చి "ఓ పాత్రమా! నానయో రూప సౌశీల్యములు నీకు సమర్పించుచున్న దాన" అని పలుకుచు యెత్తి కొంకు జంకులు లేక నాపరమసాధ్వి విషయమును గ్రోలి ప్రాణముల పరిత్యజించెను. లోకములో సుందరివై పుట్టుటయు గొప్ప తప్పిదము కాబోలు! తల్లీ! కుమారీ నీ జీవితము ధన్యతము. నీనామము ప్రాతస్స్మరణీయము! ఈ విషాదాంత నాటకము పందొమ్మిదవ శతాబ్దారంభమున జరిగియుండెను.

తులసీభాయ్.

పదునెనిమిదవ శతాబ్దమునను పందొమ్మిదవ శతాబ్దమునను పిండారీలను వారు దేశమంతటిని కొల్లగొట్టుచువచ్చిరి. పిండారీలు తమ భార్యాబిడ్డలతో గుఱ్ఱములపైనను, వంటెలపైనను వచ్చి గుంపులుగుంపులుగా బయలుదేరి దండయాత్రలు సాగించెడివారు. 1817 వ సంవత్సరమున మహీద్ పుర ప్రాంతమును కొల్లగొట్టసాగిరి. మహీద్ పురాధీశ్వరియగు తులసీభాయ్ గజముపై నధిరోహించి శత్రువుల చెండాడుచు తనధైర్యస్థైర్యముల

వేవిధముల ప్రకటించుచువచ్చెను. దురదృష్టవశమున ఆమెయధిష్టించిన గజేంద్రమునకు ప్రబలమగు గాయములగులుటచే నది బెదరి ఘీంకారమొనర్చుచు, స్వాధీనమునకురాక పరుగిడజొచ్చెను. ఆసంధిగ్ధావస్థయందు పాపమొక బాణము తులసీభాయ్ వక్షస్థలమున నాటుటచే నామె వీరస్వర్గము ప్రవేశింప తటస్థించెను. ఈమె యుద్ధముచేయుచున్నంతవరకు పంచశరద్వయస్కుడగు బాలుడొకడు ఆమె వామాంకముపై నాసీనుడైయుండెనని ప్రతీతి. అత డామె దత్తపుత్రుడట! పిల్లలనిన తల్లుల కెంతటి ప్రేమ! ఆదత్తపుత్రుని సోదరియగు భీమాభాయ్ వింశద్వత్సరియగు వీరకాంత. ఆమెయు రణరంగమున ఉత్తమాశ్వము నధిష్టించి కరవాలముబూని మహిషాసురమర్దనివలె విజృంభించి కిరాతులగు నా పిండారీలను తుత్తునియలుగావించి చిన్నితమ్ముని రాజ్యమును రక్షింపగల్గెనట! ఏమిా: భీమాభాయ్ సాహస విక్రమములు.!

సుల్తానా రిజయా

ఈమె ఢిల్లీసామ్రాజ్యమును 1236–1239 వరకు పాలించెను. ఈమె పరిపాలన మత్యంత సౌష్టవముగనుండెనని ప్రసిద్ధి. నిత్యము రాజచిహ్నములు ధరించి సింహాసనాసీనయై సకలకార్యములు నిర్వర్తించుచువచ్చెను. ఈమె సామంతప్రభువుల నాహ్వానించి వారితో స్వయముగా రాజ్యాంగ విషయములగురించి సంప్రదించుచుండెడిది. కొంత కాలమున కామెకును సర్దారులకును వైషమ్యములు కలిగెను. సర్దారులామె పైయుద్ధమునకు తారసిల్లిరి. ఆమెయు విజృంభించి పోరాడి పరాజితుల చేయుచువచ్చెను. కాని ఒకపర్యాయము ప్రాణముల గోల్పోవలసివచ్చెను. స్త్రీలు పురుషులకు తెలివి తేటలయందేమి, సాహస విక్రమములయందేమి యెంతమాత్రము తీసిపోజాలరు.

ప్రాచీన భారతరమణి

ఆమె ప్రముఖస్థానము.

పి. ఎస్. పి. "టైమ్సు ఆఫ్ ఇండియా" సచిత్రవారపత్రికయం దిట్లు వ్రాయుచున్నారు:

"ఉయ్యాల నూపు హస్తమే యావద్భూభాగమును పాలన మొనరించు"నని బలికి యుండిన పాశ్చాత్య కవిశేఖరుల శాశ్వత సద్వాక్యములు ప్రతీచీఖండములకే గాక యెక్కువగ ప్రాచ్యఖండముల పట్లకూడ నుపయోగింపబడవచ్చును. ప్రాచీన సంస్కృతి కవిపుంగవులు స్త్రీని పద్మముతోడను, ఆమెయొక్క పలుకుబడిని పుష్పసౌరభముతోడను పోల్చియున్నారు. అంతియెగాక స్త్రీ శక్తిస్వరూపిణియనియు దివ్యతేజో నిలయ యనియు కూడ గ్రంథస్తము గావించియుండిరి. "స్త్రీలు పూజింపబడినచో దేవతలు సంతుష్టినందెదరు" అని ధర్మశాస్త్రనిర్మాత, స్మృతికర్త మనువు నిర్వచించి యున్నాడు. ప్రాచీన భారతరమణి సంఘమం దున్నతగౌరవముల నందుచుండెడిది. కొన్ని వేలయేండ్ల క్రితము విజ్ఞానము నీప్రాచీన దేశమున వెదచల్లియుండినది నారీమణియె యని నొక్కివక్కాణింప వచ్చును.

స్త్రీస్థాన మిదివరలో నెట్టిదైయుండెనో ప్రస్తుతస్థాన మెట్టులున్నదో యను విషయమును గురించి చాల చెప్పబడియున్నది. స్త్రీ గురించి వ్రాయబడియుండిన వ్రాతలు చాలవరకు సత్యదూరములు గావింపబడి నట్లును, పురుషుడు స్త్రీని మధ్యకాలమున అనుమానముతో దిలకించినట్లును యిదివరలో పలుమారులు చెప్పబడియున్నది. నిజముగ ఆదిమ పరిస్థితులే ప్రస్తుత కాలమువరకును ప్రబలియుండిన హిందూసంఘము చిన్నభిన్నములు కాకుండ ఉన్నతాశయములతో నిలచియుండెడిదని చెప్పవచ్చును. ప్రతీచీఖండము యొక్క నాగరకతకు మూలస్థానమగు ప్రాచీన గ్రీసుదేశమందలి స్త్రీలకుసామాన్య జీవనహక్కులులేలేకుండ గావింబడియున్న సమయమున భారతరమణీమణి కొన్నిఆస్తి హక్కులను గలిగి గౌరవస్థానమును వహించియుండినది.

వైదిక పౌరాణిక ఆధునిక కాలముల మధ్య, మహమ్మదీయుల దండయాత్రలు వచ్చినవి. ఆసమయముననే కొన్ని పిచ్చియభిప్రాయములు భారతీయులలో ప్రవేశించి

యున్న కారణమున భారత స్త్రీయొక్క గౌరవస్థానమంతరించుటయు కార్యాభాగ్యస్థితి కలుగుటయు తటస్థించినది. మహమ్మదీయులు దేశమందు ప్రవేశింపగనే హిందూమతమునకే నష్టము వాటిల్లుచున్నదని గగ్గోలుపెట్టి సాంఘిక మతనియమములయందు నూతన నిబంధనలను ప్రవేశపెట్టిరి. ఆర్యమత సంబంధమగు నాగరకతాచారములన్నియు అంతటితో మటుమాయమగుటయు అనర్థహేతువులగు నూతనాచారములు ప్రజలపైన చొప్పింపబడుటయు తటస్థించినది. మతమనుపేరిట మతగురువులని చెప్పుకొనుచుండిన వారు ప్రజలనెంతేని నిర్బంధించెడివారు.

* * *

నిన్నటి తప్పిదము

స్త్రీల మానమర్యాదలను కాపాడు తలంపుతో అవలంబింపబడియుండిన పద్ధతుల మూలమున ఆమెయొక్క గౌరవ హక్కులకే నష్టమువాటిల్లినది. అందువలన నిన్నటి తప్పిదము నేడు సవరింపబడవలసియున్నది. బాల్యవివాహాచరణము, సతి, నిర్బంధవైధవ్యము మున్నగునవన్నియు నా నీలిదినముల ఫలితములే. ఈపాడు పద్ధతులను తొలగించుటకు గావింపబడుచుండిన ప్రయత్నములెల్ల రెరుంగుదురు. ఏబదివత్సరముల క్రితము గావింపబడియుండిన ప్రభుత్వ చట్టముల వలన స్త్రీలకుండిన అడ్డంకులు చాలవరకు తొలగిపోయినవి. ఛాందసాచారములవలన వచ్చిన కత్తెరబోను యొక్క శక్తి చాలవరకు నశించినది.

వేదయుగమందు స్త్రీ, కుటుంబమందును, సంఘమందును యొక్కువ పలుకుబడిని గలిగియుండెను. స్త్రీలు విద్యల నభ్యసించుటకును తమ హక్కుల గాపాడుకొనుటకును నెట్టి యాటంకములు గాని యుండెడివి గావు. ఆకాలమందలి స్త్రీ లున్నతవిద్యల నందెడి వారు. స్త్రీలచే వ్రాయబడిన కొన్ని భాగములు వేదముల యందున్నవని యిందులకు తార్కాణముగ జేర్కొనబడుచున్నది. వేద విషయములయం దత్యున్నత జ్ఞాన సముపార్జన మొనర్చి పండిత ప్రకాండులమని చెప్పుకొనుచుండిన ఆకాలపు మేధావంతులతో సరిసమానముగ వాదనల సల్పిన గార్గి, మైత్రేయి, మున్నుగాగల నారీలలామలు భారత స్మృతిపథము నెన్నంటికిని దాటిపోరు.

ఆ కాలమందలి మత సంబంధమగు కర్మకాండ నాచరణయందుంచుటలో స్త్రీలు పురుషులతో పాటు సమానమగు హక్కులను గలిగియుండిరి. యజ్ఞము అగ్నిపూజ మున్నగునవి జరుపబడు సమయముల స్త్రీలు తమ విధ్యుక్త ధర్మముల నిర్వహించుచుండెడివారు. సోమయాన సమయముల ననుసరింపవలసిన విధుల నన్నింటిని స్త్రీలే

నిర్వహించుచుండిరి. గార్హస్థ్య సంబంధమగు కార్యము లన్నింటియందునను స్త్రీలు పురుషులతో బాటు సమాన హక్కు-బాధ్యతలను గలిగియుండిరి. ప్రతిగృహస్తును-తన గృహమందు జరుపబడవలసిన కర్మకాండ సమయములయందు పౌరోహితుడై మెలంగుటయు పావనాగ్నిహోత్రము ప్రవిమలమై వెలుగుచుండుటకు తగిన యేర్పాటులను స్త్రీ యాచరించుటయు ఆదినములలో మామూలై యుండెడిది.

అత్తపోరు తక్కువ

గృహనిర్వహణమందు స్త్రీ రాణివోలె సర్వవిషయముల యెడలను అధికారము చెలాయించుచుండెడిది. పాశ్చాత్య కుటుంబమునకువలె భార్య, భర్త, శిశువు యీమూడు వ్యక్తులతోడనే ఆర్యకుటుంబము పూర్తికాదు. ఒక ఆర్యకుటుంబమునందు పైన బేర్కొనిన మూడువ్యక్తులేగాక గృహయజమాని మాతాపితలు, అన్నదమ్ములు, అక్కచెల్లెండ్రు మున్నగు వారందరునుందురు. గృహమందలి ప్రతివ్యక్తియు యువతియగు గృహిణి యొక్క యధికారము నంగీకరించి ఆమె చేయు యేకార్యమునకుగాని అడ్డంకుచెప్పకుండుట ఆచారమైయుండెను. నేడు హిందూకుటుంబములయందు "అత్తపోరు" అధికమైయుండు కారణమున గృహజీవన మందుండవలసిన ఆ సౌహృభావములు అంతరించుటయెగాక సౌఖ్యమననేమియో కానబడకుండ నైపోయినది.

వివాహసమయమున వరుడు వధువునుద్దేశించి యుచ్చరించుమంత్రములు ఆమెయొక్క హక్కులెంతవరకుగలవో తెలియజేయుచున్నవి. ఆ మంత్రములయందు ఆదర్శ ఆర్యగృహిణియొక్క జీవితము నిర్వచింపబడియున్నది. అనుపమాన సౌఖ్యతేజోమయ జీవితమును, బిడ్డలను ప్రసాదించవలసినదిగను ఆదినములందలి భార్యాభర్తలు ప్రార్థించుచుండెడివారు. గోగణమును చక్కగజూచుట ఆర్యగృహిణియొక్క ధర్మములలో నొకటియై యుండెడిది. నాటికిని నేటికిని గ్రామములందలి హిందూనారీమణులు గోవుల యెడ శ్రద్ధవహించుట ఆచారమైయున్నది.

వేదయుగము నెంతటివైమర్శిక దృష్టితో తిలకించినను ఆదినములయందు సంఘమందు హిందూస్త్రీ కత్యున్నత గౌరవముండెడిదనియే తేలుచున్నది. పురుషునితో సమానమగుబాధ్యత, హక్కు గలిగి ఆమె వర్తించుచుండెడిది. ఆర్యులు అనుపమాన నైతికపథమును నిర్మించుకొనిరి. బహు భార్యాత్వమును శాస్త్రము లంగీకరించియున్నవి కాని నాటి ఆర్యులు యేకపత్నీవ్రతులై హాయిగ కాలము గడపుచుండెడివారు.

నిశీథము—నిర్యాణము

అష్టావధాని వడ్డాది సీతారామాంజనేయులు గారు, కవితాసమితి

ఓ నిగూఢ నిశీథమా! నేను నీ వి
చిత్ర తామసంబుఁ దొలఁగింపఁ గోర్తుమదిని
ఈ ప్రశస్త వితానమా! నీ ప్రశస్తి
నీ వినీల మనోహర శ్రీవిలాస
భాను రాంబరగోళమున్ భయదవృత్తి
నీవు మ్రింగెదవని తలంచితిని కాని
అస్తమయ భాస్కరుని కిరణాళిఁ దోఁగ
మందదీప్తి వెలుంగు హిమప్రభఁ జూప
టాంతరమ్మునో ధృవుఁడు విహాయసమునఁ
తారకావాళమును గూడి తిరుగుచుండ
నహహా! మానవ దృగ్వీధి నతివిచిత్ర
మగుచు సృష్టియపారమై వెలుగుచుండఁ
గని, విమర్శించి, గ్రహియింపఁ గలిగె నాఁడ
భాస్కరా! ఇట్టినీయంకు పటలమంద
ఘనతిమము డాఁగెనని యను కొను నెవఁడు?
పలురకపు టల్పజీవాళిఁ బగటివేళఁ
గనుపఱచి పెక్కు కామమార్గవిహాగణముల
కీవు మన్మథులను జేసి నావటంచు
భావగతి నెలుంగఁగఁ జాలు వాఁ డెవఁడు?
నిశయె మనకెంతయును దర్శనీయముగద!
కాన, సంక్షోభపడి యాత్రమూని యుంక.
మృత్యువునకోడి పాఱిపోనేల మనసు!
వెల్తు రేయిట్లు కనఁ బ్రోమి వేయు నేని
జీవితమ్మది మనల వంచింపకున్నె!!

యెరుక

టి. యస్. భ్రమరాంబగారు, యువతీ కవితామండలి.

హిందూసంఘమునందు వనితాలోకము నాగరికతాభివృద్ధిని గాంచుచున్న దనియు, ఆచారవ్యవహారములందును మూఢనమ్మకములయందును మనసున కొంత మార్పును గనపరుచుకొనుట భావ్యభివృద్ధి కరములని చెప్పుట అతిశయోక్తికాదు.

మన స్త్రీలలో ప్రత్యేకము వ్యాప్తిజెంది నేటిదనుక మూఢవిశ్వాసములో మనో వీధుల నాట్యము సల్పుచున్న మరియొక పెద్దవ్యాధి యెరుక, సోదె, ప్రశ్న, శకునము యిత్యాదులు. ఇవి అన్నియు ఫలాప్తిని నొక్కటే యయినను, విధానములు వేరుకనుక వాటి రీతు లించుక విమర్శింతును.

భర్త దూరదేశములనున్న పడుచులు, పొరుగూళ్లలో జబ్బుపడియున్న తమ ఆప్త బాంధవుల క్షేమవార్తాశ్రవణులైన విదుషీమణులు, దగ్గిర బంధుగుల ఆస్తినిగురించి దాయాది స్త్రీలు, యిల్లు తమ భావినిగురించి ఆతురతగలవారు వ్యాజ్యములను గురించి, వివాహదత్తస్వీకారాది సంబంధబాంధవ్యములను గురించియు ప్రశ్నించుచుందురు. ఆమెయు తన నోటికివచ్చిన దంపుళ్లపాటను పాడుచు దనయుక్తిచేత వారడుగదలచుకొన్న ప్రశ్నయు దానికి వారు శంకించుచున్న మేలుకీడులను, తత్ఫలావాప్తులను ప్రశ్నార్థ సూచకముగా వారినోటనే చెప్పించి యేదరయో సంతుష్టి సూచక మగుపరచి, తన్వేడు బియ్యము దక్షిణ యిత్యాదులు గొంపోవును.

తరువాత యెరుక; ఇదియును పైవిధానమును బోలినదేకాని యీమెకడ తంబూరా గాని తదితర వాద్యముగాని యుండదు. ఒక గంపయు మాత్రము చంకనిడుకొని వచ్చును. అందుకొన్ని రాతిచిప్పలు, విభూతిగుండ, పసుపువ్రేళ్లు మాత్ర ముండును. ఈమె, మాంకాళమ్మ, మహాగౌరి, కంచికామాక్షుల కృపాతిరేకమున వారు తననోట పలికించిన భావిఫలస్థితుల చక్కగ నెరిగింతునని మాయజాలముచేసి వారిని వశీకృతుల

నొనర్చి విత్తము గొంపోవును. తరువాత నూనెగుడ్డల వాడు. సాధారణముగ యీ జాతిలో స్త్రీలుండరు. వీరు ఎల్లప్పుడును (యాచనా సమయముల) నూనెల తడసి యారిన మకిలి గుడ్డలను ధరించి, వానిపై నొక (లాయరు గౌనువంటి) నూనెగౌను ధరించి గవ్వలు గచ్చకాయలు హారములుగ ధరించి, టుంబ్, టుంబ్ మను నొక వింత వాద్యముతో ప్రత్యక్షమగుదురు. ఫలమడుగ దలచిన వా రీతని రావించి కూర్చుండ జేసి అనూనెగాను కొంగున కొంత నూనెను బోసి తక్కిన దాతని యెదుట దీపమును వెలిగించవలయును. ఆత డంటట పది చిలుక పలుకులు పలికి, దీపమార్పి ఆ నూనెను తనబుడ్డిలో పోసికొని మరిరెండు డబ్బులను గూడ సంగ్రహించుకొని పోవును.

సన్నపాటి గజము పొడవగు వేణుదండమున కొక చివర పెద్దసొరకాయబుఱ్ఱ నదికించిన తంబూరాబుఱ్ఱను మూపుపైధరించి తంత్రీస్వన మాలపించుచు 'సోదోయమ్మ సోదె చెబుతా'నని యరచు యానాది, మాదిగ, యెరుకవడుచులు వీధులందు తిరుగుచుండుట మనము దిన దినము చూచుచునే యున్నారము.

తరువాత వీరందరిని గూడ మ్రింగి పుట్టినవాడు బుడబుడక్కివాడు. ఈతడు ఇంద్రజాల మహేంద్రజాల, టక్కు టమార విద్యలనేర్చిన మాయలమారి; మోసకారి. ఈజాతిలోగూడ స్త్రీలుండరు. ఈతని చేతిలో నొక 'బుడ బుడ బుడక్కి బుడక్' మను వింతశబ్దమిచ్చు చిన్నిపరికరముండును. దానిని చెవులు గింగురెత్తునట్లు మాటి మాటికి మ్రోగించుచు, యెదుటివారి మాటచొరనీక 'అంబాపల్కవే జగదంబా పల్కవే కంచి కామాక్షీ పల్కవే గరుడ మహాలక్ష్మి పల్కవే' యని మాయదేవతా స్తోత్రమున చెవినిల్లు కట్టుకొని పోరి కొంత పరిదానము గొంపోవును. ఈతడు తన్నెవ్వరు పిలిచి భావిని ప్రశ్నింపకున్నను తన యెదుటబడిన ప్రతివానిని పరికించి నలువ విధాతృకము నిరసించి శాసించి పల్కును. భ్రమపడినవారతని జేరుదురు. యీతడు తన దండకము మొదలిడి ఏచీరగుడ్డనో రవికపాతనో గొనిపోవక తీరడు.

తరువాత బావాజీ అనగా బైరాగివేషమూనినసాధు; ఈతడు ఒడలెల్ల విభూతిపూసికొని గోచిపాత, మూపున కృష్ణాజినము, చేతదండము కమండలువు ధరించి జడలుగట్టినచింపిరి తలతో ప్రత్యక్షము. ఈజాతిలో దక్షిణదేశమున స్త్రీలుగూడ నుందురు. కృష్ణాగోదావరి జిల్లాలలో అరుదు. ఈరకము సాధువులు అంత నసాధువులు. ఈతడు మహాశాస్త్ర పారంగతుని వలెను, మహాత్యాగ శీలునివలెను, వైరాగ్య మూర్తివలెను, గానుపించును. కాని మనమొకసారి మనయూరి బయటనున్న చెరువుగట్టున సత్రములోపల దిలకించిన వీని

సత్సంతానము భార్యాశోభస్కరము నగుపించును. ఉదయముదననే లేచి ఆపాచినోటితో నోటిచుట్టలో త్రిపుండ్రముల ధరించి వ్యాసమహర్షివలె నటించును. ఈమృషావేషధారి, వంచక మహర్షి వృత్తాంత మెరుగక మనవారు ఆతనినిలిచి చేతులు చూపించు కొనుట, పశ్నలడుగుట మొదలైన పిచ్చిపనులను జేయుదురు. ఇటీవల తిరువాన్కూరులో పట్టు బడిన దిగంబర సన్యాసి ఘోరహత్యల (గృహలక్ష్మి సంచిక) నెరిగిన మోసాముఠాలింక నైన నీ జగద్వంచకుల మాయా వాగురులంబడకుందురుగాక.

తరువాతకోయజాతి 'మానులు'. వీరిలో మగవానిని 'మా మా'యనియు, ఆడుదానిని 'అత్తా' యనియుసంబోధింప వలయునట. వీరు బహు అసాధ్యులు. వీరినినమ్మి మోసపోయి ఆజన్మాంత దుఃఖమునందిన వారి చరిత్రముల నేను స్వయముగా నెరుంగుదును. వీరితో సంభాషణము బహు ప్రమాదకరము. వీరును సోదెపకుచులవలెనే యొక తంబూరాను ధరించి, గోచిపాతధరించి చేతికి వనమూలికలను దండకడియములుగా ధరించి జడలు కట్టినజుట్టును ముడివైచి పెద్దకుంకుమ బొట్టును పెట్టుకొని చంకను మరియొక మందుల సంచినిగొని యాచనకువత్తురు. వీరిని యిండ్లలో చూడగనే నిలువనీయక మే, తప్పని సరియైనచో కొన్ని బియ్యపు గింజల నొసంగియో ఎంత శీఘ్రముగ పంపివైచిన నంత మంచిది. అట్లుకాక యించుక తావిచ్చి వారిని జేరనిచ్చితిమా పుట్టుమునుగక తీరదు. పైని పేర్కొనిన మెరుకత, సోదెపడుచు, బుడబుక్కల, బైరాగి వేషధారుల కున్ననూ ఉండకపోయిననూ, అనాగరికులగు యీకోయజాతి వారికి మంత్రములు కొండదేవతా ప్రసన్నత ఉండితీరును. దానివల్ల నయిననూ కాక పోయిననూ వీరు మన భూతకాలము నించుక గ్రహించి దానినిబట్టి కొంత భవిష్యత్తు చెప్పి, తమదేవతా మాహాత్మ్య మించుక నెరుక పరచుటకుగాను పసుపును పంచదార చేయుట, మట్టిని బెల్లము చేయుట, మొదలైన గారడీవిద్యల జూపి అబలల మనస్సుల నిష్టివశము జేసికొని తరువాత పిచ్చినమ్మకములను గలిగించి, బిడ్డమందు, గొడ్డుమందు, ఇత్యాది ఘోర విషయముల కనువైన నుపదేశము లొనర్చి వలసినంతధనము దోచుకొని కడకేదైన ముప్పును గూడదేగల సమర్థులు.

భారతీయ సోదరీబృంద మీా విషయములలో కడుజాగరూకతతో మెలంగునుగాక. తమ భర్తలకును, అత్త, ఆడుపడుచులకును కష్టము యీాబైరాగి కోయజాతుల నమ్మి ప్రాణోపద్రవకరములగు వారిచ్చు మందుల సేవించి, తాయతులధరించి, రక్షలకట్టుకొని, దీక్షలగైకొని, సేవలుచేసి మోసపోకుందురుగాక.

పైనుదహరించిన షృషావేషధారుల దౌర్మార్గ్యనటనము లిసుమంతయును సత్యము లేదు. అదివట్టి శశివిషాణము. ఫలము వ్యర్థము. ఒకవేళ సూచాయగా కనుపించినను అదివట్టి మనోభ్రాంతియేగాని వేరుకాదు. కోటివిద్యలు కూటికొరకే యని యేదోయొక నెపమున వేషములుగాని యివి భగవత్సంకల్పములుగావు; వీరు దేవదూతలునుగారు.

'భం' 'భం' మని శంఖమూది 'గణ' 'గణ' గంటవాయించు జంగముదేవరకును, తంబురా వాయించి తైతక్కలాడు సాతానిస్వామికిని, వీరణమువాయించి శివమూాసు గణాచారికిని, భస్మధారియైన సన్న్యాసికిని బుడబుక్కలవానికిని దేవతాప్రసన్నము, భగవత్సందర్శనమే కలిగినయెడల ఈ వీథులవెంబడి పడికాపులేమి, పత్రవు మెతుకులేమి, శుష్కోపవాసములేమి? నిరంతరనీచ దరిద్ర దేవతా పీడనమేమి? కల్లకల్ల. ఇట్టి జగద్వంచకులు భరతమాతకెంతయు భారముగదా! ఇట్టిమాయాకైతవవేషధారులను ప్రభుత్వమేల శాసించదు?

ఇట్టి దురన్యాయములకు పాల్పడి నాశనమొందినవారి చరిత్రము లనేకములు. నా పాఠకీమణు లట్టివాటిని ప్రత్యక్షముగ నెరుంగుదురు. వాని నెల్ల నీపత్రికాముఖముననే నారీలోకమునకెరిగించి మేలొనగూర్తురు గాక.

బాలవితంతు విలాపము

మంగిపూడి వేంకటశర్మగారు

II

చిన్నారి నారినై చెన్నారెడునుగాక
రహిఁగుల్కఁ నేర్చునే రమణుబాసి?

చిత్తరి చిత్తరై పెంపు బెంపునుగాక
రహిఁగుల్కఁ నేర్చునే రమణుబాసి?

చిత్రాల సీమనై చెలగుచుండును గాక
రహిఁ గుల్కఁ నేర్చునే రమణుబాసి?

చదురుల కుదురైన చదురాలగును గాక
రహిఁగుల్కఁ నేర్చునే రమణుబాసి?

శీలశాలినినై ప్రకాశించుగాక
నీతివిస్ఫీతనై సంచునించుగాక
సతుల తలమానికంబుగా బ్రతుకుగాక
రహిఁగులుక నేర్చునే ప్రాణరమణుబాసి?

కులకాంతతోఁ గూడి కులికెడువానికి
విధురుని చింత లేవిధని దెలియు?

తులలేని సిరులతోఁ దులతూఁగు వానికి
నిరుపేద కష్ట మేకరణి దెలియు?

స్వాతంత్ర్య ఖ్యాతి విస్ఫీతుఁడౌ వానిక
బానిస బెడదలే భాతి దెలియు?

భూసురుఁడై పుట్టి మురిసెడు వానికి
మాలని దోసగులే మాడ్కిఁ దెలియు?

ప్రాణపతితోడ సుఖియించు భాగ్యవతికి
బాలవిధవల దుఃఖమే భంగి దెలియు?
ఇంగితజ్ఞాన మించుకంతేని లేక
నోరికొలదులు నుడువుచున్నారు గాక

మున్ను పెద్దలు చేసియున్న యాచారాలు
మాకర్మవశమున మారెగాక!
ఇచ్ఛికాలై వివాహంబులు చెల్లవే
నిర్బంధములువచ్చె నేడుగాదె!
బ్రహ్మచారులవలె బ్రహ్మచారిణులును
వేలాదిగాతొల్లి వెలయలేదె!
బ్రహ్మవాదినులైన బ్రహ్మచారిణులను
పెద్దలందరు గారవింపలేదె!

స్త్రీలకు స్వయంవరంబులు చెల్లలేదె!
నేటికి మనీషగోల్పోయి పాటిదప్పి
తప్పుదారుల జరియించి రొప్పుదరిగి
తెలియరోగాక ద్విజకుల తిలకులార!

అందరు యోగినులై చరింపగలేరు
బ్రహ్మచర్యంబు నైపయిని లేదు
ఇంద్రియనిగ్రహం బెంత వారికిగల్లు
భక్తిపుట్టుకదోనె పట్టువడదు
యతికైన వైరాగ్యమతి దుర్లభంబౌను
చలచిత్త మొకమాత్ర జక్కబడదు
అనుభవింపక యిచ్ఛ యణగారునదికాదు
బుద్ధియంకెకురాదు బోధవలన

శీలరక్షకు జాలు వశిత్వసిద్ధి
సాధనలవల్ల పూర్వవాసనలవల్ల
గాని యావశ్యకముజూచి కలుగ దెపుడు
గాన నిర్బంధ పద్ధతి మానరయ్య.

నిర్బంధములుపెట్టి నిలిపిన మాత్రాన
మా మనోరథములు మరలు నొక్కొ?
కట్టుబాటులుచేసి కష్టపెట్టిన మాత్ర
మా యభిలాషముల్ మాయునొక్కొ?
మా రూపురేఖలు మార్చివేసిన మాత్ర
మా కోరికలు మాటుమణగు నొక్కొ?
మమ్మింటి ప్రొద్దుల మాడ్చిన మాత్రాన
మాయిచ్చలు కృశించి మరుగునొక్కొ?

కలుగనేరాదు కాంక్షలు కలిగెనేని
యనుభవింపక నశియింప వజానిక్కైన
నేల నిర్బంధ నరకాలపాలుచేసి
యేడిపించెద రికజాలి జూడరయ్య.

సృష్టివైఖరిజూడ శృంగారమేతోచు
శుకశారికాదుల సొలపెతోచు
హరిణాదులను మనోహరలీలలేతోచు
తరు లతాదుల స్నేహసరణితోచు
ఈడుజోడులజూడ వేడుకలేతోచు
చుట్టాలవగజూడ సొగసెతోచు
కోడుల జాడల జూడ ముచ్చటతోచు
తలిదండ్రులెడ జూడ తమియెతోచు

ఎల్లవాతావరణ మిట్టు లేక సరణి
చిత్తముల కోరికలపేరి చిచ్చురేపి
నిలువునదహించుచుండంగ నిమిషమైన
మదినిలుప శక్యమే బాల విధవ కకట.

రంగుచీరలు దాల్ప రాదంటిరే కదా
విధిగ నెందరు మానివేసినారు?

రైకలు ధరియింప రాదంటిరే కదా
విధిగ నెందరు మానివేసినారు?

ముప్పూట భుజియింప బోలదంటిరి కదా
విధిగ నెందరు మానివేసినారు?

పువ్వులు ముడువంగ బోలదంటిరి కదా
విధిగ నెందరు మానివేసినారు?

కురులు పెంచుకొనుట కూడదంటిరి కదా
విధిగ నెంతమంది విడిచినారు?
ఎవరు నొల్లనట్టి యీఘోరనిర్బంధ
విధు లికేల తీసివేయరయ్య!

మగవారు బొడ్డున మాణిక్యములతోడ
బుట్టిరే మేమట్లు పుట్టలేదె?

భోగముల్ పొందంగ పురుషులే యోగ్యులే
యబలల కిట్టి యోగ్యతయె లేదె?

మగవారలకు మారు మనువు న్యాయంబైన
నాడువారలకు న్యాయంబుకాదె?

పురుషుల కొక ధర్మమును స్త్రీల కింకొక్క—
ధర్మంబనుట విరుద్ధంబుకాదె?

దైవముఖమును జూచిన ధర్మమేదో
తోచదే దుఃఖవారాశి దోగుచున్న

మాకు గలిగిన యాపద మానిపించి
శాశ్వతయశస్సుగనరే ద్విజన్ములార!

ఆడువారనంగ నస్వతంత్రలటంచు
వాదులాడుట వట్టిసోదికాదె?

ఆడుదే గృహరాజ్య మరలేక పాలించు
రాణియంటయె సత్యవాణికాదె?

ఆడుది గట్టిగా ననుకొన్న కార్యంబు
జరుగనిదొక యుదాహరణకలదె?

ఆడుదానిష్టంబు ననుసరింపక యింటి
వాడుచేసెడు దొక్కపనియు గలదె?

ఆడువారలకష్టంబు లాడువారె
చూడకుండుట మానోము సొంపుగాదె!
గట్టిగా మీకుతలచిన గడియలోనె
తప్పవేమాకు కష్టాలు తల్లులార!

శారద మైత్రేయి సరసవాణులమించు
ఘనవిదుషీమణి గణముతోడ

సతియరుంధతి సీత సావిత్రి యనసూయ
లనియెన్నదగు సతీమణులతోడ

విదులాంబ కుంతి ద్రౌపది జిజా మల్లమ
లను సాటి వీరమాతృకలతోడ

సత్యభామ సుభద్ర ఝాన్సి రుద్రమ లట్టి
వీరనారీమణీ వితతితోడ

నాచి వెంగమ మొల్లల ద్రోచిపుచ్చు
సరస కవితారమాధురంధరులతోడ
భాగ్యములతోడ శుభపరంపరలతోడ
భరతఖండంబు సర్వదా మురియుగాక!

తల్లి

వడ్లమూడి వేంకట రత్నముగారు

మాతృస్థాన మతి పవిత్రము. అత్యున్నతము. అంతటిగౌరవము హిందూసంఘమున మఱియొకరికి లేదు. ఆమె ప్రేమమయి, ఆనందమయి. ఆప్రేమ నిర్వ్యాజము. ఆయానందము పవిత్రము. కనుకనే యాపదవికి స్త్రీలెల్లరు నభిలషించుచుందురు. ఆస్థానము నొందలేనిస్త్రీలకు మఱిసంతసము లేదు. ఎంత సంపదయయినను, ఎంతవిద్యయయినను వారి యావిచారమును మాన్పలేవు. వారికి సంఘమునందు గౌరవము లేదు. శపించిన మొఱకు వంటి గొడ్రాలను బిరుదమును వారికొసంగెదరు.

హిందూసంఘమున—స్త్రీలకుస్వాతంత్ర్యమీయక పురుషులకు దాసురాండ్ర నుగఁజేసిన హిందూసంఘమున—నీమెకంతటి గౌరవము గలదా? "మాతృదేవోభవ" అని హిందూమత ముపదేశించును. తల్లిని దైవమువలెఁజూడుము అనుటనిశ్చయమే; తండ్రిని గురువును సయితమటులనే చూడుమనుటవలన నామెకున్న విశేషగౌరవము ప్రస్ఫుటము గాదు కాని మహాభారతకారుఁడు 'జనకుం డధికుఁ డుపాధ్యాయునకుఁబదిమడుంగు లెక్క డుర్వీనాథా జనకునకు దశగుణంబులు జననిగురుత్వమున" నని చెప్పి స్పష్టపఱచినాఁడు. మనువుసయితము "సహస్రంతుపితౄన్ మాతాగౌరవేణాతిరిచ్యతే" యని ముక్తకంఠముతో వక్కాణించినాఁడు. ఇటులనే యొక పాశ్చాత్యగ్రంథకర్త 'తల్లి సమస్తప్రపంచములోఁ దులదూఁగును" అని యుద్ఘాటించినాఁడు. వీనిని గమనించినచో లోకమున తల్లికొసంగిన గౌరవము మనకు బోధపడఁగలదు. ఆపదవియందలి యుత్కృష్టత నూహింపఁగలము.

బాధ్యతయున్నచోట ఫలముండును. గౌరవముండును. బిడ్డయెడల నామెకున్న బాధ్యతనుబట్టియే యంతటి గౌరవ మామెకీయఁబడినది. శిశువులయెడలఁదల్లికిఁ దక్క యితరులకు బాధ్యతలేకపోలేదు, కానియాయెల్లరి బాధ్యతలకంటెఁ దల్లికిఁగలబాధ్యత యధికము. అదియపరిమితమునునగును.

అయినచో నామె బాధ్యతయేమి? శిశువు లేడ్చినప్పుడెల్లఁ బాలిచ్చుటయు, స్నానము చేయించుటయు, నేదేనియపాయము కలిగినప్పుడు దానినితొలగించుటయునె కాదా?

కాదు కాదు. ఆమెబాధ్యత లీమాత్రములుగావు. ఇవియేమైనచో దాసీలుకూడ నీపని చేయఁగలరు. మాతృకర్తవ్యమల్పముకాదు. పిల్లలు కలిగినంతమాత్రముననే మాతృత్వము ఫలింపనేరదు. అయినచో పశువులకును మానవులకును భేదమంతగనుండదు.

మఱియామె కర్తవ్యమేమి?

„గుణిగణగణనారంభే నపతతికఠినీసు సంభ్రమాద్యస్య తేనాం బాయదుసుతినీ వద వంధ్యాకీదృశీభవతి" (ఏ వనితకుమారుఁడు గుణవంతుడు కాఁడో యావనితను పుత్రవతి యని చెప్పరాదు. ఆమెయే పుత్రవతియైనచో మఱిగొడ్రాలెవతె?) అని యొకరుచెప్పియున్నారు. ఇటులనే యొక సుప్రసిద్ధ హిందీకవియు "నతరు బాంఝభలి బాది బియాసీ" అనియున్నాఁడు. అనఁగా కుమారుఁడు గుణవంతుడుగానిచో నాతల్లి గొడ్రాలు. అపుత్రుఁడు శత్రువు అని యర్థము. దీనిని బట్టి మాతృత్వము శిశుప్రసవను చేతనే కలుగదనియు నాబిడ్డను గుణవంతునిగఁ జేయుటయందే సార్థకమగుననియుఁ దేలుచున్నది.

బిడ్డల గుణాగుణములకుఁ దల్లియే యాధారము. పసిబిడ్డఁడు తల్లి చేయఁదలంచు కొనినట్లుమాఱును. తడిమట్టి ముద్ద యథేష్టముగ మార్పఁబీలగునట్లు పసిబిడ్డయును మార్ప వీలగును. పరిస్థితులు మొదలగువానివలన నొక కొంత పరివర్తనము జరుగుచున్నను తల్లి వలననే యతని స్వభావము నిర్ణీతమగును. తల్లి వివేకవతియైనచో వ్యతిరేక పరిస్థితులను దొలఁగించి యనుకూలావకాశముల నేర్పఱుపఁగలదు. షాజీ మహమ్మదీయు సేవాలంపటుఁ డైనను జిజాబాయియే తన కుమారుఁడగు శివాజీని హైందవ ధర్మరక్షకునిగ—అకళంక దేశభక్తునిగ—ఛత్రపతిగఁ—జేసినది. జిజాబాయియే లేకున్నచో, పెద్దవాఁడైనచో నతనికే తెలియును లెమ్మని నేఁటిమన వెఱ్ఱితల్లుల వలె నామె యుపేక్షించినచో ఢిల్లీసామ్రాజ్యాధి పతియగు నౌరంగజేబుచక్రవర్తియంతటి వానిని నాట్యమాడించిన మన శివాజీ మహా రాజు—విజాపురాధినాథుని ముంతేఁడు నీళ్లు త్రావించి యొకరేవు పట్టించిన మన శివాజీ మహారాజుండెడి వాఁడా? తల్లియగు దేవల్దేవి శిక్షణము లేకున్నచో నపారబలుఁడును, శూరకులావతంసుఁడును తమకుఁబ్రత్యర్థియునగు పృథ్వీరాజునకు వెఱపును, వెఱఁగును గలుగు నట్లు అతని నెదిర్చి, యతనిసైన్య సముద్రమును దద్దరిల్లఁజేసిన ఆల్హాఊదలులు, అల్పవయ స్కులనే-యంతటి శౌర్యనిధులు కాఁగలైడివారా? నేఁటికిని సప్తమహర్షులచే ప్రదక్షిణ ములంగొనుచు నిశ్చలపదమునొందిన ధ్రువకుమారుని యుద్యమమునకుఁగారణము తల్లి ప్రోత్సాహముగాదా? ఇట్లెన్నేని చెప్పగలము. ప్రహ్లాదుని యంభోజగర్భాదులభ్య

సింపఁగలేని హరిభక్తికిఁ గారణ మెవ్వరు? ధర్మజ భీమసేనాదులును తలలువాల్చి చేతులు ముడుచుకొనవలసి వచ్చిన పద్మవ్యూహ ప్రవేశ కౌశల్యము నభిమన్యునకుఁ బట్టువఱచిన దెవ్వరు? ఎప్పటిమాటలో నేల? కరంచంద్ గాంధిని ధర్మభ్రష్టత నొందకుండ, స్వధర్మాచరణపరాయణునిగ నొనర్చి తన్మూలమున భారతదేశమును పునరుజ్జీవింపజేసి యాతనిని మహాత్మునిగ నొనర్చిన దెవ్వరు? తల్లిగదా! కనుకనే తల్లికంత గౌరవమున్నది. ఆమె బాధ్యతనాలోచించినచో నాగౌరవ మొక లెక్కలోనిదిగాదు. ఆమె గౌరవము నాసించఁబోదు. కాని సంఘము మాత్ర మామెను పూజింపక తప్పదు; ఆమెకు ఋణపడక తీఱదు. అట్టితల్లి దేవతతో సమానమని సాధింపఁబూన నక్కఱలేదు. అట్టితల్లియే నిజముగఁ దల్లి. ఆమె బిడ్డను పెంచుటలోఁగల కష్టమును లెక్కింపదు. ఆ కష్టమామెకుఁ గష్టముగనే తోఁపదు. తనచక్కఁదనమునకు వంకర వచ్చునేమోయని బిడ్డను పాలడబ్బాల పాలు సేయదు. తననాగరకతకు భంగము గలుగునేమోయని శిశువును దాసీలచేతిలోఁ బెట్టదు. పెద్దవాఁడైన వెనుక వానికే బుద్ధివచ్చును లెమ్మని తన ధర్మమును కాలమునెత్తిపైఁ బెట్టదు. నొసట వ్రాసినట్లు జరుగునని మెట్టవేదాంతము నూని! తనబాధ్యతను దైవముపై నెట్టదు. ఆమె తన కర్తవ్యమును మానదు. తన సుఖమునామె యాలోచింపదు. తన ప్రేమకు ప్రతిఫలము నామె లెక్క సేయదు. తన బిడ్డ బాగే యామె బాగు. బిడ్డయందంత ప్రేమగలవారు మఱిలేరు. తండ్రి బిడ్డయందు తల్లివలె లీనముకాలేఁడు; అతనికది యసాధ్యము. కనుకనే రామకృష్ణ పరమహంస యొకమాఱు "భగవంతుని తండ్రియనినైనను తల్లియనినైనను తలంపవచ్చును. ఏలనన నిరువురి ధర్మములు నతనియందున్నవి. కాని బిడ్డయందు తల్లి కున్న ప్రేమ తండ్రికుండదు. అమ్మాయని పిలిచి నప్పుడామెకుఁగల్గు నానందము, ప్రేమ, వాత్సల్యము, తండ్రీ యని పిలిచినప్పు డాయనకుఁగలుగఁబోదు. కనుకనే నే నెప్పుడును భగవానుని మాతృరూపముననే ధ్యానము సేయుచుందును." అని చెప్పినాఁడు. అట్టితల్లులు మన దేశమున కవసరముగాదా? దేశమునందుత్సాహము ప్రసరింపక, విజ్ఞానము వ్యాపింపక, కర్తవ్యదీక్ష ప్రబలక యుట్టితల్లులు విరివిగనుండరనుట నిశ్చయమే. ఆరోగ్యత గల్గుటకును తల్లులే ప్రధానకారణము.

అశ్వినీదేవతలు

పాశ్చాత్య దేశములందు సక్రమవైద్యచికిత్సయన నేమియో తెలియని సమయముననే భారతదేశమం దాయుర్వేదవైద్యముదయించి అభివృద్ధినంది చాల ఉపయోగకారిగ నుండెననుట నిర్వివాదాంశము. పూర్వకాలము ఉదరమందు పుండ్లు బయలుదేరినను శస్త్రముచేసి బాగుచేయుచుండెను అలవాటు భారతదేశమున నుండెడిదని యిటీవలనే పరిశోధకులు కనిపెట్టియున్నారు. ఒకానొకకాలమం దత్యున్నతస్థితి నంది యుండిన నీ ఆయుర్వేదము క్రమానుగతముగ చాలవరకు నశించిపోవుట భారతదేశము యొక్క దౌర్భాగ్యముగాక వేరేమి? ఆయాకాలములయందు వనములకేగి మూలికల గుణప్రభావములను పరిశోధించుచుండిన వైద్యరాజులెందరో యీభూమిని జీవించి మరణించియున్నారు. వేదయుగమునుండియు మనదేశమున వైద్యులున్నయట్లు తెలియు చున్నది. ఆమహనీయుల జీవితాంశములు లభ్యమగునంతవరకును యీపత్రికయందు ప్రకటితమగుచుండును.

ఆదియందు అశ్వినీదేవతలగురించి కొలదిగ [illegible].

జననము

దేవశిల్పియగు త్వష్టకొక చక్కని కొమరితయుండెను. పేరు సరణ్యు. యుక్త వయస్కయగునామె నెవ్వరికిచ్చుటయా యని యాలోచించినతండ్రి కడకు సూర్యున కిచ్చి వివాహముగావించెను. సూర్యు డందమున మిన్నయైనను తనతీక్ష్ణకిరణములతో నెదుటి వస్తువుల మండించువాడౌటచే కుసుమకోమలగాత్రియగు సరణ్యు భయమున తన యాకృతినొప్పు నింకొకయువతిని సూర్యునికడకంపి తా నాడుగుఱ్ఱమై పారిపోయెను. ఇదియెంతకాలము దాగగలదు? కడకు సూర్యదేవునకు తనవద్దనున్నది సరణ్యుకాదని తెలియవచ్చెను. సూర్యుడు యెటులైనను తనసతిని వెదుకవలయునని కృతనిశ్చయుడాయెను. తనభార్య అశ్వాకృతిదాల్చెనని యెరింగిన సూర్యదేవుడుకూడ అశ్వమైయెల్లప్రదేశముల వెదకి తనసతియున్నయెడ మెరింగెను. ఆ యాకృతినే ఆదంపతులిరువురును కొంతకాలము గడపిరి. ఆసమయమున నాయిరువురకు కవలపిల్లలు జనించిరి. వారే అశ్వినీదేవతలు. (ఋగ్వేదము ౧౦-౧౭-౧-౨) ఈయిరువురును యెల్లవేళల నొక్కచోటనే యుండెడివారు. ఋగ్వేదమందీ యశ్వినీదేవతలయొక్క అత్యద్భుతమగు చేయిదము లనేకములు శ్లోకములలో వర్ణింపబడి యున్నవి.

అశ్వినీ దేవతలు దేవలోకమందలి వైద్యులై శస్త్రచికిత్స, వైద్యము మున్నగు ఆయుర్వేదాంశములగురించి విపుల గ్రంథములను రచియించిరని చెప్పబడియున్నది. వీరు దేవ దానవ ఘోరసంగ్రామ సమయమున కాళ్లు విరిగిన దేవతలకు యినుపకాళ్ల మర్చి యుద్ధమున కనుపుచుండెడివారని చెప్పబడియున్నది. నూతన దంతపంక్తినమర్చుట, నేత్రములను తగిలించుట, మున్నగు మహోన్నతకార్యముల చేయుచుండెడివారు. రణరంగమున మొండెములనుండి వేరైన శిరముల నొకచోజేర్చి నరల ప్రాణప్రతిష్ట చేసెడివారు. తౌగ్ర్యుని సముద్రమునుండి రక్షించిరి. అగ్నిగాలిన అత్రికి సుఖమొనగూర్చిరి. కావికి, గమ్యునకును కన్నులు ప్రసాదించిరి. తొడపోయిన విశ్వలకు యినుపతొడయమర్చిరి. శుష్కించి ఒట్టిదైన శయునఋషి గోవునకు పాల నొసంగిరి. అధర్వణుడగు దధ్యకఋషికి అశ్వశిరము ధరిలించి ఆతనికడ గుప్తమైయున్న మధు విద్యను సంపాదించిరి.*

దేవతల అసూయ

దినదినమునకును అశ్వినీ దేవతలయొక్క పలుకుబడియు ఖ్యాతియు అపరిమితమగుచుండెను. దీనింగాంచి కొందరు దేవతలు యీర్ష్యజెంది, అశ్వినీదేవతల నెట్టులైనను అవమానము పాలుగావింపవలెనని నిశ్చయించి వారిపై లేనినేరముల నారోపించి జాతినుండి అశ్వినీ దేవతలను వెలివైచిరి. అంతియెగాక వారు హవిర్భాగములను గొనకుండ కట్టుదిట్టములు గావించిరి. ఆ సమయాన చ్యవనమహర్షి జరాభారమున బలహీనుడై కృంగుచు కడుంగడు నిడుముల గడుచుచుండెను. చ్యవనఋషియొక్క అనారోగ్యత నెరింగిన అశ్వినీదేవత లాఋషిసత్తమునికడకేగి తాము తయారుకావించియుండిన నొక లేహ్యము (చ్యవనప్రాశ) నొసంగి ఆ చ్యవనుని కెక్కడలేని తేజస్సును కలిగించి బాలయావన నొసరించిరి. చ్యవనమహర్షి పరమానందభరితుడాయెను. అశ్వినీదేవతలపైన గల వెలిని తొలగింప నాతడు వారికి మాటయిచ్చి ప్రత్యేకముగ నొక క్రతువు గావించి తత్క్రతువున కశ్వినీకుమారులకూడ నాహ్వానించి యర్ఘ్యపాద్యాదు లొసంగి సన్మానించెను.

వేదిక నలంకరించిన దేవతల మధ్య కూరుచుండిన ఇంద్రుడీచేయిదమును దిలకించి ఆగ్రహోద్యుక్తచిత్తుడై తా నవమానింపబడెనని తలంచుచు నిర్ఘాతమును ప్రయోగించి క్రతు

* పై విషయములన్నియు ఋగ్వేదము ౧. మం. సూక్త ౪౬, ౪౩, ౧౧౭, ౧౧౬, ౧౨౦ ములనుండి సేకరింపబడినవి.

భంగ మొనర్చహస్తమును పైకెత్తెను. ఎత్తిన దేవేంద్రుని హస్త మాతక్షణమే పక్షవాతం బున వ్రాలెను. ఆయదనున ప్రతిభాశాలురగు అశ్వినీకుమారులు ఇంద్రుని కడకేగి వలయు చికిత్సగావించి పక్షవాతమును నిర్మూలించి ఇంద్రుని మన్ననలనందిరి. దానితో వెలినుండి వారువిముక్తులైరి.

ఒకమారు రుద్రుడుయజ్ఞపశువుయొక్క శిరము ఛేదించెను. దీనింగాంచిన దేవతలు మహాపరాధము జరిగినదని తలచుచు అశ్వినీదేవతల ప్రార్థింప వారాశిరమును మొండెము నొకచోనుంచి ఆయువు పోసిరి. నాటినుండివారికికూడ హవిర్భాగములందుచుండెడివి.

ప్రతిభాశాలురగు అశ్వినీకుమారులవద్దగల మహిమాతిశయముల గాంచి ఇంద్రుడాయుర్వేదము నభ్యసింప నారంభించెను. సూర్యపుత్రులు యొట్టికపటమును లేకుండ ఆయుర్వేదము నంతటిని నాతనికి సాంగోపాంగముగ నెరిగించిరి. దాన నాతడుకూడ మహా పండితుడాయెను.

వీరివైద్య గ్రంథములు యిక్కాలమున కానబడవు.

వేదమునందు చెప్పబడిన యశ్వినీదేవత లెవ్వరన్నవిషయమై చర్చజరిగియుండెను.

అశ్వినులనగా అశ్వములుగల పుణ్యవంతులైన గొప్పరాజులని ఔర్ణభావ ఋషి యభిప్రాయము.

అశ్విను లెవరన భూమ్యాకాశము లనికొందఱు; అహోరాత్రము లనికొందఱు; సూర్యచంద్రులనికొందఱు; పుణ్యముచేసినయిద్దరు రాజులని ఐతిహాసికులును చెప్పెదరు*

అశ్వినీదేవతలు గుఱ్ఱముయొక్క నాశికనుండి పుట్టిరి గనుక నాసత్యులనియు పేరు. వీరు మిక్కిలిచక్కనివారు. వీరియిద్దఱకు అశ్వినౌ, నాసత్యౌ, దస్రౌ అన్నపేర్లున్నను పెద్దవానికి నాసత్యుడనియు, చిన్నవానికి దస్రుడనియు, విడిగబేర్లున్నట్లు కానవచ్చెడిని. (మహా. అనుశా. అ. ౧౫౦. శ్లో ౧౭) పాండురాజుపత్నికి వీరివలన నకుల సహదేవులు కలిగిరి.

వేదములబట్టి అశ్వినీదేవతలు శస్త్రచికిత్సలాది ఉత్కృష్టవైద్యవిధానముల నెరిగిన వారని తెలియుచున్నది. వీరియొక్క జీవితాంశములు గాని చిహ్నములుగాని లేకుండుట కడుంగడు శోచనీయము.

---

*నిరుక్తము. 12-1.

స్త్రీ—పురుషుడు

స్త్రీ పురుషుల తత్వములందు కొంత వ్యత్యాసమున్నదని అందరెరుంగుదురుగాని యీయా విషయములయందు భేదములు కలవని యింతవరకెవ్వరును వివరముగ తెలిపియుండలేదు. కాని యిటీవలనే డాక్టర్ విల్ డురాంట్ గారు "ది అమెరికన్ మాగజీన్"లో నొకవ్యాసము వ్రాసియుండిరి. అందలి విషయములు అమెరికాదేశమందలి స్త్రీలసంఘములచే నెక్కువగ చర్చగావింపబడినవి. డాక్టర్ డురాంట్ గారివ్యాస మీక్రింద పొందుపరుపబడియున్నది.

(1) పురుషుడు స్త్రీని గ్రహించుటకన్న సూక్ష్మముగ స్త్రీయే పురుషుని భావములను గ్రహింపుచుండును.

(2) ప్రకృతి శాస్త్రసంబంధమును పరిశీలించినను స్త్రీయేముఖ్యమైన శాఖగా కానుపించుచుండును.

(3) పురుషుడు ధైర్యస్థైర్యములు గలిగి వర్తించుచుండును.

(4) పురుషు డహంకారపూరితుడు; దార్జన్య సహిత వర్తనుడు.

(5) పురుషుడు చురుకైనవాడు; స్త్రీ సోమరి. "స్త్రీ యెంత యెక్కువ గ్రహింప గలిగిన అంత యెక్కువ సోమరితనమున కలవాటుపడును".

(6) ప్రేమ వర్షముల గురియించుటలో స్త్రీ పురుషుని మించిపోవును. స్నేహబంధముల బెంచుటలోకూడ స్త్రీ పురుషునికన్న మిన్న.

(7) స్త్రీ సంఘవిషయములయందు చొరబడుటకు యిష్టపడును; పురుషుడు శాంతియుత యేకాంత జీవనము నాసించుచుండును.

(8) స్త్రీకి "వాగుడుతత్వ"మెక్కువ. రహస్యముల దాచుటలో నామెజల్లెడవంటిది.

(9) స్త్రీ ఆచారముల బాటించును; అనుసరణమన నామె కెక్కువయిష్టము. వివిధ రూపముల దుస్తులను ధరించుటయన ఆమె కెక్కువయిష్టము.

(10) ఒక స్త్రీకిని యింకొక స్త్రీకిని గల భేదము, ఒక పురుషునికిని యింకొక పురుషునికిని గల భేదమునకన్న చాల తక్కువ.

(11) సాంఘికానుమతికై స్త్రీ యెల్లవేళలను యెదురు చూచుచుండును. ఏ సమస్య గురించియైనను ఆమె చాలవరకాలోచించును. నైతిక జీవితముయెడ నామె కపరిమితమగు గౌరవము.

(12) మతవిషయములయందు స్త్రీకెక్కువ పట్టుదలగలదు. పురుషుడు సంశయాత్ముడై యుండును.

(13) ఆలోచనచేయుటయందనుపమాన ప్రతిభ పురుషునికిగలదు గాని, తెలివితేటలు స్త్రీకన్న పురుషునకు తక్కువయె.

(14) స్త్రీ, ధీవిశాలత్వమందు పురుషునికన్న మిన్న యెట్లో అట్లే కార్యాచరణమందు కూడ స్త్రీ శీఘ్రగమనమును ప్రదర్శించును. "30 వత్సరములకు తక్కువ వయసుగల పురుషుడు 20 వత్సరముల స్త్రీతో సమవర్తియై మెలంగజాలడు".

(15) స్త్రీ త్వరితముగ రజస్వలయగును; పురుషుడు సంపూర్ణముగ పరిపక్వమందిననే గాని అట్టిస్థితికిరాడు.

(16) గౌరవప్రదమని తలంపబడు బింకమును స్త్రీ ప్రదర్శింపుచుండును.

(17) స్త్రీలలో అనుపమాన మేధస్సుగల వారి సంఖ్య యెంత తక్కువయో అట్టులే పూర్ణముగ తెలివిహీనలైన వారిసంఖ్యయు నంతతక్కువయె.

(18) స్త్రీ కళాభివృద్ధికవకాశ మొసంగును గాని కళాసృష్టికి మాత్రము తోడ్పడదు.

(19) ఈపైన చేర్కొనబడిన భేదములు మధ్యవచ్చినవియెగాని జన్మతః సిద్ధించియుండలేదు.

సీమవంకాయ.

సీమవంకాయ ఆదిని దక్షిణ అమెరికా దేశముననే యుండెడిది. బంగాళాదుంపలు, పొగాకు మున్నగునవి ఆదిని ప్రపంచమంతటికి ఒక ప్రాంతమందేయుండి క్రమేణ దిగంత ములవరకు నెట్లు వ్యాప్తినందినవో అట్లులే సీమవంకాయ కూడ నేడు ప్రపంచమంతటను వ్యాప్తినందియున్నది.

ఈ సీమవంకాయను పాశ్చాత్యులు 'టొమేటో' అందురు. ఉత్తర హిందు స్థానీయులు 'విలాయతీ బైగన్' (విదేశపు వంకాయ) అందురు. అరవసోదరులు దీనినే 'సీమెయ్‌తక్కాలి' యందురు.

వ్యాప్తి.

నేడీ సీమవంకాయలు యూరపుఖండమంతటనెగాక అమెరికా సంయుక్తరాజ్యము, జపాను, చీనా, పారసీకము, టర్కీ, భారతదేశములయందుకూడ పండింపబడుచున్నవి. కాని భారతీయులు పాశ్చాత్యులకువోలె యీఫలము నంతయెక్కువగ ఉపయోగించుట లేదు. ఈ సీమవంకాయను చూడనివారే చాలమంది యుందురనికూడ చెప్పవచ్చును. ఈ కాయయందొక విధమగు వాసనగలదనియు, దీని నారగించుటకు వెగటుగ నుండు ననియు కొందరనుచుండుట యుకలదు. ఇట్టివారు తమ కలవాటులేని నూతనవస్తువుల యొక్క గుణముల నున్నదియున్నట్లుగ గమనించుటకు యిష్టములేదని చెప్పవచ్చును.

సీమవంకాయయొక్క విలువ దినదినమునకును యెక్కువయగుచున్నది. ఇంగ్లండులో విపరీతముగ నిదిపంట పెట్టబడుచున్నను ఆదేశమందలివారి కది సరిపోవుటలేదు. ఈ కారణమున ప్రతి ఓడలోనను అమెరికాదేశమునుండి సీసాలేకుడబ్బాలయందు భద్ర పరుపబడిన వేలకొలదిపౌనుల సీమవంకాయలు ఇంగ్లాండుదేశమునకు దిగుమతి గావింప బడుచున్నవి. ఇట్లు భద్రపరచి యమ్ముటయెగాక యీ సీమవంగపండ్లను పలువిధముల పచనముచేసి డబ్బాలకెక్కించి యెక్కువ వెలలకు అమ్ముట పాశ్చాత్యదేశములయందు మామూలైయున్నది. ఇంగ్లాండునుండి దిగుమతిచేయబడిన 'టొమేటోసాస్' 'టొమేటో అండ్ బీన్సు' అను పదార్థములు మనదేశమునకుకూడ యూరపియనుల యుపయోగార్థము దిగుమతి గావింపబడుచున్నవి.

గుణము

ఈ సీమవంకాయలయందు దేహమున కమితారోగ్యము నొసంగగల మహత్తర పదార్థములగు విటమినులు విస్తారముగనున్నవి. ఈ విటమినులు దేహదార్ఢ్యమునకును ఆరోగ్యమునకును అవసరము. ఈ యుత్కృష్ట పదార్థములు సీమవంకాయ యందున్నంత యెక్కువగ మరి యే యితర శాకాహారములయందుగాని లేవు. అందువలన నీ సీమ వంకాయల నెంత యుపయోగించిన నంతమంచిది.

మలబద్ధకముచే కష్టపడువారి కిది ఆరోగ్యమైన భోజనపదార్థము. ఇందుండు పులుసు అరోచకమును పోగొట్టును. రక్తమును శుద్ధిచేయును. అన్నాశయమునందుండు పురుగులను చంపును.

శగరోగముగలవారికి యీ పండురసము చాల యుపయోగమైనది. మేహ శాంతిని చలువను చేయును.

పాక విధానములు.

సీమవంకాయ ననేకవిధముల పచనమొనరింపవచ్చును. పచ్చికాయలను వంకాయలకువలె చిన్నముక్కలుగ తరిగి ముద్దకూరవండి నిమ్మరసము కొలదిగపిండి వాడుటొక విధము. ఈ కాయ నిలువుగ ముక్కలుకోసి పులుసులో వేసికొనెదరు. ఈ రెండు విధముల వండుటచే యీకాయయొక్క ప్రత్యేకపు రుచి గమనించుట కవకాశముండును. సీమవంగపండ్లను పలువిధముల నుపయోగింతురు. అందు ముఖ్యముగు ఒకటి రెండువిధములనే యిట చేర్కొనుటుత్తమము. సీమవంగపండ్లనుకోసి కొందరు ధప్పళములో వేసి కొందురు. దేశమందన్ని ప్రాంతములలోనను మాంసాహారులు సీమవంగపండ్లను మాంస ముతోకలిపి వండెదరు. వంగదేశమందీపండ్లు తరుచు చేపలతోకలిపి ఎక్కువగ భుజింతురు. వంగదేశమునకు బంగాళాదుంపయందెంతప్రీతియో యీ సీమవంకాయల యందుకూడ నంతప్రీతియేయని చెప్పవచ్చును. అందువలననే ఆ రాష్ట్రమందలి ప్రతి గ్రామమందును యెక్కడోయొకచోట సీమవంకాయలు పండింపబడుచుండును. కొందరు సీమవంగపండ్లు పచ్చడిచేయుదురు. ఈ వంగపండ్లను ముక్కలు ముక్కలుగతరిగి ఒక పళ్లెరమందుంచి పచ్చిమిరపకాయలు, అల్లము, కొత్తిమిరి, సన్నగతరిగి అందు కలిపి పిసికి ఉప్పువేయుదురు. ఇందుకొలదిగ చింతపండుకూడకలిపిన కలిపెదరు. ఇది యిష్టా యిష్టములమీద నాధారపడియున్నది. సీమవంగపండ్ల పోచినపచ్చడినే ఆంగ్లేయులు

'సాస్' అనియెదరు. సీమవంగపండ్లను నాలుగుముక్కలుగతరిగి అందు నీరుల్లి, పచ్చిమిరప కాయలు, అల్లము, కొత్తిమిరి, పైన చేర్కొనబడిన దానికివలెనే జేర్చి చిక్కని చింత పండుపులుసు అందుజేర్చియుంచవలయును. అనంతరము పొయ్యిమీద కళాయిపూయ బడిన పాత్రనుంచి అందు కొంచము నేయికాని నూనెగాని వైచి మరగిన యనంతరము యెండుమిరపకాయలు, నీరుల్లి, ఆవాలు, కరివేపాకు, మున్నగు పోపు పదార్థములు వేసి చక్కగ వేగిన యనంతరము యిదివరకు సిద్ధముగ చేసియుంచిన సీమవంగపండ్ల ముక్క లను అందుపోసి చక్కగ ఉడుకనియ్యవలయును. లభ్యమైనచో బటానీకాయలనందు వాలువకుండ వేసిన రుచిగనుండును.

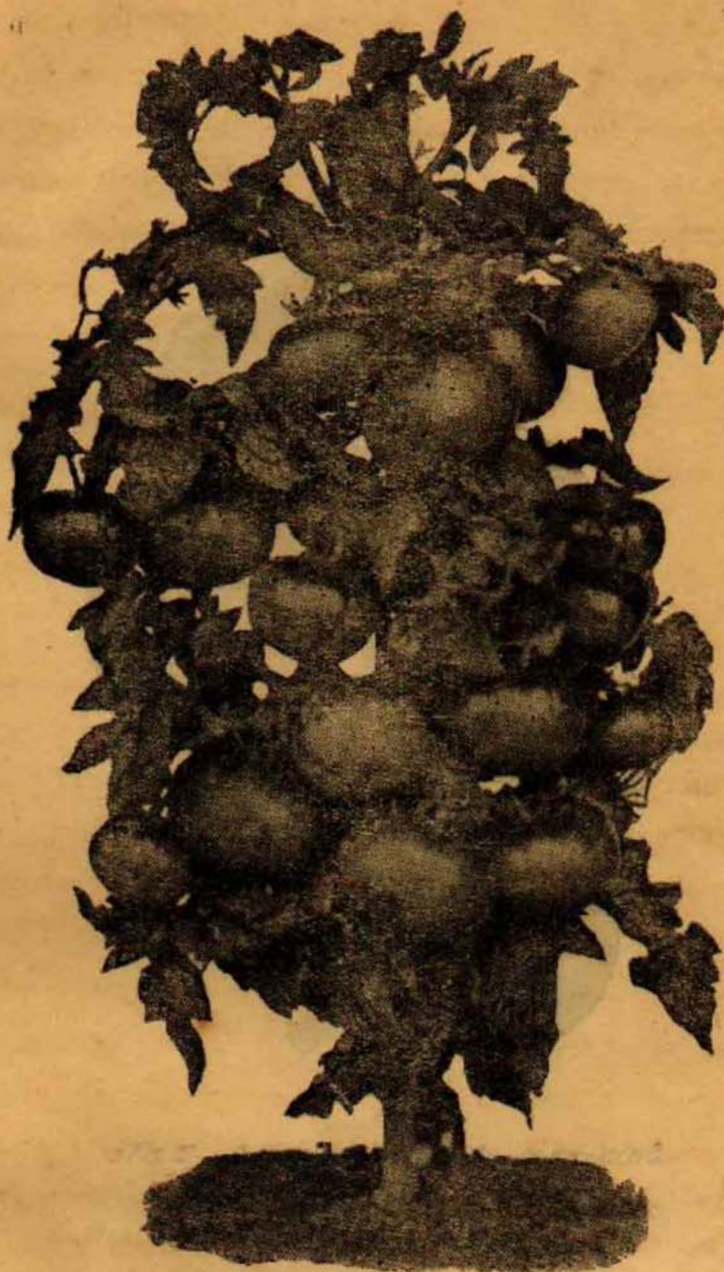
పండించు విధము

సీమవంగ భారతదేశమందలి అన్నిప్రాంతములలోనను పైరుపెట్టవచ్చును. అదియు గాక వ్యాపారమునకని తోటలయందు వేయుటయెగాక పీటిన్నిప్రతిగృహమందును పండింప వచ్చును. శీతలదేశములయందు సీమవంగ గాజుచే కప్పబడిన యిండ్లలో పెంపబడుచున్నవి. ఇందులకా శీతోష్ణస్థితియే కారణము. ఇట్టి కృత్రిమవిధానముల యవసరము మనదేశ మున లేదు.

ఈ మొక్కలనాటుటలోగాని పెంచుటలోగాని యెట్టికష్టమునులేదు. నొరకభూమి యా పల్లపుభూమియా యనువిచక్షణ యనవసరము. రాతినేలగా సారవంతమగు భూప్రదేశములన్నియు యిందులకనుకూలించును. వలయునంత జలసదుపాయము మాత్రమే యవసరము.

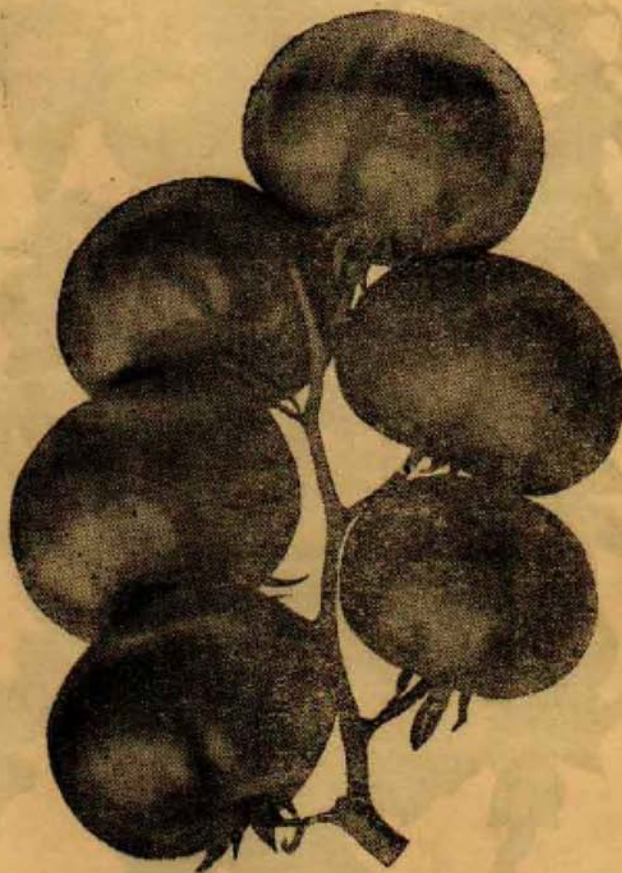
విత్తనముల సేకరించుటకు మనము సాధారణముగ బజారునందు కొనుపండ్లను దీసి కొని వచ్చి అందలి గింజలను యెండబెట్టి వాటి నుపయోగించుటవలన లాభములేదు. బజారున అమ్మబడు సీమవంగపండ్లు దోరపక్వము దాటినయనంతరమే కోసి నగరము లకు అమ్మకమునకు దీసికొనివత్తురు. ఆకారణమున అందలి విత్తనములు వలయు నంత సత్తువను గలిగి యుండవు. అదిని సీమవంగచెట్లను గృహములయందు పెంచుట కిష్టమున్నవారు మొదట నీవిత్తనములను వ్యాపారులవద్దనుండి రప్పించవలయును. అర్థరూపాయకో లేక పదియణాలకో ఒక ఔన్సు గింజల నిచ్చెదరు. ఆగింజలు వచ్చినయనంతరము ఒక చిన్నఅకుమడిని తయారు చేయవలయును. ఇందు కొంత సార వంతమగు యెరువును చేర్చుటుత్తమము. మట్టియెంతటి మృదువుగగావించిన నారు

సీమవంకాయ.



ఈ చిత్రమునందుగల సీమవంకాయ పరిమాణము పెద్దగోళీని మించియుండదు. లక్క వర్ణముగల యీపండ్లయందు గుంజు అంత ఉండకపోవుటయేగాక అంత రుచికరముగకూడ నుండదు. ఆకారణమున దీనిని బల్లలపై అలంకారమునకుంచుచున్నారు.

సీమవంకాయ.



సీమవంకాయలలో అనేకరకములున్నవి. పైనగల రకము యెక్కువగ పండింపబడుచున్నది.

అంతటి బలమైనదిగ బయలు దేరును. నారు మడియందలి మొక్కలు ఆరు లేక యెని మిది అంగుళముల యెత్తున కెదిగినయనంతరము మడినిండ నీరిడి భూమిని మెత్తపరచి అనంతరము మొక్కలను జాగ్రత్తగ మడినుండి వేరు చేయవలయును. తరువాత యింతకు ముందుగనే సిద్ధము చేసియుంచిన భూమిని బాగుగపదునొనర్చి రెండేసి యడుగులకొక్క మొక్కవంతున నాటవలయును. ఇట్లు నాటుభూమిని యెంతగుల్లగ గావించిన నంతమంచిది.

సీమవంగ మొక్క తీగయాకృతిని యెదుగును. అటులు యెదుగుచున్న మొక్కను భూమిని ప్రాకనిచ్చినచో ముందు కాపునకు చెరుగు ఒనగూడును. బయలు దేరిన పిందెలు మురిగి పోవును. అట్టిది జరుగకుండ చేయుటకు కొన్ని ప్రాంతములలో సన్నని వెదురుబద్దలతో రెండు లేక రెండున్నర అడుగులయెత్తునకు పందెర వేసి అందుపైన నీమొక్కలు ప్రాకు లాగున జేసెదరు. ఈ పందెర నిర్మాణము వలన కొంత శ్రమగలదు గాన ఆపద్ధతికి బదులు ప్రతిమొక్క ప్రక్కను నాలుగైదడుగుల పొడువుగల వెదురుబద్దను మొక్కనునిలువగట్టుట ఉత్తమము. ఇట్లుచేయుటచే పువ్వుగాని పిందెగాని కుళ్లుట తటస్థింపదు.

చెన్నరాష్ట్రమందు సీమవంగ జూలైనుండి డిసెంబరు మాసాంతము వరకును పండింపవచ్చును. ఒక్క ఔన్సుగింజలకు 1,500 ల మొక్కలు తయారగును. నాలుగు ఔన్సుల గింజలతో ఒక యకరము నింప వచ్చును. అరువది లేక అరువది యైదు దినములలో కాపు కాయును.

సీమ వంకాయలలో పలురకములున్నవి. వానిలో చాలభాగము యెరుపువన్నెను గలిగి యుండును. ఒక్క రకము మాత్రము పసుపువన్నెను గలిగి యుండును. ఆకృతి వర్ణము, పరిమాణము యెటులున్నను గుణమన్నిటియందు నొక్కటియె.

ఇట్టి యుపయుక్త మగు ఫలమును ప్రతిగృహమందును పండించుకొని లాభమందెదరుగాక.

బాలింత సంగమ్మ*

ఆంధ్ర శేషగిరిరావుగారు, సారస్వత సమాజము.

విద్యానగర రత్నసింహాసనాధీశ్వరులైన ప్రౌఢదేవరాయల సరదారులలో గోన కాటారెడ్డి ఎన్నికగన్న వాఁడు. కులమునకు అతఁడు తెలగ. అతనిది మిడిమెల్ల గోత్రము. కాటారెడ్డిచేసిన సేవకు మెచ్చి రాయలవారు ముగదత్తి, రాయచూరు అను గ్రామములందు కోటలు నిర్మించుటకు అతనికి ఆజ్ఞనిచ్చిరి.

రాజాజ్ఞ తలనిడుకొని కాటారెడ్డి మొదట ముగదత్తిలో కోటకట్టుటకు ప్రారంభము చేసెను. పని చురుకుగా జరిగెను. బురుజులుతీరి కోట అచిరకాలముననే పూర్తియయ్యెను. అనంతరము కాటారెడ్డి రాయచూరు గ్రామమున కోటకట్టుటకు మొదలిడెను.

శుభముహూర్తమున దుర్గనిర్మాణమునకు శంకుస్థాపన జరిగెను. పునాదులు ఏర్పడినవి. గోడలు లేచినవి. కాని బురుజుపని తుదముట్టలేదు. పూర్తి కాకుండగనే అదినేల కూలెను. అంతమాత్రమున కాటారెడ్డి నిరుత్సాహపడలేదు. తిరిగి పని ప్రారంభముచేసెను. కాని ఈ మాఱుకూడ బురుజు నిలబడలేదు. రెడ్డికి అనుమానము తోఁచెను. అయినను మఱల నాతఁడు బురుజుపని రెట్టింపు కట్టుదిట్టములతో చేయించెను. కాని కార్యము లేక పోయినది.

తిరిగి బురుజు నేలమట్టమయ్యెను. ఇట్లు నాలుగు అయిదు సారులు జరిగెను. అందుతో కాటారెడ్డికి అనంతమగు విచారముకలిగెను. తుదిప్రయత్నముగా అతఁడు మఱల బురుజు నిర్మించుటకు దొరకొనెను. అప్పుడచ్చట పనిచేయుచున్నవారిలో నొక కాపువానికి శివమెత్తెను. ఆవేశము కనుపించిన పురుషుఁడు కాటారెడ్డితో నిట్లు పలికెను.

"నే నొక మహాశక్తిని. చిరకాలముగా నేనీ ప్రదేశమును ఆశ్రయించుకొని యున్నాను. బలియిచ్చి నన్ను తృప్తిపఱచిగాని మీ రిచ్చట కోట గట్టలేరు. మీరు నాకు బలి ఈయనికారణమున బురుజును కూలద్రోయుచున్నాను. నాకు సాధారణమైన

* అపూర్వమైన ప్రాణత్యాగ మొనర్చిన రమణీమణిచరిత్ర.

బలితో సంతృప్తికల్గదు. ఒక బాలింతస్త్రీని ఆమెకనిన బిడ్డతోఁగూడ నాకు బలిసీయవలెను. ఇచ్చెదరా బురుజు నిలుచును. ఈయరా మీరీజన్మమున నిచ్చట కోట నిర్మింపఁజాలరు.''

కాటారెడ్డి యిదివినెను. దీర్ఘవిచారపరీతమైన ఆతనిమనము ఆలోచనాధీనమయ్యెను. కోట నిలబడుటకని ఏస్త్రీవచ్చి శిశుసహితముగ బలిపోవును? ప్రాణములపై తీపిని చంపుకొనుటకు కొందఱు సాహసింప వచ్చును. కాని కడుపార గన్నబిడ్డను మృత్యుముఖమున చేతులార నర్పించుటకు ఏతల్లిప్రాణ మంగీకరించును? ఇంత ప్రయత్నము చేసి దుర్గనిర్మాణమును పూర్తి చేయక పోయి అతఁడే మొగముతోఁ దిరిగి తన యేలికయగు ప్రౌఢదేవరాయలను దర్శింపఁగలఁడు? ఎన్నివిధముల చింతించినను అతనికి ఆలోచన తెగలేదు.

కోటలోనున్న మహాశక్తి శిశుసహితముగ నొక బాలింతరాలిని బలికోరుచున్న వార్త జలతైలబిందువై రాయచూరుగ్రామమున మూఁగుమూలలయందుఁ గూడ వ్యాపించెను. తుదకాసంగతి పురిటిమంచముపైనున్న తెలగవారిచిన్నది సంగమ్మ చెవికిఁ గూడఁ జేరెను. ఆమె అప్పటికి మూఁడుదినములకుఁబూర్వము ప్రసవించియున్నది. కోట కట్టుటకు కాటారెడ్డి చేయుచున్న సకలప్రయత్నములును బూడిదలోఁ బోసిన పన్నీరగుచుండుట ఆమె గమనించెను. కోటతీరినచో నదిప్రజలకు మిక్కిలి ఉపకారిగా నుండగలదని ఆమె నిజ మారసెను.

"చావు ఎప్పటికైన తప్పనిదే. జరాభారమున క్రుంగి, రోగములచే క్రమంది జీవితమును నిరర్థకముగా తుద ముట్టించుటకంటె ప్రజాభ్యుదయమునకై ఇప్పట్టున మరణమును వరించుట ఉత్తమము; కీర్తిదాయకము" అని త్యాగబుద్ధిగల సంగమ్మకుఁ దోఁచెను. తనడొక్కలోదూరి పరుండియుండి అప్పుడప్పుడే నేత్రములను విప్పి లోకమును గాంచుచున్న ఆ నెత్తురుకందు నొక్కసారి యామె తిలకించెను. "ఈప్రజోపయోగ కార్యములో నా చిట్టిబిడ్డకూడఁ బాల్గొనుగాక! పసనుమొగ్గకు దేవతాపీఠమున స్థానము లభించుగాక!" అని ఆమెనిష్కర్ష చేసికొనెను.

పొత్తులలో పాపనిడుకొని ఆమెకోట చెంతకుఁ బోయెను. నిశ్చలబుద్ధితో నామె శిశుసహితముగ పునాది గోతిలో దుమికెను. కూలివాండ్రు చురుకుగా పైన యిటుకలు పేర్చి గోడలు కట్టిరి. గోడలులేచెను. బురుజు తీరి చెక్కుచెదరక నిలిచెను. క్రమముగా మిగిలిన బురుజుల నిర్మాణముకూడఁ బూర్తియయ్యెను; దుర్గము సర్వాంగశోభతో విలసిల్లెను.

సంగమ్మ చేసిన అపూర్వత్యాగము దేనికి సుప్రసిద్ధికల్పించినదో ఆరాయచూరు దుర్గమునుండి ప్రభుత్వము సాగించి కాటారెడ్డి కాటభూనరేంద్రుఁడని ప్రసిద్ధిచెందెను. తన అభ్యుదయమునకు సంగమ్మ త్యాగము మూలదుంప యన్నసంగతి రెడ్డిప్రాణము లున్నంతవఱకు విస్మరింపలేదు.

మహాత్యాగిని సంగమ్మ శిశుసహితముగా బలిపోయి నిలిపిన బురుజు యిప్పటికిని ఆమెపేరిట 'బాలింత సంగమ్మ కోట' అనివ్యవహరింపఁబడుచున్నది. త్యాగధనుల పవిత్ర నామములు అక్షరమను సూత్రము నీవిషయము ప్రతిపాదించుచున్నది.

సంగమ్మ త్యాగము అతిలోకమైనది. పరోపకారార్థము ప్రాణత్యాగ మొనర్చిన రమణీమణులు ఇతిహాసప్రపంచమున పలువురుగలరు. కాని శిశుసహితముగ బలి పోయినవారు మిక్కిలి తక్కువ. తల్లికి తన ప్రాణముమీఁద కంటె తన బిడ్డ ప్రాణము మీఁద మమకారము హెచ్చు. అట్లుండుట ప్రకృతి సిద్ధము. లోకసహజమైన అట్టి మమకారమును గూడ తెగగోసి లోకోపకారార్థము శిశుసహితముగ ప్రాణములను విడిచిన పడఁతి త్యాగబుద్ధి కొలఁదులు వెట్టఁదరము కానిది. ఆమె సాహసము శతథా శ్లాఘింపవలసినది.

ఈ కథ శ్రీ మెకంజిదొరవారు సేకరించిన లోకలు రికార్డులలోని 'కైఫీయతు గద్వాలు' నుండి గ్రహింపఁబడినది.

సౌందర్య కళా రహస్యములు.

ప్రపంచ మెంతటి అనాగరికస్థితియందున్నను సౌందర్యకళ కెక్కువ ప్రాముఖ్యత యొసంగియున్నది. దిగంబరత్వమునకన్న నెక్కువ యెరుంగకయున్న సమయమునకూడ స్త్రీపురుషులు సౌందర్యమును గమనించియుండిరి. అందువలననే ఆపురాతన కాలములయందు అడవులయందు నివసించుచుండిన స్త్రీపురుషులు ఆయాకాలములయందలి పద్ధతుల ననుసరించి తమ దేహముల సింగారించుకొనుచుండెడివారు. పుష్పములు అందమగు ఆకులు మకుటములుగను కంకణములుగను అలంకరించుకొనుచుండెడివారు.

క్రమముగ నాగరకత యెక్కువయగుకొలదియు దిగంబరత్వము పోయి వస్త్రధారణము, కేశసంస్కారము మున్నగునవన్నియు బయలుదేరినవి.

సౌందర్యకళారహస్యములను ప్రతి స్త్రీయు ప్రతి పురుషుడును యెరుంగవలయును. సౌందర్యకళాపోషణమనగ పలువురు పలువిధముల తలంపవచ్చును. కాని ఆరోగ్యము పరిశుభ్రత వీటి నాధారపడి మానవజీవితము సౌఖ్యదాయకముగ నొనరింపబడుటకే సౌందర్యకళారహస్యముల నెవ్వరుగాని యెరుంగవలయునని చెప్పబడియున్నది.

దేహమును పరిశుభ్రముగ నుంచుకొనుట సౌందర్యకళాపోషణమందు చేరియున్నది. తెలుగు దేశమందలి చంటిబిడ్డలకు దినమువిడచి దినము గోరువెచ్చని నీళ్లు పోయుదురు. ఆ లేగందులశరీరమున కంటియుండు మలినమును పోగొట్టుటకు సబ్బు మున్నగువాటి నుపయోగించుటంత యుత్తమకార్యము కాదని మన హిందువులు తలంతురు. అందువలననే లేగందులస్నానము చేయించు సమయములయందు పసుపుముద్దనే యెక్కువగ నుపయోగింతురు. శరీరమునకుండెడి యెట్టి వాసననుగాని పోగొట్టి చర్మమునకు మృదుత్వమొసంగుగుణము పసుపునందుగలదు. హిందూస్త్రీలు స్నానమొనరించు సమయములయందు పసుపుముద్దను ముఖములకు రాసికొనియెదరు. అందువలన ముఖమున బయలుదేరు నూగువెంట్రుకలు నశించును. ప్రస్తుతకాలమున పసుపురాసికొనుపద్ధతి మాయమైనది. ఇందులకు బదులు స్త్రీలు సబ్బుతో మోముకడుగుకొని అనంతరము ఫేస్ పౌడరును అద్దుచున్నారు. కాని పసుపునందు గల ఉత్తమగుణ మీ పౌడరులందెంత

మాత్రమును కానుపించదు. కాని పౌడరులను మానవలయునన్న ప్రస్తుతము స్త్రీలు మానజాలరు. ఆ కారణమున వారమున కథమ మొక్కమారైనియు స్త్రీలు పసుపు పూసికొను టుత్తమము.

ముఖము మెరుగులు.

ప్రతీచీదేశముల నాగరికతానీలచేలమును ధరించియున్న దినములయందే ప్రాచ్య దేశములు సౌందర్య కళోపాసన మొనరించుచుండెడివి. అందులకు తార్కాణముగ బౌద్ధ కథలయందీ మెరుగులు మున్నగువాటిని గురించిన కొలది వర్ణనలు నేడుకానవగుచున్నవి.

ఇటీవలనే తెరువబడుచున్న ఈజిప్టుదేశమందలి చక్రవర్తుల సమాధులయందు హోము మెరుగు సుగంధ వస్తువు లెన్నియో నేటికిని చెడకుండ నున్నవి. ఈపదార్థములు కొన్ని వేలవత్సరముల క్రితము భూగర్భమున నుంపబడినప్పటికిని చెడకుండ అట్టులే యుండుట రసాయనశాస్త్రజ్ఞుల కాశ్చర్యకారణమగుచున్నది. నిజముగ నిట్టి ప్రశస్తమైన వస్తుచయ మింతవరకును తయారు గావింపబడి యుండలేదనియే చెప్పవచ్చును.

ప్రస్తుతము బజారులందు వందలకొలది ముఖము మెరుగులు విక్రయింపబడుచున్నవి. వీటిలో నూటికి తొంబది తొమ్మిది వంతున విదేశములనుండియే దిగుమతి గావింపబడుచున్నవి. ఈ కారణమున ప్రతిమాసమును లక్షలకొలదిగ భారతదేశ ద్రవ్యము విదేశములకు పోవుచున్నది. ఈ మెరుగులన్నియు యేదేశమున తయారగుచున్నవియో ఆదేశమందలి శీతోష్ణస్థితిగతులకు కొంత సంబంధము గలిగియుండిన నుండవచ్చును కాని భారతదేశమున కెంతమాత్రమును సరిపడవు. ఇపుడిప్పుడే బొంబాయి కలకత్తా, పూనా, మదరాసు మున్నగు నగరములయందు కొందరీ మెరుగులను తయారు చేయుచున్నారు కాని యివి యన్నియు విదేశీ పద్ధతులనే తయారు చేయబడుచున్నవి. భారత దేశమందలి రసాయనశాస్త్రజ్ఞులు ఈ సందర్భమున కొంత శ్రద్ధవహించి పరిశోధనలను సాగించి భారత దేశానుకూలమగు పదార్థచయములను తయారు జేయునెడ నెంతయు బాగుగ నుండును.

జోల

శ్రీమతి లలిత కుమారిగారు.

పండుకో అమ్మాయి పండుకోవమ్మా
పండుకోఅమ్మాయి పండుకోవమ్మా

కోనేటి నీటిలో కొదమరాయంచవై
నీలాలమింటిపై నిండు జాబిల్లివై
పండుకో అమ్మాయి పండుకోవమ్మా

చివురాకుదోనెపై చిరునీటి చుక్కవై
తలిరాకు జొంపాల పలవించు నీడవై
పండుకో అమ్మాయి పండుకోవమ్మా

గాలిలో లీనమౌ గంటల మ్రోతవై
ఎడదలో పొడసూపు కడకంటి చూపువై
పండుకోఅమ్మాయి పండుకోవమ్మా

విరహగీతములలో విరియు రాగమ్మువై
మురిపెంపు ప్రేమలో ముద్దుల ముద్రవై
పండుకో అమ్మాయి పండుకోవమ్మా.

అంతర్జాతీయ మహిళా మహాసభ.

స్త్రీలకుకూడ రాజకీయములయందు హక్కుండవలయును. స్త్రీలకు వోటు హక్కుయుండవలయు ననియు ప్రజాసంస్థలకు పురుషులతో పాటు స్త్రీలుకూడ పోటీచేయు నధికార మొసంగవలె ననియు ఆదియందు జర్మనీదేశమందలి స్త్రీలాందోళనము లేవనెత్తిరి. అనంతరము యిటీవలనే ఇంగ్లాండు మున్నగు దేశములీ యాందోళనము సాగించియున్నవి.

రానున్న జూన్ మాసములో బెర్లిన్ నగరమున అంతర్జాతీయ మహిళామహాసభ అతి వైభవముగ జరుగ గలదని ప్రకటింపబడియున్నది.

ఇప్పటికే స్త్రీలు ప్రపంచమందలి అన్ని ప్రాంతములనుండియు ప్రతినిధులుగ బెర్లిన్ నగరమునకు వచ్చి యున్నారు.

జర్మనీ దేశమందలి ప్రఖ్యాతి మహిళామణుల సహాయముతో పార్లమెంటు సభ్యురాలగు ఫ్రాష్యూరి బర్ గారు సభ్యురాండ్ర కాతిథ్య మొసంగుచున్నారు.

1904-వ సంవత్సరములో యీయాందోళనల ప్రారంభింప బడిన కొలది దినములకు భవననిర్మాణమహోత్సవము జరుపబడి యున్నది. ఆ సమయమున ఆహ్వానములంది బెర్లిన్ నగరమునకు విచ్చేసియుండిన వారీమణు లందరును ప్రత్యేకముగ ఆహ్వానింపబడియున్నారు.

పార్లమెంటు సంభ్యురాండ్ర నివాసమగు 'రీచ్ స్టాగ్' భవనమున కెదురుగనున్న 'క్రోల్ హాల్' నందీ మహాసభ జరుప నిర్ణయింపబడియున్నది.

స్త్రీలస్థానము నేడెట్లుండి యున్నదను విషయముగురించి చర్చించుటకు బ్రహ్మాండమగు నొక బహిరంగ సమావేశము గావింపబడును. ఈ సంఘమునకు యిరువది దీర్ఘ వత్సరములకాలము అధ్యక్షురాలై యుండిన కారి ఛాప్మన్ కాట్ సతీమణి యీ బహిరంగసభలో నుపన్యసించును. నానాజాతి సమితియొక్క ఆందోళనను ఉత్సవరూపముగ రూత్ మార్గన్ కన్య, మెడమ్ శేకర్ మున్నగు మహిళామణులు సాగింతురు.

ఈ మహాసభలో స్త్రీ పురుషులకు సమానహక్కులుండవలయునను విషయము గురించి చర్చ గావింప బడునని ప్రకటింప బడియున్నది.

మాచిపత్రి

మాచిపత్రి పవిత్రవంతమును, సుగంధయుతమును అయిన పత్రములలో చేరినది. తులసి, బిల్వ, మరువము, దవనము మొదలగు సుగంధపత్రములవలెనే మాచిపత్రినికూడ మనవారు దైవారాధనకు వాడుచున్నారు. కాని దీని ఓషధీగుణమును తెలిసికొని, రోగనాశనశక్తినిగ్రహించి వాడుకొనువారు చాలతక్కువగనున్నారు. మాచిపత్రి ప్రతియింటితోటలలోను నాటి సులభముగ పెంచదగిన ఓషధీరత్నము. ఈమూలిక హిందూవైద్యశాస్త్రసమ్మతమైనదే. కాని ఆయుర్వేదవైద్యులు దీనిని విరివిగా వినియోగించుటలేదు.

ఆంగ్లవైద్యులు ఈమూలికయొక్క విలువను కనుగొని యిందుండి 'శాంటొనైన్' (Santonine) అనునొక ఔషధరాజమును తయారు చేయుచున్నారు; విరివిగ రోగులకు వాడుచున్నారు. కడుపులోని నులిపురుగులు, పాములు మొదలగు క్రిములను చంపివేయుటకుగాను ఈ'శాంటొనైన్' అనుమందును ఆంగ్లవైద్యులు సర్వసాధారణముగ నుపయోగించుచున్నారు. ఈ 'శాంటొనైన్' ఔషధమును రోగులకు ముందురాత్రి యిప్పించి తెల్లవారిన పిమ్మట ఆముదమును త్రాగించెదరు. ఇందువలన కడుపులోని క్రిములుచచ్చి మలముతో కలిసి పడిపోవును.

ఈ యౌషధము చాల ఉష్ణవీర్యముకలది. కావున దీనిని సేవించిన కొందఱికి రెండుమూడురోజులవఱకు కండ్లు పచ్చబాఱుట మొదలగు బాధలు కలుగుచున్నవి. ఔషధము మోతాదు జాస్తియగుటవలనకూడ పైనివివరింపబడిన బాధలు కలుగుట కలదు. మూలికనుండి తీయబడినసారమగుటచే 'శాంటొనైన్' సేవించినవారికి ఇట్టి ఇబ్బంది కలుగుచున్నది. అసలు మూలికనే కషాయముగగాని, చూర్ణముచేసిగాని ఉపయోగించినచో నిట్టి కష్టములుండవు. మూలికయొక్క మోతాదు కొంచము మెక్కువ అయినను ఎట్టి హానియులేదు. మాచిపత్రియొక్కసారమగు 'శాంటొనైన్' వలన గలుగు దుర్గుణములేవియు అసలు మూలికను వాడుటవలన కలుగవు. మాచిపత్రిని అప్పు

డప్పుడు తులసిదళములవలెనుగ తినుచుండిన అన్నాశయమునందుపుట్టు పురుగులు నశించి మంచి ఆకలి కలుగును. మాచిపత్రితో రెండుమూడు మిరియములను కలిపినూరి సుమారు ఒక స్తికాయంతవుండలనుచేసి బిడ్డలకు అప్పుడప్పుడు యిచ్చుచుండిన కడుపులోని పురుగులు చచ్చిపోవును. అందువలన వారికి ఉబ్బు, వాయువు, మొదలగు బాలరోగములు, సాధారణమైన ఇతర రుగ్మతలు రాకుండచేయును.

మాచిపత్రి పవిత్రమైన మూలిక. అమూల్యమగు ఔషధరాజము. ప్రతివారికి సులభముగ లభించునది. నిరపాయకరమైనది. ఇట్టి మూలిక యొక్క విలువను మనవారు గ్రహించి వాడుకొని తగిన లాభమును, సదుపాయమును పొందవలెనని మా ఆశయము.

శాస్త్ర సంగ్రహము.

మాచిపత్రి ఆకులతోను, వెన్నులతోను తయారుచేయబడిన కషాయము వ్రణములను, దద్దులను, కుష్ఠురోగమును మాన్పును. వాతమును, ఉబ్బురోగమును కుదుర్చును. క్రిములను హరించును. వరుసజ్వరమును, అజీర్తిని, మూర్ఛను, అపస్మారమును, మతిడి జాడ్యమును, ఋతుబద్ధమును మాన్పును.

ఈ యాకులను వెన్నులను వెచ్చచేసి తయారుచేసిన కషాయముతో వ్రణములను కడిగిన అవి త్వరగ నయమగును. కుళ్ళిన వ్రణములమీద యీ యాకులను వెచ్చచేసి కట్టుకట్టిన తొందరవుండుపడి శీఘ్రముగ మానును. తలనొప్పికి, మాడపోటుకు, వాతనొప్పులకు, యీ ఆకులను వాడ్చి కట్టు కట్టిన నెమ్మదించును. దీని ఆకులను వెన్నతో వెచ్చచేసి కండ్లకుకట్టిన కండ్లమెరుపులు, పోటు, నొప్పి నిమ్మళించును.

మాచిపత్రికి సంస్కృత భాషయందు స్థానేయక; బహిర్చూడ; సురపర్ణ; శుకపుచ్ఛ, శుకచ్ఛద; విశీర్ణ; శీర్షరోమక; మయూరచూడ; కీరవర్ణక; మొదలగు నామములుగలవు. ఈ నామ శబ్దముల అర్థమునుబట్టి మనమామూలికను అత్యంత సులభముగ గుర్తింపవచ్చును.

మాచిపత్రి జిగటగను, మధురముగను, రుచికరముగను, మనఃప్రియముగను ఉండును. కుష్ఠు, రక్తవాతము, జ్వరము, భూతబాధ, పిశాచభయము, వీటెని ఇది నశింపజేయునని ధన్వంతరి నిఘంటువు చెప్పుచున్నది.

త్రిదోషమును, రక్తదోషమును, భూతావేశమును, క్రిములను, చర్మవ్యాధులను, పోగొట్టి బలమును, శుక్రవృద్ధిని, రుచిని, బుద్ధికుశలతను కలుగజేయునని దీనిని గూర్చి ఇతర వైద్యనిఘంటువులు వ్రాయుచున్నవి.

మాచిపత్రి తేలికకషాయముతో మలాశయమును కడిగిన క్రిములు నశించును. కడుపులోని పురుగులను చంపుటకు ఆకుస్వరసము మంచిది.

మాచిపత్రినుండి 'శాంటోనైన్' అనుమందును తయారు చేయుచున్నారని ఇదివఱకే చెప్పియున్నాము. అదిగాక దీనినుండి 'అబ్సింతాల్' (Absinthol) అను నీలవర్ణముగల నొకవిధమగు చమురును తయారుచేసి వాడుచున్నారు.

మాచిపత్రికి లాటిను భాషలో (Artmesia Absinthium) ఆర్టిమిజియా అబ్సింథియము అనియును, ఆంగ్లభాషలో (worm-wood) వరమ్ వుడ్డు అనియును పేళ్లు.

ఇటలీదేశపు స్త్రీలు

ఇటలీదేశము యూరపు ఖండముయొక్క మాధ్యమిక ద్వీపకల్పము. ఇందు సిసిలీ, సార్డీనియా, మరియు కొన్ని చిన్నదీవులును చేరియున్నవి. యూరపు సంగ్రామానంతరము ఇదివరకు యీ దేశమునకు సంబంధించియుండని కార్నిరోలా, ట్రెంటినో, ఆల్టో, అడిజీ మున్నగు దీవులు కూడ యీ యిటలీ సామ్రాజ్యమందు భాగములైనవి. ఇటలీ దేశముయొక్క మొత్తపు విస్తీర్ణత 118130 చతురపుమైళ్లు. జనసంఖ్య 40,070,000.



పూలనమ్ము యువతి అమ్మకమైన యనంతరము మందహాసవదనముతో గృహమునకై పయనమగుచుండుట వెనిస్‌నగరమందు తరచు చూడవచ్చును. నిర్విచారవదనమండలము సంతృప్తిని జూపుచున్నది.

ఇటలీ సామ్రాజ్యమునకు ఒకరాజు అధిపతి. ఆతని కుటుంబమందలి వారే తండ్రియనంతరము కొమరునివరుసగ రాజ్యము నేలుచున్నారు. పరిపాలనావిషయములయందు సలహా నొసంగుచుండుటకు రెండు సభలు కలవు. కాని యీ పద్ధతియంతయు నేడు పూర్తిగ మారిపోయియున్నది. సర్వస్వతంత్రుడై తన మాటయె అనుల్లంఘనీయమగు శాసనముగ తలంపబడులాగున వర్తించుచుండిన రాజుయొక్క యధికారమంతయు నేడు సంతకముల జేయుట క్రిందవచ్చినది. నేడు ఇటలీదేశమున బెనిటో ముస్సోలినీచే నూతనముగ స్థాపింపబడియుండిన ఫాసిస్ట్ ప్రభుత్వ విధానమా దేశమును పాలించుచున్నది. అధికారమంతయు డిక్టేటరగు ముస్సోలినీ హస్తములయందున్నది. సోషలిస్టు రాజకీయసిద్ధాంతము

లనుగాని మరియే యితర రాజకీయాందోళనను గాని ఫాసిస్టు ప్రభుత్వము ఇటలీదేశమందు తలయెత్తనీయదు. ఆదియందు ముస్సోలినీ సోషలిస్టు సిద్ధాంతములను గౌరవించి వాటికి తీవ్రముగు వ్యాప్తి నొసంగియున్నను డిక్టేటరు పద్ధతిపై తనకు మక్కువ జనించిన నాటినుండియును తన దేశమందలి రాజకీయ భేదాభిప్రాయములు గలవారందరిని కూడ దేశమునుండి తరిమివేయుటయో లేక బందీలుగ గైకొనుటయో గావించెను. ఇదివరలో మితముగనుండిన ఇటలీ సైన్యములు నేడు పెంచబడియున్నవి. ముస్సోలినీ యిందుల కెక్కువ శ్రద్ధవహించి పాటుపడుచున్నాడు.



వెనిస్ ప్రాంతములందలి కన్యలు అంగసౌష్టవము నకును వన్నెకును తమ సౌందర్యమునకును పేరువడసి యున్నారు. వీరు శరీరమునకు వలయు వ్యాయామమును గృహపరిశ్రమల నొనరించుట మూలమున నిచ్చుచుందురు.

ఈ దేశమున యెక్కువమందిచే రోమన్ కాథలిక్ మత మనుసరింపబడుచున్నది. దేశమందు ప్రభుత్వముచే 17 విశ్వవిద్యాలయములు స్థాపింపబడి సాగింపబడుచున్నవి. ఇందులో మూడు విశ్వ విద్యాలయములు ఉచితవిద్యల నొసంగుచున్నవి.

ఇటలీదేశమున నేపిల్సు, మిలాన్, రోమ్, ట్యూరిన్ ,పాలెర్మో, ఫ్లారెన్సు, కటేనియా, లొంబోగ్నా, వెనిస్, మెస్సినా, లెగ్‌హారన్, బారి, పడే, ఫెర్రారా ముఖ్య నగరములు. వీటియందే విపరీతముగు వాణిజ్య వ్యవహారములు సాగుచుండును.

మొత్త ముభూమిలో 71,652,692 యకరముల సాగుబడి గావింపబడుచున్నది. దేశమందలి గనులు తెరువబడుచున్నవి. ఈ దేశమునుండి యెక్కువబొగ్గు యితర దేశముల కంపబడుచున్నది.

ఆదియందు ఇటలీదేశము చిన్న చిన్న ఖండములుగ విడిపోయి యుండెను ఆచిన్ని ఖండములనన్నింటి నొకచో జేర్చిన యనంతరము మేధావంతులు ఇటలీజాతి నిర్మాణ మవసర

మని తలంచిరి. అంతకుముందు ఇటలీదేశీయులకు నియమములుగాని జీవితాదర్శములుగాని లేవని ఆంగ్లేయులు మున్నగు వారందరును హేళన పూర్వకముగ మాటలాడుచుండెడి వారు. అదియంతయు నేడంతర్ధానమైనదనవచ్చును. ఇందులకు ప్రబల ప్రయత్నములను గావించియుండినది శిల్పికోవిదుడగు ముస్సోలినీయే. యుద్ధానంతరము బెనిటో ముస్సోలినీచే కనిపెట్టబడిన ఫాసిస్టు ఉద్యమమువలన ప్రజలయొక్క రాజకీయ స్వాతంత్ర్యత కొంత వరకు తగ్గినను మొత్తము దేశమునకు గౌరవ స్థానమలవడినది.

మొత్తముమీద ఇటలీదేశమంత సౌఖ్యజీవనమునకు నిలయమని చెప్పజాలము. ప్రకృతిశోభకుమాత్ర మీదేశము నిలయమగుటచే ప్రజలయందొక విధమగు ఆనందము సంతృప్తియు నుదయించియున్నది. దేశమందు దారిద్ర్యత యెక్కువగనున్నది. పొలముల యందు దినమంతయు పాటుపడు ఇటలీ కార్మికునకు వలయునంత కూలిదొరకుట దుర్లభము. అదియుగాక అకాలికోరకేనియు దూరప్రదేశములకేగ వలసియుండును. ఇట్టి యిక్కట్లను నిర్మూలన మొనరించుటకు నేడు ప్రయత్నములు జరుగుచుండుట ప్రజలకుత్సాహమును కలుగజేయుచున్నది. దేశమందన్ని ప్రాంతములలోనను వ్యవసాయదారుల సంఘములు నెలకొల్పబడుచున్నవి.

గ్రామములయందు సౌఖ్యజీవన విధానములు కానుపించుచున్నను నాగరిక పద్ధతులు లేనికతమున దృశ్యమించుక మొరటుగనుండును. గ్రామములందు విద్యాలయములను విరివిగ నెలకొల్పి నిర్బంధ విద్యా విధానము నాచరణలోనికి గొనిరావలయునని ప్రభుత్వము ప్రయత్నములను సాగించుచున్నది. నేటికిని గ్రామములయందేగాక నగరములయందును ఉత్తరములు మున్నగు వ్రాతపనులను చేయుటకుగాను కొందరు అంగళ్లనుతెరచుకొని యుందురు.

ఒకానొకకాలమున నాగరికత ఉన్నత స్థానమున కెగబ్రాకియున్న దేశమంతటి పాడుస్థితికివచ్చినదని మరిమరి జ్ఞప్తికిదెచ్చుటకోయన ఆదేశమందెచ్చో జూచినను బ్రహ్మాండమగు పురాతన శిథిలమందిరములు కానవగుచుండును.

నేపిల్సు నగరము రామణీయకత కెంతయు ఖ్యాతినార్జించియున్నది. ఆనగర మందలి స్త్రీలు పురుషులతోపాటు కర్మాగారముల యందుత్సాహముతో పనిచేయు చుందురు. మధ్యాహ్నభోజన సమయములయందు స్త్రీలందరొకచోగూడి హాయిగ కాలముగడపుచుండ గమనించుట కెంతెయు ఆనందదాయకమై యొప్పుచుండును.

నేపిల్సు నగరమందలి వీధులలో చిన్నచిన్న హోటళ్లుండును. ప్రజలు హోటళ్ల కడ హాయిగ కాలము గడపుచుందురు.



లేసుల నుపయోగించుట తక్కువయైనను ఇటలీ దేశమందలి స్త్రీలు తమకాలమును లేసు అల్లుట, తుంగతో లతలపట్టీలనల్లుటలోనను వినియోగింతురు. చిత్రమందలి స్త్రీ సన్ననితుంగతో కళాసంయుతమగు పట్టీని తయారు చేయుచున్నది.

దేవుని పూజించు విధములందు కొంతవర కాదేశమందలి స్త్రీలు హిందూ స్త్రీల పూజార్చనల ననుసరించెదరనవచ్చును. పురుషులయందునకన్న స్త్రీలయందే యెక్కువభక్తి జ్ఞానమున్నది. పడవబోవుటకు వలయునంత లోతుగల చెరువు మధ్య నిర్మింపబడియున్న కల్లి మంటపముమీద నుంచబడియున్న క్రైస్తవ మాత మేరీ ఆలయమునకు స్త్రీలు పుష్పములు ఫలములు గైకొని అర్పింతురు. నేపిల్సునగరమందు పుష్పములను ప్రేమించువారెక్కువయనవచ్చును. ఆకారణముననే యెక్కడచూచినను పుష్పముల నమ్ముచుండు స్త్రీలే ఆనగరమున కానుపించుచుందురు. గ్రామములయందలి స్త్రీలు వ్యవసాయమునకు సంబంధించిన పనులను జూచుటయేగాక లేసు అల్లిక, చాపఅల్లిక మున్నగు గృహపరిశ్రమలయందు తమకాలమును వినియోగపరచుచుందురు. నగరములయందు స్త్రీలు లేసులనల్లుచు అక్కడక్కడ సమావేశమై లోకాభిరామాయణమును సాగించుచుండుట మామూలై యున్నది.

ఇటలీదేశమందు సేవాసంఘము లాదిని బయలుదేరినవని చెప్పవచ్చును. ఈసేవా సంఘములు ఆదేశీయులకు చేయుచున్న సేవఅపారము. ప్రధాననగరము లన్నింటిలోనను సేవాసంఘములున్నవి. ఈ సంఘములకు కొంతమూలధనమును, కొందరు సభ్యులునుగలరు. జననమరణ సమయములయందీ సంఘములు చేయుచున్న సేవకు ప్రజలెంతయు సంతృప్తి జెందియున్నారు.

ఇటలీ దేశీయులకు పండుగలు ఉత్సములన నెక్కువ యిష్టము. పండుగ దినములందు స్త్రీ పురుషులు చక్కనివస్త్రముల ధరించి వేలకొలదిగ ఉత్సవములకేగెదరు. మేరీ

కన్యయొక్క ఉత్సవ మన్నింటికన్న నెక్కుడు వైభవముగ గావింపబడుచుండును. ఆదినమున మేరీ యొక్కపవిత్ర విగ్రహమును నత్యంతరామణీయకముగా నలంకరించి బ్రహ్మాండమగు క్రొవ్వువత్తిదీపముల మధ్య నొక ఉన్నతాసనమున నునిచి యూరేగింతురు. వచ్చినవారం దరును భక్తిగౌరవములతో ఆవిగ్రహము నారాధింతురు.

ఇటలీ దేశమందు జూదము విపరీతముగ బెరిగియున్నది. ఈజూదమూడు విధముల వలన ప్రజలకు జరుగుచున్న అపకారమును సాధ్యమగునంత వరకు తగ్గించు తలంపుతో ప్రభుత్వము కొన్ని నియమములనేర్పరచినది. ఆ నియమముల ఫలితముగ నేడు జూదము కొంతవరకు తగ్గినది. ఆస్థానమున లాటరీలు యెక్కువయైనవి. లాటరీ టిక్కెట్లను కొను నల వాటులేని ఇటలీ దేశీయుడొకడేనియు ఆదేశమున కానరాడని చెప్పవచ్చును.

ఇటలీదేశము ఫలపుష్పముల కెక్కువ ప్రసిద్ధిజెందియున్నది. ఈదేశమునుండి వేల కొలదిగ సీమవంకాయల పచ్చడిని (టొమేటాసాస్) యితర దేశములకు యెక్కువగా దిగుమతిగావింప బడుచున్నది. సీమవంకాయలను ప్రత్యేకముగా పండించుపొలములీ దేశమున చాలగలవు. అది యొక ప్రత్యేక పరిశ్రమక్రింద సాగింపబడుచున్నది. సిసిలీ దీవులయందలివారు బొమ్మ జెముడుపండ్లను రొట్టెలతో తినెదరు.

మొత్తము ఇటలీ సామ్రాజ్య మంతటిని పరిశీలించు నెడ వివిధ ప్రాంతములయందలి స్త్రీలు వివిధాకృతిగల దుస్తులను ధరించుచున్నట్లు తెలియగలదు. ఈదేశమందలి స్త్రీలు లేసుల నెక్కువగా నుపయోగింపరు.

ఏడ్పు మానుము పసికూన యింకనైన!

బాలకవి కోపూరి. వేంకట రాఘవసూరిగారు

మోసె నవమాసములు గర్భమున మహోవ్య
ధలకునోర్చి నీ నగుమోము కళల నీదు
చేతల సదాగనుచు సంతసించుచుండె
నట్టి నీతల్లి యింటి కార్యములసర్దు
కొను తలంపున నిన్వీడి జనుచునుండె
నది యెఱుంగక మఱినన్ను గదియుద నెడి
తలపునఁ గెవ్వుమని యేడ్వదగు నెనీకు
ఏడ్పుమానుము పసికూన యింకనైన॥

వదనగహ్వార మెండ "నావా" యటంచు
చిన్నికడుపున ప్రేవులు చేదుకొనుచు
వేడికన్నీటివవు వెల్ల వాడిపోవ
అర్జున కృపీటజాతవదూర్జి తాచ్ఛ
నయనములు మృదుతమశయ ద్వయవిమర్ద
నమున నెఱడాలుగల్గి కెందమ్ములవలె
నుండ నిఁగాంచి నీతల్లి యుస్సురనదె
ఏడ్పుమానుము పసికూన యింకనైన॥

పండువెన్నెలగాయుచు నుండు వేళ
నిండుజాబిల్లిఁగాంచుచు పండుకొనిన
తల్లియొద్దనుపాలను త్రావునపుడు
నీదుచేతలకగు మనోహ్లాదగరిమ
చిత్రములగోరి గజబిజి జేయునపుడు
పండ్లు కావలెనని పైకిఁబ్రాకునపుడు
నీవలనగల్గు మోదము నేటినిన్నుఁ
గనిన వెంటనె మాయను గాన వేగ
నేడ్పుమానుము పసికూన యింకనైన॥

స్త్రీలు-నాటకరంగ ప్రవేశము

శ్రీమతి పులవర్తి కమలావతిదేవిగారు

శ్రీమదఖండమహీమండలమునకు మండనాయమానంబై, సింగపు కొదమలతో జెలులాటలాడిన భరతునివంటి యఖండబలసంపన్నులచే బరిపాలితంబై, రత్నగర్భయని యితర దేశములచే సన్నుతినంది, ప్రాచ్యఖండములు నాగరికత యన నెట్టిదియో యెఱుంగని శైశవావస్థయం దున్నతఱి కాళిదాసభవభూతులవంటి యుత్తమ నాటక గ్రంథకర్తలను గలిగియుండిన మన హిందూదేశము తొల్లిటినుండియు దృశ్య ప్రబంధముల బ్రదర్శించుట యందెంతకేనియు వన్నెకెక్కియున్నది.

కాని కొంతకాలమునుండి నాటకమునందు పాత్ర ధరించుటయన్న కడునీచభూయిష్టముగ పరిగణింపబడుచు, ఉత్తములనుకొనువారు వారిని బహిష్కరించుట తటస్థించుచున్నది. పురుషులగతియే యిట్టులుండ నిక స్త్రీలను వారు విశాలభావముతో నటనారంగముపైకి రానిత్తురా? అందులకనియే పాశ్చాత్యనాటకరంగము లత్యున్నత స్థితియందుండ మన మింకను గుంటపూవులు బూయుచు నెదుగుబొదుగు లేక మేకతోకవలెనే యున్నవారము. ప్రాజ్ఞులిప్పుడిపుడీ సమస్యవిషయమై కృషిసల్పుచుండుట యెంతయు సంస్తవనీయము. స్త్రీలు నాటకరంగమున పాల్గొనుట మన యాంధ్ర దేశమున నొక్క సురభికంపెనీయందే గాననగును. కాని యం దాడువారలే పురుష పాత్రల ధరియించుటచే మొగవార లాడువేసముల ధరియించి నటన నెంత గంగ పాలొనర్చుచున్నవారలో స్త్రీలు పురుషపాత్ర ధారిణులై నటనసంతయే యధోగతి పాలొనర్చుచున్నవారలు.

---

* ప్రతివత్సరమును డాక్టర్ కె. యస్. కేసరిగారు నెల్లూరు ప్రొగ్రెసివ్ యూనియన్ తరఫున జరుపబడుచుండు ఆంధ్ర వ్యాసరచన పోటీపరీక్షలలో క బంగరుపతక మొసంగుచుండుట వాడుక. ఈవత్సరము పతకము యీవ్యాసక [illegible] సగబడినది.

స్త్రీలు నాటకరంగమున పాల్గొనవలసిన కాలమరుదెంచినది. ప్రపంచమంతయు మహావేగముతో నాగరికశిఖరము నధిరోహించుచుండ మనహిందూదేశ మొక్కటి వెనుకబడియుండుట భావ్యము కాదు. ఇందు విషయమై మిక్కిలి కృషి యొనర్చుచున్న వారు బళ్లారిలో పబ్లికుప్రాసిక్యూటరు పదవియందున్న తాడిపర్తి రాఘవాచార్యులుగారు. స్త్రీలు నాటకరంగ మలంకరింపవలయునను పట్టుదలతో నాతడు కొందఱు విద్యావతు లగు స్త్రీలకడ నీ ప్రసంగము తేగా వారలతని హేళనమొనర్చి సాయపడరైరి. కాని యాధీరుడంతతో నూరకుండక తన భార్య కడకరిగి యామెనే నాటకరంగమున కరు దెంచి తనతో నభినయించి తోడి సోదరీమణుల కాదర్శప్రాయ గావలసినదని ప్రార్థించెను. ఆమె మిగుల విద్యావతిగాదు. ఉన్నతవంశ సంభూతురాలు. అయినను భర్తయందు గల భక్తిచేతను, తోడిసోదరీవతంసములకు మార్గదర్శిని కావలయునను కుతూహలము చేతను, భర్తకడనే విద్యనభ్యసించి తమ కనుకూలమగునట్లు భర్త రచియించిన నాటకముల నల్లేవేసి నాటకరంగమున కరిగి ప్రేక్షకుల తన్మయుల జేసినది.

ఆమె యద్భుతనటనాకౌశలము గాంచినపిమ్మట ఉస్మానియా విద్యాలయమున జదువు ప్రకాశరావను నొకసంఘసంస్కర్త తనభార్య సరోజినినిగూడ తాడిపర్తి రాఘవాచార్యులుగారి నాటకమున వేషముధరించుట కనుజ్ఞ నిచ్చిపంపెను. అది మొదలు కొందఱు విద్యావంతురాండ్రగు స్త్రీలా సంఘమునజేరి యత్యంత రామణీయకములగు నాటకముల బ్రదర్శించి పలువుర మన్ననలకు బాత్రులై నిలసిల్లుచున్నవారలు.

స్త్రీ పాత్రను స్త్రీయే ధరింపవలయును. స్త్రీకీయున్న కోమలకంఠము, సహజ లావణ్యము, నునుసిగ్గు, పురుషనటకునకు వందసంవత్సరము లభినయశాస్త్రము నేర్చుకొన్నను రాజాలవు. గానము స్త్రీలసొత్తు. అట్టి కలకంఠులను బహిష్కరించిన నాటకరంగములు రక్తికట్టునా?

మనయాంధ్రదేశమున నటకులకు జీతములు స్వల్పములు. అట్టియెడ విద్యావంతురాండ్రగు స్త్రీలెట్లు లభింతురని మీరునన్నడుగవచ్చును. అందులకెంతయు వీలగు నుపాయమును నేను సూచింపుచున్నదానను. మనము నేడు మనసంఘములోగల చెడుగుల నెల్ల పారద్రోల బద్ధకంకణులమై యున్నవారముగదా! నేడు మనసంఘము వేశ్యాసంఘమును సంస్కరింపవలయునని బహువిధముల ప్రయాసపడుచున్నది. ఇదివరకే వేశ్యావృత్తి యందుండినవారిని మీరలెంతసంస్కరించినను వ్యభిచారమును మానుదురేమోగాని

వారి నెవ్వరును వివాహమాడుటకు ముందునకు రారనుట సర్వజన విదితముగదా! అట్టిచో వారిని వృథాగా కూర్చుండబెట్టి పోషించుట సంఘమునకు లాభకారికాజాలదు. వారలా అభినయ శాస్త్రమున దిట్టలు. గానమువారిసొమ్ము. రూపమున వారికి పెట్టినదిపేరు. అట్టి బంగరుబొమ్మలను కొలది విద్యావిధానముతో మన నాటకరంగమున బ్రవేశపెట్టినయెడల నత్యద్భుతమగునట్లు నాటకకళ యభివృద్ధి నందగలదు. ఒకవంక వేశ్యాసంఘోద్ధరణము జరుగగలదు. రెండవవంక నాట్యకళాభివృద్ధిగాగలదు. వారలనుజూచి విద్యావంతులు కూడ నాటకరంగమున పాల్గొనుటకు వెనుదీయరు. ఒక విధవనుజూచి మరియొక విధవ, విధవావివాహమున కుబలాటపడునట్లులే యొక స్త్రీనాటకరంగము నెప్పుడధిష్ఠించునో యప్పుడే మరికొందఱి కట్టిసంకల్పము జనించుట సహజము. స్త్రీలు నాటకరంగమున బాల్గొనుటతప్పా? యని మనరెండవ సందేహము. స్త్రీలు నాటకరంగమున బాల్గొనుట యిసుమంతయు తప్పుగాజాలదు. వృత్తికిని, వ్యభిచారమునకు నిసుమంతయు సంబంధములేదు. నాటకమున బాల్గొను ప్రతి స్త్రీయు జారిణికావలయునని వనజగర్భు డెచటనైన వ్రాసి యున్నవాడాయేమి? జారవాంఛగల స్త్రీయింటనుండినను జారిణియగును. పతివ్రత రంగ మధ్యముననున్నను పతిపాదముల హృదయపీఠమున నధిష్ఠించి పూజించుచునే యుండును. అందుచేత కుహనావాదములచే స్త్రీలను రంగస్థలములకు రాకుండ బహిష్కరింపకుడు.

స్త్రీని రంగస్థలము మీదికిరానిచ్చుట లాభకరమా? యని మనమూడవ ప్రశ్న. ఆర్థికముగ నింతలాభకరమైనది మరియొకటుండబోదు. స్వానుభవమువలన స్త్రీలు స్త్రీల పాత్రధరించుదురని ప్రకటన యొసర్చినప్పుడా నాటకమునకు రెండువేల రూపాయ లాదా యమువచ్చుట నేనెరుంగుదును. అట్టి కంపెనీయొకటి కొలది దినములక్రితము మావూర మరుదెంచుటయు విశేషధనము గైకొని వెడలుటయు వాస్తవముగ జరిగిన విషయములు.

మర్త్యజీవితవికాసమునకై యేర్పడు విలాసములలో నాటకము లత్యుత్తమస్థానము నలంకరింపుచున్నయవి. సంఘ విద్రోహములగు దురాచారములను రూపుమాపుట యందేమి, మనుష్యునియొక్క నైతిక జీవితాభివృద్ధి గావించుటయందేమి నాటకము లెంతయో యుపకారులగుచున్నయవి.

సంఘవృక్షమునకు జీడపురుగులై చూపట్టు వివిధ సాంఘిక రాజకీయ ఆర్థిక సమ స్యలయందలి విషమ పరిస్థితులను ప్రత్యక్షముగ నేత్రములకు గన్పడునటుల జేసి చిత్త సంస్కారమునకు దోడ్పడునవే నాటకములు. కావుననే కాళిదాసాదికవులీ నాటకములు

రచియించి మృతులైనను వారియాశయమిప్పటికిని స్థిరస్థాయిగనున్నయది. లోక కల్యాణమునకు దోడ్పడిన తొల్లింటి మహామహుల చరిత్రమును కనులారగాంచినపుడు మనమున నొకవిధమైన భావపరివర్తనము గలుగక మానదు. సారంగధరుని అకల్మష మాతృభక్తిని గాంచిన వాడెవడైన సవతిదల్లిని కన్నెత్తి చూడగలడా? జనకుని యాజ్ఞపరిపాలించుటకై వనములకేగిన రఘురాముని పితృభక్తినిజూచినవాడు తండ్రిమాట జవదాటగలడా? సత్యవాక్య పరిపాలనార్థమై కన్నకొడుకును కానపాలుగావించి కాష్టభూమిని కాపుండిన హరిశ్చంద్రనరపాలుని జీవితమును రూపకమున జూచినవారికి యాత డాదర్శపాత్రుడు కాకపోడు. కావున యుత్తను ప్రదర్శనములు సర్వవిధముల యశోదాయకములనక తప్పదు. వెలుతురునంటియుండు చీకటివలె, జ్ఞానచ్ఛాయల నాశ్రయించిన మాఢ్యమువలె, దీనికియున్న లోపమేమన స్త్రీలను రంగస్థలమునకు రానీయకుండ దరిమివైచుటయే. స్త్రీల బహిష్కారమే యీ నాటక కళా వినాశమునకుమూలము. సంఘసంస్కార పరాయణుల దృష్టి విధవా వివాహములకన్న నీవై పునరల్పుట కడుంగడు శ్రేయోదాయకము.

నాటకప్రదర్శనము లెంతటి యుత్తమకళలై విరాజిల్లినను లోకమున వాని కపయశమేరీతిని వాటిల్లినదో పరికించుట మనకు ప్రథమకర్తవ్యము. తరుణవిద్యార్థులు నాటకరంగమునకుదిగినయెడలను, యువకులు ప్రదర్శనోత్సాహమునజిక్కినను చెడిపోవుదురని మనవారి యభిప్రాయము. కడుపుకక్కుర్తికై మీసములదీయించి వేసమువైచి దేశముల పాలై స్వీయకుటుంబముల గ్రామదేవత పొట్టనుబెట్టి, పరదేశముల నుండుటచే వ్యభిచారమునకు దాసులగు కతమున నాటక కళకే యపవాదమును దెప్పించిన తుంటరి నటుల మూలమునసే యీ యపవాద ఘటిల్లినది. అంతియగాని జగదేక కవితల్లజుడగు రవీంద్రనాథుడు నాటకరంగమున పాత్రలధరించినవాడే. 'ఆంధ్రనాటకపితామహ'యని బిరుదునందిన కృష్ణమాచార్యులు పాత్రలధరించినవాడే. అట్టివారలవలన ఖ్యాతియేగాని యపకీర్తి రాబోదు. నాటకకళాభివృద్ధికై పాటుపడువారిలో స్వీయకుటుంబముతో స్త్రీలతో నాటకము లాడుచుండిన ఆదర్శప్రాయుడగు రాఘవాచార్యుడే యగ్రస్థానము నలంకరించుచున్నవాడు. ఆ మహామహుని పదజాడలగుండ నడిచిన మనయితర నాటకసంఘము లత్యంత శీఘ్రకాలములో యభివృద్ధి నందగలవు. స్త్రీ రంగమున కధిష్ఠానదేవత. ఆమె లేకపోయిన పిమ్మట నది శ్మశానవాటికగాని రంగస్థలము కాజాలదు.



శ్రీమతి పులవర్తి కమలావతి దేవిగారు

స్త్రీలు నాటకమున పాత్రల ధరియించుటవలన లాభము లేమియున్నవో, ఎట్టి స్త్రీలను నాటకరంగస్థలమున మొదట ప్రవేశపెట్టవలయునో, అటుపిమ్మట స్త్రీలు తమంతదామే యెటులవత్తురో మొదలగు విషయములనెల్ల సమగ్రముగ నిదివరకే మనవి యొనర్చియున్నదానను. అందువలన వివేకరహితముగ స్త్రీలను రంగస్థలమున ప్రవేశ పెట్టుటయే జీవిత పరమావధిగ బెట్టుకొని యెటువంటి యాడుదియైన రంగస్థలమలంక రింతుననినయంతనే జేర్చుకొనుట నాటక కళాపోషణమునకుగాక వినాశనమునకు కారణ భూతమగును. ఇప్పుడు ప్రతి పట్టణమున నుప్పతిల్లిన రైసుమిల్లులవలె ఓ యనిన థం రాని పంతులమ్మల బడిప్రవేశమువలె కనబడిన యాడుదానినెల్ల రంగస్థలమునకు దింపిన నిసుమంతయేని లాభముండదు. కావున నెట్టివారలు రంగస్థలమున కనుకూలురో యీయుపన్యాసమున దెల్పుట మిక్కిలి వాంఛనీయము. నాయికలు మూడు విధములు.

1. స్వీయ 2. పరకీయ 3. సామాన్య.

1. ఉచితలజ్జయు, ఆర్జవమును, శీలమును, సౌందర్యమును గల స్వభార్య స్వీయ యనంబడు.

2. పరుని భార్యయు, వివాహముగాని కన్యయు పరకీయ నాబడు.

3. వేశ్య సామన్య యనంబడు.

ఈ నాయికలు ముగ్ధ, మధ్య, ప్రౌఢ అని మూడు భేదములు గలిగియుందురు. ఎవ రెట్టివారో వివరముగా తెల్పుటకు నేను స్త్రీనగుటచే పరీక్షకులు పురుషులై యుందు రేమోయని యెంచి లజ్జచే వ్రాయుమానుచున్నదానను.

ధీర, అధీర, ధీరాధీర అనిమరల మధ్యయు ప్రౌఢయు ముప్విధంబులనుందురు.

1. సాపరాధుడైన భర్తను పరిహాసముగా నెత్తి పొడుచునది మధ్యధీర.

2. కన్నులనీరుపెట్టుకొని పరుషములాడునది మధ్యాధీర.

3. కన్నీటితో వక్రోక్తుల బల్కునది మధ్యధీరాధీర.

4. భర్త యపరాధియైనపు డాకారాదులచేత కోపము కనబడనీయక కామో త్కంఠత తన్నుజేరునపు డలయించునది ప్రౌఢధీర.

5. భర్తను రోషముచేత కొట్టునది ప్రౌఢాధీర (ఉదహారణము సత్యభామ)

6. కోపముతో కుటిలవాక్యము లాడునది ప్రౌఢధీరాధీర.

ఈ శృంగారనాయికలు 1. స్వాధీనభర్తృక, 2. వాసకసజ్జిక 3. విరహోత్కంఠిత 4. విప్రలబ్ధ 5. ఖండిత 6. కలహాంతరిత 7. ప్రోషిత భర్తృక 8. అభిసారిక అని యెనిమిది విధములనుందురు.

1. తనకు భర్త వశుడై యున్నయెడల నది స్వాధీన భర్తృక యనంబడు.

2. ప్రియునిరాకకు వేచి శృంగారముగ గృహము నలంకరించుకొని వేచియుండునది వాసకసజ్జిక.

3. పతి వచ్చువరకు తాళజాలక విరహవేదన బడుచుండెడిది విరహోత్కంఠిత యనంబడును.

4. సంకేతస్థలమునకు బోయి నాథునిగానక శోకించునది విప్రలబ్ధ నాబడును.

5. విభుడు పరాంగనాసక్తుడై వేకువజామున నింటికివచ్చినపుడు కోపపడునది ఖండిత యనంబడు.

6. భర్తను మొదట బాగుగా దూషించి పిమ్మట అయ్యో! ఆయనను దూషించితినే యని పశ్చాత్తాపబడునది కలహాంతరిత.

7. భర్త పరదేశముల కేగినప్పుడు వ్యథచెందునది ప్రోషిత భర్తృక.

8. కాంతు ననుసరించి పోగోరునది అభిసారిక యనంబడును.

ఇట్టి నాటక లక్షణములయందు ప్రత్యేక కృషి యొనర్చినవారలే రంగస్థలము నలంకరించిన నాటకకళకు వన్నెవచ్చును. అంతియగాక నాటకరంగ స్థలముల వేసములు నై చుపడంటికి తగిన యంగసౌష్టవము జబ్బసత్తువ యుండవలయును. నల్లగనున్నను లోటులేదు. పూతలలో నానల్లదనమడుగున బడిపోవును.

"ఎన్నియున్నను తగినపతిలేకయున్న నన్నియును సున్న" యన్న విధంబున నన్ని గుణంబులు గలిగియున్నను గాత్రములేని యంగన జేరదీయరాదు. పల్కినా వీణా నినాద మట్లుండవలయును. కంఠమెత్తినా కిన్నెరలు మ్రోయవలయు. సభ్యులు ముగ్ధులు గావలయు.

అట్టి స్త్రీలను గలిగిన నాటకకంపెనీ సర్వసంపదలతో దులదూగగలదు. ఈశ్వరుడు మనకచిరకాలముననే నట్టి మంచి నాటకసంఘముల దయచేయుగాత యని పరమేశ్వరుని ప్రార్థింపుచు విరమించుచున్నదానను.

కేల వీణను మీటెడు కీరవాణి
విద్యలకు మూలమెల్ల నాయాదిదేవి
వీరసరస్వతి కెంతయు వరలుభక్తి
నర్పణముసేతుదీనిని నతులభక్తి

—సరస్వతి దాసి.

శబరి

సాహిత్యసరస్వతి వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు.

(క్రిందటిసంచిక తరువాయి)

రాముఁడు

సౌమిత్రీ! సీతను గాంచకుండిన నెక్కువ దివసములు జీవింపఁజాలనని తలంతు నోయీ!

సౌమిత్రి

(తనలో) ఆహా! దంపతులనిన నీ సీతారాములే దంపతులు. కాలకర్మవశమున భర్తనువీడియు భర్తృస్తుతికి బాత్రురాలైన యాసీత పాతివ్రత్యము వర్ణనాతీతము. పరాంగనా విముఖుఁడగు నీ శ్రీరాముఁడెంత ధన్యుఁడు. ఈధన్యుల సేవగావించుచు నేనెంత ధన్యుఁడనైతిని! (ప్రకాశముగా) తండ్రీ! అందులకే గదా మనమన్వేషించుచున్నయది! సీతాన్వేషణంబునకు వలయు విషయములలో, గొన్నింటిని, విపులముగా దెలిసికొంటిమి. ఇంకను నెరపఁగావలసినది సుగ్రీవ సఖ్యముకదా!

రాముఁడు

అగు. లక్ష్మణా, నేడు సుగ్రీవుఁడుండు నగరమును జేరఁగలమా?

సౌమిత్రి

దేవా! ఎల్లి చేరఁగలమని నిన్న కబంధుడు జెప్పినదియు నీవిషయమే గదా!

రాముఁడు

సరియే! గాని, సౌమిత్రీ! నీవా కబంధు జూచినయంతనే యంత భీతినందితి వేమోయి. వాఁడే మనలను సంహరించునని తలంచితివి కాఁబోలు!

సౌమిత్రి

అన్నా! ఆయాకృతిని గాంచిన యంతనే నా గుండియ తల్లడిల్లెను. వాఁడు

మూర్ఖుఁడు—దుష్టుఁడు—నీచుఁడు—మాంసభక్షకుఁడు. అట్టివాఁడేమైన జేయునుగదా యని తలంచితిని. కాని, యా కబంధువు కారణజన్ముఁడని యిసుమంతయు దెలియ దాయెను.

రాముఁడు

సౌమిత్రీ! మఱచితిసి. ఆకబంధువు మనకు 'శబరి'నామక శబరకులవనిత కానుపించు ననియు, నామె మనకాతిథ్యం బొసఁగ నెన్నియో సంవత్సరములనుండి యెదురు జూచు చుండెననియు, ఆమె యొసంగు నాతిథ్యంబును మనము తప్పక స్వీకరించవలయుననియును దెలియఁజేసియుండెను కదా! ఆ వనిత నివసించు ఆశ్రమం బింక నెంత దవ్వుననున్నయదియో!

సౌమిత్రి

ఔనన్నా! ముందు నడచుటకు నీకు శక్తియున్నదా లేదా? లేకున్న నేదేని ఫలం బొంసు భక్షింపనెంతువా?

రాముఁడు

సౌమిత్రీ! తొందరలేదు. మన కింకొక దశయోజనంబుల దూరమువఱకు నడచుటకు నాకు దార్ఢ్యము కలదని నా దేహము చెప్పుచున్నయది. కావున మనము నడువ గడంగుట మంచిపని యని తోఁచెడిని.

సౌమిత్రి

అన్నా! ఐనను నంత కష్టమేమి? ఈయరణ్యంబునగల కొన్ని ఫలంబులను దినియే కదలుదము. ఇంతలోనెంత వ్యవధి గడిచిపోఁగలదు. (ఒకవంకఁజూచి) అవిగో! నచట కొలదిగ ఫలము లుండినటులున్నది. అది యుసరికవృక్షమని తోఁచెడిని. తా ముసరిక ఫలంబులను దీసికొని చాలకాలమైనది.

రాముఁడు

సౌమిత్రీ! అంతగ నిబ్బంది యేమియును లేదోయి! ఎచట గావలసిన నచటనే ఫలములు లభింపగలవు. మనము పోనున్నది పంపాతీరమునకు గదా? అచట ఫలముల కేమి కొఱత? ఈలోగా మనకంతయవశ్యములని తోఁచుటయు లేదు. కావున నాలసించనేల? కూర్చున్న వానికి నడచువానికి గూతవేటనినటుల నూరక నాలసించనేల. నడచెదమా?

సౌమిత్రి

మంచిది. అటులనే కానిండు.

(వడిగా నడతురు).

రంగము 3

శబరి వన్య ఫలంబుల నన్నింటిని సేకరించి తన యాశ్రమము (కుటీరము) న నిలువఁజేసియుంచెను. శ్రీరామ లక్ష్మణుల రాకకై యెక్కువ యాతురతతోఁ వేచియుండెను. మట్ట మధ్యాహ్నము కాఁజొచ్చెను. మొయిలు విడివడియుండుటఁజేసి సూర్యతాప మించుక తీవ్రముగనుండెను. ఎండ యధిక మగుట ఫలము లకై వనమున నంతటను దిరిగి శ్రమించియుండుట వలనఁగొంత యలసటఁబొందినటుల శబరి ముఖముపై స్వేద బిందువులుఁగొన్ని జారుచుండెను. శబరిది పూర్వపు వేషమే! పూర్వమునకన్న నిప్పుడు శబరికి శ్రీరామ దర్శ నాభిలాష యందాతురత యధికముగఁగన్పట్టుచుండెను. కుటీరప్రాంగణముననే కూర్చుండి యుండును.

శబరి

ధన్యలోకైకసాంద్రా! రామచంద్రా! రావేమి? ఇంకను రా వేమి? నీకొఱకై నేనెంత కష్టించుచున్నానో యూహించుచుంటివా? రావేల? నాకష్టమును వృథా యొనర్తువా? అన్నా! సౌమిత్రీ! నీవైన సోదరుని బ్రోత్సహించి త్వరలోఁదోడ్కొని రారాదా? పాపము! నీ వెంతగ నలసియుంటివో గదా? ఆ, నీకుఁగాఁ బ్రత్యేకముగాఁగొన్ని ఫలంబులను బ్రీతితో సేకరించి యుంచితిని. నీ వనుదినమును సీతారాముల కొసంగెడు ఫలంబులె కడు రుచ్యమైనవో—నేను సేకరించి యుంచిన యీ ఫలంబులె కడురుచ్యమైనవో— యెఱయుటకైన నీవిటకురమ్ము. జగన్నాథా! శ్రీరామచంద్రా! ఇటురమ్ము! వేగిరము రమ్ము! నీ సోదరుఁడైన లక్ష్మణుఁడెక్కడు రుచ్యమైన ఫలంబులను బ్రతిదినము తమ కొసంగుచుండెడివాడో లేక నేడు నే నొసంగ సేకరించియుంచిన ఫలంబు లెక్కుడు రుచ్యమైనవో నీ సదభిప్రాయమునిమ్ము. (ఆలోచించి) ఇంకను శ్రీరామచంద్రుడు రాక దశవొనర్చుటకుఁ గతంబేమియో? కబంధ సంహారము నిన్న జరుగ బడియుండునుగదా? (యోచించి)జరిగినదికదా! నేడు తప్పకరావలసిన దే. నేడు తప్పకరావలసిన దినమే! రామా! త్రిలోకపూతయగుసీతా వియోగంబునకు దుఃఖించుచు నెచటనైన గూర్చుంటివా? నీ దుఃఖమును పాలపొంగును పొంగనీయకుండునటుల నీ సోదరవర్యుఁడగు లక్ష్మణుఁడు సత్కథా కాలక్షేపంబను జలంబు నింతజల్లి పొంగున కుపశాంతిఁగలిగింపడా? శాంతి నొసంగడా! రామా! నడువలేకఁ గడుబడలి యెందైన విశ్రమించితివా? రామ లక్ష్మణులారా! నావద్దకు దయజేయుఁడు. వేగిరము రండు.

రామ! రామయ్య నీకైన నాకు మెంచి
నాదుజన్మంబు మొదలుగఁ బొదుకొనిన
భక్తియుక్తుల నిన్ను నేఁ బ్రస్తుతింతు
నీదుదర్శన లాలసనౌదుఁగాదె?

నన్నుఁగాంచగ మనసునఁజిన్నవోకు
నీచకులముతోడుత నేమి నియతికలదు.
గుహునికుల మెద్ది? యోచించు—క్రూరుఁడౌక
బంధుకుల మెద్ది—రెమ్మలుకుల వారు కాదె?

ఎఱుకపిల్లనౌ నను గాంచ నెబ్బరికము
యనుఁగటించుము దలపకయరగుఁదెమ్మ;
దారిఁదప్పక మనమున దయనుగలిగి
నీసుగా నేను బాటల న్వెదకుచుంటి.

నిగమగోచర రత్నమా నిన్ను నేను
యోగులటుల ధ్యానముచే బాగుమీర,
జేయఁజాలను నీదగుచిత్స్వరూప
మరసి; నన్ను గావుమికకైనఁ గరుణతోడ.

నిన్నుఁగాంచంగవలయునని యెదఁ గోర్కె
తోడ—బాటల న్వేచితి—తోఁప మెసగ
నాదు భీదకుటీరము నీదుపాద
ధూళిచేఁ జేయుమోయయ్య దురితమివుర.

దుష్టరాక్షస కోటులు కష్టమొసగి
నిన్ను మాన్యుఁడౌ లక్ష్మణున్ నిర్భరంపు
శ్రమలఁబొల్పడఁజేసియు సంతసించు
చున్నవారలు, చేరుమోయన్న యిటకు!

నాదు చిన్న కుటీరంబు-నాదు శేల?
ధన్యమౌ నీదు పాదముల్ దగిలినంత
దుష్టశాత్రవ భయదమా శిష్టరక్ష!
రాక్షసాధము పాలి మార్యక్షమగుచు.

వనమునంతటి వెదకి నేనలయురుచ్య
ఫలములను నేకరించితిఁ బాపహరణ
నన్నుఁజేరియు-వేగ నీచిన్నపీట
పైని గూర్చుండి భక్షించు ఫలములన్ని

అడవులందును గంటకంబైన యిచట
నడచుటను నీదుపాదముల్ గుడిచెనొప్పి;
ఇందుఁగూర్చుండ నొత్తుచునుందు నీదు
పాదములను లక్ష్మణుని శ్రీపాదములను.

(పరికించి) అవ్వైపున నేదో యాకులయందు సందడియైనట్లు వినవచ్చుచున్నయది. దానినిఁ బరికింతు. ఆశబ్దము శ్రీరామలక్ష్మణుల రాకయైయుండునా? నాకంత భాగ్యమా? అంతభాగ్యమేగలిగిన నింక నేమికొఱఁత? ఐననాబాటఁ బరికింతు. (తొంగిచూచి, ధ్వనినాలకించి) ఇందెవరును గానుపించుటలేదు. కాని యాధ్వని యంతకంతకు నన్నుఁ జాలసమీపించుచున్నది. ఒకవేళ శ్రీరామలక్ష్మణుల రాకయే యైయుండునేమో? వచ్చుచున్నారేమో! వారేతెంచిన దరువాతఁ బ్రయత్నింపనేల-నేనన్నింటిని సిద్ధపఱచితినా? (ఆలోచించి) అమ్మయ్యో-మఱచితిని. పాదప్రక్షాళనార్థము నీటిని సిద్ధపఱచినదాననుగాను సుమా! ఎంతపొరపా టెంత పొరపాటు! అన్నింటినిఁ బరికించి తక్కుఁగల్గవాని సిద్ధపఱతును. ముందుగ నీటినిఁదెచ్చి సిద్ధముగనుంతును. (రెండు మృణ్మయపాత్రములఁ జేనిడుకొని) ఆజలాశయమునుండి నీరుఁదెత్తు.

(నిష్క్రమించును).

రంగము ౪

[శ్రీరామలక్ష్మణులటు బయలుదేరి పంపాసరోముఖులై నడుమనడుమఁగల ప్రకృతి చిత్రముల కానందించుచు నపుడపుడుప్పొంగిన సీతావియోగతాపంబును నుపసంహరించుకొనుచు నిష్టాగోష్ఠిగ మాటాడుకొనుచు శబరి కుటీరమున కొకించుక దవ్వున కేతెంతురు. కుటీరము పూర్వపు మనశబరికుటీరమే. శ్రీరామలక్ష్మణుల వేషమిదివరలో నుదాహృతమైనదే. సమయము మట్టమధ్యాహ్నము. శ్రీరామలక్ష్మణులు దూరప్రయాణం బొనరించుటఁజేసి మొగములు వాడిపోయియుండెను.]

రాముఁడు

సౌమిత్రీ! మనకుఁ గబంధువు చెప్పియుండిన శబరి యాశ్రమమిద్దియే నేమోనని యనుమానించెదను.

సౌమిత్రి

అన్నా, శ్రీరామచంద్రా! నాకును నటులనేఁ దోఁచెడిని. కబంధుఁడు చెప్పిన గుర్తులీ కుటీరంబునకుఁ గలవు.

రాముఁడు

నిజము!

సౌమిత్రి

అన్నా! సరియే. ఆసంగతియటులుండనిమ్ము. శబరి కులమేది?

రాముఁడు

శబరికులము శబరకులము.

సౌమిత్రి

అన నెఱుకులకులమా?

రాముఁడు

అట్టులే! బోయకులమనియు ననవచ్చు.

సౌమిత్రి

ఎఱుకుల వారియింట క్షత్రియులు భుజింతురా? మనము క్షత్రియకులమున జనించిన వారముకదా!

రాముఁడు

(తనలో) ఏమీ సౌమిత్రి ఇంత పిచ్చినఁబడుచున్నవాఁడు? వీనికిఁ దెలియఁజేయవలసిన విషయముల నిట విపులీకరించి తెలియఁజేయక నివుడేదో నచ్చఁజెప్పి తరువాత విషయమును బోధపఱతునుగాక! (ప్రకాశముగ) శబరు లాటవికులను సంగతి నీకును నాకును నెల్లఱకును విదితమే గదా! మనము పదియుమూఁడు సంవత్సరములనుండియు నడవులయందుఁ గ్రుమ్మరుటఁజేసి మనమును నాటవికులమైతిమి. అందువలన వారును మనమును సమానులమే! సహపంక్తిభోజనార్హులమే! కంచపుఁ బొత్తుఁగలవారమే! తెలిసినదా విషయము?

సౌమిత్రి

రామా! తెలిసినది. తెలిసినది. ఆరునెలల సహవాసమువలన వారు వీరగుదురను మాటకు దార్కాణ మియ్యదియేయని తలచెదను.

రాముఁడు

సౌమిత్రీ! మనమిటుల నాలసించిన నేమిప్రయోజనము? ఇప్పటికి ప్రొద్దును దిరిగిపోవుచున్నయది; నేనలసిపోయితిని. ఈ యాశ్రమం బెవ్వరిదైనఁగా నిమ్ము! ఇట విశ్రమించి తరువాత పంపాసరస్సుఁ జేరుదము. ఇదియే శబరి యాశ్రమం బైన నెంతయును మంచిదియే గదా! కానిమ్ము! ఏది యెట్లులైనను మన మీ యాశ్రమమున బ్రవేశించుటయే కర్తవ్యంబు.

సౌమిత్రి

అన్నా! మీరలసిన, నేఁడీర్ష్యకొనఁ దలంపక నడువుఁడని బాధింప నామనం బొడంబడఁజాలునా? తమరు విశ్రమించుటకు నిశ్చయించితిరి. కావున మన మిటనీ కుటీరంబునఁ బ్రవేశింతము. (కుటీరము వంకఁజూచి) అన్నా! ఈ కుటీరం బెంత యందముగ నున్నయది?

రాముఁడు

ఔను. అత్యంత సంతోషదాయకంబుగ నున్నయది. వనములందలి కుటీరములే నివాసయోగ్యములనఁ జెల్లుఁగాని రమ్యహర్మ్యములేనియు నామనంబున కిచ్చలేదు సుమా—

సౌమిత్రి

అగు. దైవమును మనకలుకూలుఁడేగదా!

రాముఁడు

ఇటుఁగాంచుము!

ప్రక్కనుండిన మంచిపారిజాతపు పూలు
    వింతఁగొల్పెడు గాలి విసచుచుంట,
ముందున్న మంచిదౌ పందిరిపైనున్న
    మల్లె మొగ్గలు జారి కుహినిఁబడుట,
లతకూన లాకటను జతఁగొనియుంటచే
    నందునకా గలిగెడు సందడియును,
అందందు క్రీలాడు యందముఁ గూర్చిన
    గున్న మామిడిపండ్ల గుబురులవియు,

కన్నువిూరుచు సౌందర్యశ్రీ లసంగ
నహహా! చూడఁజూడంగ నీయాశ్రమమ్ము
సంతసం బెంతొ హెచ్చెను, సౌఖ్యమొసగె
నాకు-సుఖమెఱుఁగని యట్టి నాకు-నేడు!

సౌమిత్రి

అగు. నిజమన్నా నిజము. ఇంక నాలసించనేల? త్వరగ నీకుటీరంబునఁ బ్రవేశింతమా?

రాముఁడు

సౌమిత్రీ! ఈ యాశ్రమముఁగాంచినంతనే కష్టములన్నియు మఱపునకుఁబోయి యానందమును హెచ్చించినదోయీ! ఉత్సాహవంతునిఁ జేయుచున్నదోయి.

సౌమిత్రి

అన్నా! ఆనందముకాని యందముకాని నిజమాలోచింతుమేని యరణ్యములనఁ జాల-వనములందేఁగలదని నాభావనము. ఎంత చల్లగనున్నదో పరులకుఁదెల్ప నేరితరమ? అనుభవించినవారే యానందించఁగలరు.

రాముఁడు

లక్ష్మణా! అటు పరికించితివా? ఇచట నిదివఱకు మునులుండినటులఁ దోఁచెడిని.

సౌమిత్రి

అన్నా! ఔను. మఱచితిమి. మతంగమహామునులిదివఱకుండిన స్థలముననే శబరి కలదని మనము వింటిమికదా?

రాముఁడు

నిజము! ఇదియే శబరి కుటీరమైయుండును. సత్వరము బ్రవేశింతము. ఆమె మనకై యెదురుఁజూచుచునుండును.

(ముందునకు నడతురు).

[సశేషము]



హిందూ స్త్రీ జనోద్ధరణము.—

ఈ సంవత్సరము సూరతునగరమున జరిగిన హిందూ మహాసభకు అధ్యక్షత వహించిన శ్రీరామానంద చటర్జీగారు (మాడరను రెవ్యూ పత్రికాధిపతులు) తమ అధ్యక్షోపన్యాసమున 'హిందూ స్త్రీజనోద్ధరణము'ను గూర్చి యిట్లు ముచ్చటించినారు.—

హిందూ స్త్రీజనోద్ధరణము హిందూ మహాసభవారి ఆదర్శములలో నొకటి. హిందూమతము స్త్రీ కిచ్చిన ప్రధానస్థానము ప్రపంచమున మఱే యే మతమును ఇచ్చియుండలేదు కాని కొన్ని ఆచారములీ ప్రాధాన్యతకు భంగము కల్గించుచు లజ్జాకరములుగ నున్నవి. హిందూమతధర్మముప్రకారము స్త్రీలు యథాస్థానమును పొందవలయునన్నచో మన బాలికలకును, యువతులకును ఆయుధవిద్యతోపాటు వ్యాయామము, సర్వవిధములైన వైజ్ఞానికవిద్యలును గూడ నేర్పింపవలయును. బాలికల విద్యార్జనమునకు వలయునంత వ్యవధి యుండుటకు బాల్యవివాహములను, తత్ఫలితమగు చిన్నతనమునందే పిల్లలగనుటయు లేకుండ జేయవలయును. హిందూ మహాసభవారి సప్తమసమావేశమునందు పండితమదనమోహనమాలవ్యాగారి యాజమాన్యమున "హిందువు లెల్లరును తమ బాలికలకు పదునారు సంవత్సరములు వచ్చువరకును వివాహములు చేయకూడదు" అని తీర్మానించుట సంతోషకరము. వారి యిష్టమైనయెడల అటు పిమ్మటగూడ మఱికొన్ని సంవత్సరములు గూడ నవివాహితలుగా నుంచవచ్చునని యాతీర్మానమునందుగలదు. చిన్నటనాటనే పరిణయమగుట, ఈడు రాకమునుపే పిల్లలను గనుట యువతులకేగాక వారి సంతానమునకు కూడ హానికరమైనది. మఱియు నీ దురాచారము వలన తల్లుల బీజగ్రహణశక్తి నాశనమగును.

*   *   *

కర్రి. అచ్చమ్మగారి నిర్యాణము.—

మార్చి మాసపు "రెడ్డిరాణి" పత్రికలో ఇట్లున్నది:—

మామిడాడ గ్రామవాసులు కీర్తిశేషులైన కర్రి. సూరయ్యగారి ధర్మపత్ని అచ్చమ్మగారు ఫిబ్రవరి 27వ తేదీని రేబదియేండ్ల వయసున కాకినాడలో తమ సోదరులగు కొవ్వూరి. సూర్యనారాయణ జమీందారుగారి భవనమున స్వర్గధామము నలంకరించిన వార్తను ప్రకటింపవలసి వచ్చినందుకు మేము చాల వగచుచున్నాము. ఈమె జగత్ప్రసిద్ధులగు కొవ్వూరి బసివిరెడ్డిగారి పెద్దకొమార్త. ఈమెకు పుత్రపుత్రికాసంతాన మధికముగగలదు.

అచ్చమ్మగారి పతిభక్తి స్త్రీలకు ఒరవడిగానుండెడిది. భర్తజీవించియున్నపుడు ఈమె ప్రతిదినమును సూర్యోదయమునకు ముందే మేల్కాంచి కాలకృత్యములు నిర్వర్తించుకొని భర్తగారి పాదములకు మ్రొక్కనిదె మరియొకపనిచేసియుండలేదు. ఈమె భర్తయే దేవుడనినమ్మి ఆయనకు సకలోపచారములు స్వయముగ చేసి నాటి స్త్రీలలో చాలగౌరవమును పొందినది. ఈమె మామిడాడగ్రామమున బాటసారులకుపయోగించుటకొక సత్రమును నిర్మింపించినది. ఇంకను లెక్కలేనన్ని దానధర్మములు చేసి యీమె దీనబాంధవురాలు అని ప్రసిద్ధిపొందినది. అచ్చమ్మగారు మృతజీవులలో గణింపదగిన నారీమణి. ఆమె మహోన్నత పుణ్యలోకావాప్తిని గోరుచు ఈ దుఃఖసమయమున ఆమెసంతానమునకు బంధువులకు మాసానుభూతిని తెలుపుచున్నాము.

* * * *

బెజవాడ స్త్రీలసభ–గాంధీమహాత్ముని ఉపదేశము.—

ఏప్రియలు 10 వ తేదీ సాయంకాలము 5-30 గంటలకు బెజవాడలో బ్రహ్మాండమగు స్త్రీలసభ జరిగెను. అందు మహాత్ములవారు ఇట్లు ఉపన్యసించిరి.

బెజవాడలో మిమ్ములనందఱిని దర్శించుట కిది తొలిసారికాదు. కొన్నిసంవత్సరముల క్రితము మిమ్ములనుచూచియున్నాను. మీమధ్యను ఆదినములలో నొకనారీరత్నముండియుండెను. ఆమె పవిత్రనామము అన్నపూర్ణాదేవి. ఆమె ఒక పెద్దసభలో నన్ను రక్షించెను. స్త్రీలను ఆభరణము లిమ్మని నేను కోరినపుడు ఆమె తననగల నన్నిటిని నాకిచ్చివేసినది. ఆరమణీమణి స్వరూపమును నే నెన్నడును విస్మరింపలేను. కనుక మీరు ఆమెను అనుకరింపవలెను. ఆమెవలె మీరుకూడ ఆభరణములను త్యాగముచేయుడు. భూషణములను సమర్పించుటయేగాక ఆమె ఖరీదుగల తన విదేశవస్త్రములనన్నిటిని దహనముకొఱకు బొంబాయికిపంపెను. ఆమెపవిత్ర ప్రవర్తనము దూరమున ఆమెరికాలోనున్న ఆమె భర్తనుకూడ నాకర్షించెను. ఆమెభర్త ఆమెను చూచి ఖద్దరు వస్త్రధారియయ్యెను; ఆడంబరజీవితమును వదలివేసెను. ఇంతటి మహత్తు మీయందఱియందు నుండవలెనని నాకోరిక. అన్నపూర్ణాదేవియందుండిన మహత్తు మీయందఱిలోను ఉండినచో స్వరాజ్యసంపాదన మిక్కిలి సులభమగును. చూచినారా! అన్నపూర్ణకు స్వర్ణవికారములైన ఆభరణములు శృంగారములుకాలేదు. త్యాగమే ఆమెకు భూషణమయ్యెను. మీలో చాలనగలను ధరించినవారున్నారు. పట్టుబట్టలనుకట్టినవారున్నారు. మీరు నాకు నగలనర్పింపుడు, అర్పింపకయుండుడు. నాకు వానితో సంతబనిలేదు. త్యాగము మాత్రముచూపుడు. నాకు కావలసినది త్యాగము. మీరు చేయవలసిన విధియొకటున్నది. రాట్నములను పెట్టి వడికిన నూలుబట్టలను స్వీకరింపుడు. తెలుగునాటను మంచి పత్తియున్నది. దానిని మీకే బట్టలుగా మార్చుకొనవలెను. గాని మిల్లు బట్టలు కట్టుట అవమానకరము. అంటరానివారని ఎవరిని మనము అనకూడదు. అందఱిని సోదరభావముతో చూడవలెను.

అదిగాక మఱియొక దురభ్యాసము ఆంధ్రదేశమున గలదు. అదిత్రాగుడు. మీరందఱును నిశ్చయించినచో ఆదురభ్యాసమును అరికట్టగలరు. మీరు మీపిల్లలకు తగినంత శిక్షను ఈయండి. పిల్లలకు విద్య భూషణము. బాల్యవివాహము కూడదు. ఆడపిల్లను 16 ఏండ్లవరకు కన్యగానుంచవలెను. పిల్లలకు నిరాడంబర జీవనము పవిత్రప్రవర్తనము నేర్పవలెను."

సంస్కారప్రియులగు ఆంధ్రసోదరీమణులు లోకోత్తరపురుషుడగు గాంధిమహాత్ముని ఆదేశమును తులసీదళమువలె తలదాల్చి తదాచారణమునకు గడగెదరుగాక యని కోరుచున్నాము.

*　*　*　*

జర్మనీలో నొక ఆంధ్ర ప్రముఖుని మరణము.—

మార్చి నెల 'తెనుగు సమాచారు' అను పత్రికలోనిట్లున్నది.

"శ్రీయుతపింగళి. జనార్దనరెడ్డిగారు అను నొక ఆంధ్రప్రముఖుడు జర్మనీలో కాలగతి నొందెనని తెలియ జేయుటకు మిక్కిలివిచారించుచున్నాము. 1929-వ సంవత్సరము జనవరి నెల 30-వ తేదీని స్టాయినుఅను నొక జర్మను విద్యార్థితో రెడ్డిగారు మల్లయుద్ధమున తలపడిరనియు, ఆంధ్రప్రముఖులగు రెడ్డిగారికే తొలుతజయము కలిగెననియు, కానికడపట వారికిబలమైన గాయము తగిలెననియు తెలియుచున్నది. తుదకు వారా గాయము వలననే యసువులు బాసిరి. సెంట్రలు యూరపియను హైందవ సంఘమునకు వారు కార్యదర్శిగానుండిరి. జర్మనీ దేశపురాజధానియగు బెర్లిను నగరమందలి ఇండియను అసోసియేషనునకు శ్రీరెడ్డిగారు నాయకులుగానుండిరి. జర్మనీదేశపు హోము మెంబరు అనుమతిపైని శ్రీరెడ్డిగారి దేహము హైందవపద్ధతిని దహనముచేయబడెను. దహనసంస్కారమునకు మూడువందల మందికి పైగావిచ్చేసిరి. ఈఆంధ్రప్రముఖుని అకాలమరణమునకు విషాదమును బొందని ఆంధ్రు డుండడు. శ్రీరెడ్డిగారి ఆత్మకు శాంతినిగోరుచు వారి కుటుంబమునకు మాసాను భూతిని తెలుపుచున్నాము."

*　*　*　*

బౌద్ధమతవిచ్ఛిత్తి.—

భారతదేశమం దేకాలమున గాని యేసంస్థగాని పలువిత మగు మార్పులకు లోను గాకుండ నుండ లేదు. మార్పు లేకుండనుండు కారణమున అసంస్థ మృతప్రాయముగు చున్నదని కొందరనుకొనుచున్నారు. అధోగతిపాలు సేయుమార్పుకన్న మార్పు లేకుండనే యుండుటమేలు. అదియుగాక మతగురువులు, కలువుమున్నగు వారికి రాజపోషణ యున్న కారణమున పైన జేర్కొనబడియున్న వారిలో సోమరితన ముదయించుటయేగాక ఆయా సంస్థల కనర్థములు కూడవాటిల్లినవి. బౌద్ధమతము కడకెట్టులు విపరీతముగ పెంచివేయ బడియున్నదో శ్రీడాక్టర్ యదునాథసర్కారుగారు హిందుస్థాన్ రెవ్యూలో నీక్రింది విధమున వ్రాసియున్నారు.

ధనసహాయమెక్కువకాగనే (బౌద్ధ) మతసంస్థలకు సోమరితనము యెక్కువయైనది. ఇదివరలో జరుగు చుండిన గ్రామ ప్రచారములు ఆగిపోయినవి. భిక్షకై తిరుగవలసిన యగత్యము తప్పిపోయినది. బౌద్ధభిక్కులు సంఘారామములయందును విహారములయందును కడుపునిండ దలకుండ కూరుచుండి గ్రంథముల చదువుకొనుటతో కాలమును కొంతవరకు వెళ్లబుచ్చుచు విపరీతవర్తనల కలవాటు గావించుకొనిరి. బౌద్ధసిద్ధాంతములకై

తర్క వితర్కములు గావించుచు పూజాపునస్కార శాఖ నెక్కువగ బెంచివైచిరి. ఆకారణమున బుద్ధభగవానుడు గావించియుండిన పవిత్ర నిర్మాణమంతయు ఒక్కమారుగ మారిపోయినది. బౌద్ధ వేదాంతము నందింత వరకుండిన సుబోధక విషయములు మరుగువడి తర్కమున కెక్కువరొండ మొసంగు వేదాంత మపరిమితముగ పెరిగిపోయినది. 16, 17 శతాబ్దములలో వంగరాష్ట్రమందలి వైష్ణవ గోస్వాములవలె బౌద్ధ భిక్కులును బహ్మాండమగు వేదాంతగ్రంథపరంపరను సృష్టి గావించిరి. ఆసమయములో యిరువురు వేదాంతులొక్క యంశమున కంగీకారము చూపజాలనివారైయుండిరి. దాన ఒకేమతమునకు జెందిన గురువులే విపరీత వ్యాఖ్యానములతో గ్రంథములను వ్రాసి తన్మూలమున బౌద్ధమతమందు శాఖలేర్పరచిరి. వారిలో లోపనే యీభేదభావములు కొంతకాలమువరకు పెరుగుచువచ్చి కడకు విరోధము లుదయించి వివిధ శాఖానిర్మాణములకు కారణములైనవి. క్రీస్తుపుట్టిన ప్రథమ శతాబ్దమునకు బౌద్ధమతమందు పదునెనిమిది శాఖలేర్పడినవి. 7 వ శతాబ్దమందు భారతదేశ బౌద్ధక్షేత్రముల సందర్శించియుండిన చీనా యాత్రికుడు యూవఙ్చ్వాంగ్ యీవిషయమై తనగ్రంథమందు వ్రాసి చాలవిచారమును వెలిబుచ్చియున్నాడు. సింహళమున కంత ముందుగనే వ్యాప్తినంది విజయవంతముగ సాగుచుండిన బౌద్ధమతమందుకూడ చీలికలుదయించినవి. అందుదయించిన శాఖలలో ముఖ్యమైనవి మహావీర, అభయగిరిశాఖలు. ఆరెంటికిని యెక్కువపోరాటము జరిగియుండెను. ఆకారణమున క్రీ. పె. 300లలో మహాసేన రాజు మహావీర శాఖా బౌద్ధమతమును నిర్మూలన మొనరించెను.

పారుగూరుల చదువుకొనువారు.—

విద్యలబడయు తలంపుతో యూరపుఖండమున కేగు భారతీయ విద్యార్థులు తమ విద్యాలయములకు చేరువనేయున్న పాశ్చాత్య గృహములయందు వసతుల నేర్పరచుకొని యుండుటపరిపాటి. భరతదేశమునుండి ఇంగ్లాండున కేగువారిలో నూటికి యే పదిమందియో హాస్టలులయందు జేరుదురు. అటులే యీదేశమందునను ఒక గ్రామము నుండి యింకొక గ్రామమునకు విద్యబడయుటకై వెళ్లు విద్యార్థులు ఆయాగ్రామముల యందలి కుటుంబములలో నుంచుట కేలయులవడరాదని అంతశ్శాఖాసఖ్యతా సమావేశము యొక్క ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులగు ఎస్. ఎ. బ్రెల్వీగారు తమయుపన్యాసమునందు తెలిపి యున్నారు.

విద్యార్థినులను విద్యార్థులను విద్యలబడయుటకని పట్టణములలోనికి పందలకొలదిగ వచ్చుచున్నారు. ఇంతమందివిద్యార్థులకు వసతి చాలకున్న కారణమున హాస్టలుల సంఖ్య యెక్కువయగుచున్నది. ప్రత్యేక సంఘములకని కొన్ని వసతి గృహములును, ప్రత్యేకనిబంధనలతో మరికొన్ని వసతి గృహములును నిర్మింపబడు చుండుటను మన మెరుంగుదుము. ఉన్నత విద్యలబడయుటకై పాశ్చాత్యదేశములకు భారత యువతీ యువకులేగు సమయమున వారాయానగరములందలి పాశ్చాత్య కుటుంబములయందు వసతుల నేర్పరచుకొనుచున్నారు. అట్టులే ఒకగ్రామమునుండి యింకొక గ్రామమునకా దేశమందు యువతీయువకులు విద్యలబడయుటకేగినప్పుడు ఏల కుటుంబములయందు వర్గమును చాటింపకుండ వసతుల నేర్పరచుకొని ఒక సంఘము మింకొక సంఘమునకు మధ్య సఖ్యతాసూత్రమును ముడివేయరాదు? విద్యార్థులగు కుటుంబ యజమానులు విద్యల బడయు యువతీయువకుల కిట్టి సౌకర్యముల గలిగింపవలసిన సమయ మాసన్నమైయున్నది. ఈ పద్ధతి నాదియందాచరణలోనుంచుటకు చాల యంతరాయములున్నమాట నిజముకాని ప్రయత్నించినచో అవి తొలగిపోవును. హిందూ మహమ్మదీయ సంఘములకు జెందిన వారొక్కటిగ జీవించుటయనునది కష్టమైన విషయమే. ఇందులకు నూతన సాంఘిక నియమములను నిర్మాణ మొనరించుకొనవలసియున్నది.

వనితాలోకము

ఆనందమయి దేవి—

ఈమె వంగరమణి. వయస్సు ముప్పదిమూడు సంవత్సరములు. ఈమె గొప్ప తత్త్వవేత్రి. ఈమెకు నూతనముగ తత్త్వజ్యోతి కానవచ్చెనని శిష్యులనేకులు చెప్పుచున్నారు. ఆనందమయి దేవి వివాహిత. సంసారమును నిర్వహించుచున్నది. అయినను ఈమె తత్త్వజ్ఞానమును అనంతముగ నార్జించినది. ఈమె చదువుకొనలేదు. కాని తన తెలివితేటలచే నీమె విజ్ఞాననిధులనుగూడ వెలవుగొల్పినది. సంస్కృత భాషా సంస్కారము రవ్వంతయైన లేక పోయినను ఈ విదుషి ఆభాషలో శ్లోకములు రచియించినది. ఆశ్లోకములను తిలకించి పండిత ప్రకాండులు కూడ అబ్బురపడినారు. ఈమె పెక్కు రోగులకు బాధానివారణము చేసినది. చూచినంత మాత్రముననే అనేకుల విచారమును పోగొట్టి వారికి స్వాస్థ్యము కల్గించినది. పూర్వాచార పరాయణమైన బ్రాహ్మణకుటుంబమునకు చెందినను ఈమె దర్శనము సకలవర్ణముల వారికిని సులభసాధ్యమే. జిజ్ఞాసలో వ్రతావలంబియై పెక్కుదినములుండి పరంజ్యోతిని కనుగొని ఆనందమయి దేవి హిందూసంఘమును బాగుచేయుటకొఱకు భారతదేశమున విశేషముగ సంచారము చేసినది. శాస్త్రవిషయికములైన విచిత్రములకు అమెరికాఖండ మెట్లు నిధానమో, యోగసంబంధములైన వింతలకు భారతఖండము గణనాతీతకాలమునుండియు పుట్టినిల్లై యున్నది. జన్మము, విద్య, పరిసరము—వీనినన్నిటిని అతిక్రమించి భగవదారాధనము చేసిన యోగులకు, యోగినులకు భారతవర్షము అంతులేని నిక్షేపము.



జెన్నీ లీకన్య.

ఈయమ యిరువదినాలుగువత్సరముల యువతి. ఇంగ్లాండు పార్లమెంటు సభ్యత్వమునకు ఉత్తరవేనార్కుడివిజనునకు సోషలిస్టుపక్షమున అభ్యర్థినిగా నిలిచి విజయము గాంచినది. పార్లమెంటునందుగల స్త్రీసభ్యులలో ఈమె మిక్కిలిచిన్నది. ఈమెయింతకు పూర్వము ఒకపాఠశాలలో ఉపాధ్యాయినిగా నుండెను. విజయవార్త తెలిసిన తోడనే యీమె ప్రజాసమూహమును ఒత్తిగించుకొనివచ్చి ఫీఫ్షైర్‌లో డన్‌ఫరమ్‌లైన్‌నందున్న తన తాతగారికి తంతికొట్టెను. అందుమీద ఆమె తాతగారు "నేను మిక్కిలి సంతోషించితిని. పార్లమెంటు సభికురాలు కావలెనని ఆమె చిన్నతనమునుండియు పలవరించుచున్నది. ఇప్పటికామె కోరికనెరవేరినది" అని యనిరి.

ఈమె తాతయు తల్లిదండ్రులును గనులయందు పనిచేయువారు. పాఠశాలలో యీమె మిక్కిలి తెలివైనదని పేరొందెను. విద్యార్థినీవేతమును బడసి యీమె ఎడింబరో విశ్వవిద్యాలయములో ఎం. ఏ. ఎల్. ఎల్. బి. పరీక్షనిచ్చెను.

*   *   *   *

శ్రీమతి యలమంచిలి సత్యవతమ్మగారు.

ఈమె కమ్మకులస్థురాలు. శ్రీ గారపాటి సాంబయ్యగారి పుత్రిక. ఈమె భర్త యలమంచిలి వెంకటరామయ్యగారు చెన్నపురిలో గవర్నమెంటు ఆయుర్వేదపాఠశాలలో చదువుచు జ్వరమువలన నిరుడు చనిపోయెను. పశ్చిమ గోదావరిమండల సంచారములో మహాత్ముడు యీయమ స్వగ్రామమగు నారాయుడుగూడెము వచ్చినపుడు 1400 రూపాయల విలువగల నగలొసంగి తనను సబర్మతి ఆశ్రమమునకు గొంపోవలెనని కోరెను. 21 సంవత్సరముల చిరుతవయస్సున దేశాభివృద్ధికై యింతటి త్యాగమునొనర్చి ఆశ్రమవాసము స్వీకరించిన యీత్యాగినిజీవితము శ్లాఘనీయమైనది.

*   *   *   *

శ్రీమతి అనందాబాయి కన్య.

ఈమె బి. ఏ. బి. యల్ ప్యాస్ చేసిన విదుషి. మదరాసు హైకోర్టునందు ప్రాక్టీసు చేయుటకు లాయరుపట్టాపుచ్చుకొన్న స్త్రీలలో యీమె ద్వితీయ.



రష్యాలో స్త్రీల పలుకుబడి.

రష్యాలో స్త్రీల పలుకుబడి దినదినమెట్లభివృద్ధి నొందుచున్నదో ఈ క్రింది లెక్కలు బుజావు చేయుచున్నవి. కడచిన మూడు సంవత్సరములలో రష్యాయందు స్థానిక సోవియటు సంఘములకు అధ్యక్షపీఠ మలంకరించుచున్న స్త్రీల సంఖ్య 174 నుండి 641 వఱకు పెరిగెను. వ్యవసాయకులు మెండుకొని యుండు జిల్లాలయందు గడచిన ఆఱుసంవత్సరములలో వెయ్యింటికి 46 నుండి 299 వఱకు అభివృద్ధినొందెను. మఱియు రష్యా దేశములో నేడు స్త్రీలు సైనికదళము, నావికాదళము, రక్షకభటశాఖ, ఉన్నతోద్యోగములు, సహకార ప్రతిష్ఠాపనలు, వర్తకసంఘములు మొదలగు వానియందు మిక్కిలిగా నున్నారు.

హూ డాల్టను సతి.

హూ డాల్టను సతి పార్లమెంటులో సభ్యురాలుగా నెన్నుకొనబడినది. బిషపుఆక్లాండు డివిజనుకీమె ప్రాతినిధ్యము వహించుచున్నది. ఆమె కార్మికుల పార్టీకిఁజెందినది. ఇంతకు ముందు ఇప్పటి కామన్సు సభలో ఎనమండుగురు స్త్రీ లున్నారు. హూ డాల్టను సతి తొమ్మిదవయామె. విశేషమేమన నీమె భర్త కూడ కామన్సు సభలో సభ్యుఁడే. ఒక్కసారిగా పార్లమెంటు సభలో సభ్యులైన దంపతులలో డాల్టను సతీపతులు రెండవజంట.

జూగోస్లావు దేశమున విడాకుల చట్టము.

పూర్వాచారపరాయణులగు జూగోస్లావు మతాధికారులు తమదేశమున క్రొత్తగా నొక విడాకుల చట్టమును నిర్మించినట్లు తెలియుచున్నది. ఈ నూతన చట్టముతో జూగోస్లావు స్త్రీల స్వాతంత్ర్యము మూలవిచ్ఛేద మగును. ఈచట్టమువలన నికముందు భర్తయగువాడు తనకు తెలియకుండగాని తన అనుమతి లేకుండగాని తనభార్య పొరుగింట నొక్కరాత్రి గడపినట్లు నిర్ధారణచేయగలిగినచో నాతఁడామెను విసర్జింప వచ్చును. తల్లిదండ్రులయింట భర్త యనుమతి లేనిదే ఒక్కరాత్రి మాత్రముండ వచ్చును. తన చెలికత్తెలయిండ్లకుఁబోయి ఆతిథ్యము స్వీకరించుటకు గూడ భార్య భర్తయనుమతిని బడయ వలయును. తన అనుజ్ఞలేనిదే నాట్యమందిరము; నాటకశాల మొదలగు స్థలములకు పోయిన భార్యను తలచినచో భర్త విడనాడవచ్చును.

భార్యను విడాకు లిచ్చుటలో భర్తకింత స్వేచ్ఛయున్నది. భర్తను విడనాడుటలో భార్యకుగల వీలు మిక్కిలి తక్కువ.

స్త్రీ స్వాతంత్ర్యముతో చిరకాలమునుండి ముఖరితమగుచున్న ఐరోపాఖండములో జుగోస్లావుదేశమున నిట్టి సంకుచితాభిప్రాయమును వెల్లడించు చట్టము పుట్టుట విచిత్రముగా నున్నది.

తల్లిదండ్రుల బాధ్యత.

పిల్లలను సన్మార్గగాములుగ చేయుటలో తల్లిదండ్రుల బాధ్యత అనంతమైయున్నది. భావికాలమున పిల్లలు మంచివారగుటయు, చెడ్డవారగుటయు తల్లిదండ్రులపైననే నిలిచియున్నది. తమ బిడ్డలను సన్మార్గగాములుగ చేయకపోవుట తల్లిదండ్రుల తప్పిదమనియు నది శిక్షాస్మృతి క్రింద నేరముగా బరిగణింపబడుననియు గమనింపవలసిన విషయము. తల్లిదండ్రులు పిల్లలయెడ తగినంత బాధ్యత చూపకుండుట శిక్షార్హమను విషయము నిరూపించుటకు ఈమధ్య 'చికాగో' లోనొక సంగతి జరిగినది. జార్జిలూకస్ అను పదునారువత్సరముల పిల్లవాడు తప్పత్రాగి, నృత్యముసల్పి పిమ్మట మోటారుమీద యింటికిపోవుచుండగా మరణించెను. దీనికి కారణము ఆబాలుని తల్లిదండ్రులు అతనిని తగిన అనుజ్ఞలలో నుంచకపోవుటయేయని తేలినది. అనగరమునందలి తల్లిదండ్రులు తమపిల్లలను సరిగా జాగ్రతపెట్టి నీతిమార్గములను గఱపకుండుటచే వారు త్రాగుడు, నృత్యము మొదలగు దుర్వ్యసనములకులోనై అకాల మరణముల పాలబడుచున్నారని ఇప్పుడు సునిశ్చితమైనది. అగుటచే ఆనగరమున ఇద్దఱుతండ్రులకు ఖయిదును, ఇరువదిమువ్వురకు జరిమానాయును విధియింపబడెను.

కలకత్తా శిశుసంరక్షక సంఘము.

కలకత్తానగరమున శిశుసంరక్షక సంఘము ప్రజాసేవ ప్రశంసనీయముగ చేయుచున్నది. ఈమధ్యను ఆనగరమున లక్ష్మమణిదాసి అనునామె 10 సంవత్సరముల వయస్సుగల తన బాలికను నెలగుడ్డుఅనదగిన తనచిన్న కుమారునిచ్చి ఎస్ప్లనేడు జంక్షనులో జనులకుచూపి బిచ్చమెత్తుటకు బంపెను. అట్టి చిన్న బిడ్డను జనసమ్మర్దముగల చోట ఎండలో పెట్టుకొని యాచించుట ఆచిన్నబిడ్డ ఆరోగ్యమునకు మిక్కిలి అపాయకరమైనది. కావున అచ్చటి శిశుసంరక్షక సంఘమువారు దీనిని గమనించి లక్ష్మణమణిదాసిపై కలకత్తా రాజధాని మేజిస్ట్రేటువద్ద కేసు పెట్టిరి. ఆమెకు బెంగాలు శిశుశాసనముక్రింద ఒకమాసము ఖైదు వేయబడెను. శిశువును, బాలికయు ప్రస్తుతము శిశుసంరక్షకసంఘమువారి పోషణమందు ఉన్నారు.



గా॥ శ్రీనివాసశాస్త్రిగారు—స్త్రీ విద్యావిధానము—

గతమాసము నాలవతేదీ సాయంకాలము ఎగ్మూరునందలి భారతమహిళా మహాసంఘ ప్రధానకార్యాలయమందొక మహోపన్యాసమును గావించుచు ప్రత్యేకముగ మహిళా విద్యాలయముల నెలకొల్పి సాగించు టవసరమాయను విషయమును గురించి తమ యభిప్రాయములను గా॥ శ్రీనివాసశాస్త్రిగారు వెలిబలికి యున్నారు. తమ యుపన్యాస సందర్భమున గా॥ శాస్త్రిగారు కార్వేగారు తమ జీవితాశయముగ నిడుకొని సాగించుచుండిన మహిళావిశ్వవిద్యాలయమును గురించి గావించియుండిన కొన్ని సలహాలు వీరి దీర్ఘాలోచనకు అడ్డుగట్లుపడినవా యనిపించుచున్నవి. కార్వేగారి యుద్యమము భారత రమణీమణుల స్థానము నెవ్విధమునగాని అభివృద్ధిలోనికి గొని రాజాలదనియు తామీ విషయమును కార్వేపండితునికే తెలియపరచి యుంటిమనియు బలికిరి. స్త్రీపురుషులు సమానులనియు అందువలన ఆభావములు విశేషముగ వ్యాప్తినందవలయునన్న స్త్రీలకు ప్రత్యేక విశ్వవిద్యాలయములుగాని ప్రత్యేక కళాశాలలుగాని నిర్మింపబడ రాదనియు, పురుషులతో బాటు స్త్రీలును ఒకే కళాశాలయందు విద్యల బడయుచు సమగౌరవముల బడయుచుండవలయుననియు శ్రీ శాస్త్రిగారు తెలిపియున్నారు. మహిళామణుల యభివృద్ధికై దివారాత్రములు పాటుపడుచున్న సంస్కారమహానాయకు లందరును కార్వేపండితుని యుద్యమము నెంతయు కొనియాడుచు తదుద్యమాభివృద్ధికి వలయు సహాయమును జేయ తలపడియున్న సమయమున శ్రీ శాస్త్రిగారు విపరీతాభిప్రాయములను వెళ్ళగక్కుటలో గల ముఖ్య కారణము మాకు బోధయగుట లేదు. పురుషుని కెంత గౌరవముగలదో స్త్రీకికూడ అంత గౌరవమే యుండవలయుననుట నిశ్చయము.

అందులకని స్త్రీ పురుషులకే విద్యాలయమునందు విద్యలను బడయవలయునా? ప్రస్తుతమట్లు పురుషులతో బాటు పురుషుల విద్యాలయములయందే గాక పురుషుల విద్యాలయముల యందనుసరింప బడుచుండు కార్యక్రమమే అనుసరింపబడుచున్న మహిళా విద్యాలయముల యందలి స్త్రీలనేనియు పరికించునెడ శ్రీ శాస్త్రిగారియొక్క యభిప్రాయములెంత వరకు సత్యగర్భితములో గ్రహింపవీలగును. ఇట్టి విద్యాలయములయందు విద్యల బడయుచుండిన స్త్రీలు కళాశాలలను వీడినవెనుక నేమిచేయుచున్నారు? కొంద రుద్యోగములకు ప్రయత్నించుచున్నారు. మరి కొందరు గృహమందుండి యింటికి పనికివచ్చు నెట్టి కార్యమునుగాని చేయజాలక యేగ్రంథపఠనముననో కాలము వెళ్లబుచ్చుచున్నారు.

విద్యలబడయు వారేగాక చుట్టునున్న వారుకూడ కొంతవరకు లాభము నంద వలయును. వాంఛింపబడుచున్న గౌరవము సమానమైనదియైనను నిర్వర్తింపవలసిన విధులు, అనుసరింపవలసిన కార్యక్రమములు వేరువేరై యున్నవి. విద్యావతులగు స్త్రీలు జ్ఞాన మార్జించి గృహములను తేజోవంతముగ నొనరింపవలయును. పురుషుడు కాయ కష్టములకు లోనై ధనమార్జించుచుండ స్త్రీలు గృహములకడనుండి గార్హస్థ్య ధర్మములను చక్కగ నిర్వహించుచుండవలయును. ఇందులకు శ్రీ శాస్త్రిగారు చెప్పిన చొప్పున స్త్రీలు పురుషులతో బాటు సమానముగ తమ కెవ్విధమున గాని ఉపయోగపడని విద్యల నభ్యసించునెడ లాభముండదు. ఈ లోపమును లేకుండ చేయుటకే శ్రీ కార్వేగారు ప్రత్యేకముగ మహిళా విశ్వవిద్యాలయమును నెలకొల్పి దేశమందన్ని ప్రాంతముల యందును ఆ ప్రధానసంస్థ యొక్క శాఖలనే నెలకొల్ప దలపడి యున్నారు. ఇట్టి సదుద్యమమందు లోపములున్నవని చెప్పుటెంతమాత్రమును సమంజసముగ కానుపించుట లేదు.

త్యాగి ఖరగ్ బహదూర్ సింగ్—

త్యాగమనేక విధములై యున్నది. కొంతమంది తమకుగల యావదాస్తియు తమ ప్రేమంపు ప్రజోపయోగసంస్థకొసంగి కష్టముల లెక్క సేయకుండ కాలము గడపెదరు. కొందరు యిరుగుపొరుగు వారిని కాపాడుటకై కొలది కష్టములకు లోనయ్యెదరు. మరి కొంతమంది సోదరులయొక్కగాని సోదరీమణులయొక్కగాని గౌరవము, ప్రాణము వీటిని రక్షించుటకు తమ ప్రాణముల నర్పింతురు. ఇట్టివారిలో నేపాళయువకుడు ఖరగ్‌బహదూర్ సింగు గణింపబడు టవసరము. ఒకయువతిని బలాత్కారముగ వివాహమాడ తల

పడియుండిన మూడుకాళ్ల ముదుసలిని హత్యగావించిన నేరముపైన యెనిమిదివత్సరముల కఠిన శిక్షకు పాత్రుడై కారాగారమునకేగి యిటీవలనే వైస్రాయిగారిచే విడుదలచేయ బడియుండిన ఖరగ్ బహదూర్ సింగును కలకత్తానగరము అత్యుత్తమమగు విధమున గౌరవించియుండుట మాకెంతయు ఆనందమును గలిగించుచున్నది. కలకత్తా నగరమున గతనెల 7 వ తేదీ సాయంకాలము టౌన్‌హాలునందు గావింపబడియుండిన మహాసభ యందు పురుషులకన్న స్త్రీలే యెక్కుడుత్సాహముతో పాల్గొని అభినందనపత్రమును సమర్పించి కలకత్తా మహిళామణులు తమకృతజ్ఞతను వెలిబుచ్చియుండిరి. ఈఅభినందన పత్రమునకు సమాధాన మొసంగుచు ప్రతిభారతీయునకుడును తనసోదరీమణులయొక్క గౌరవమర్యాదలను కాపాడుట కెల్లవేళలను సిద్ధముగనుండవలయునని సింగుగారు హెచ్చరించి యుండుట ఆంధ్రయువకులు ముఖ్యముగ గమనించవలసియున్నది.

53 ఏండ్లవృద్ధునకు వివాహము—

ఏబదిమూడేండ్లవృద్ధుడు పేదకుటుంబమునకు చెందినపదునైదు వత్సరముల ప్రాయంపు బాలికను వివాహమాడ నిశ్చయించుకొని యుండుట మాచదువరులకు కొంచెము నవ్వుబుట్టించునుగాని యిట్టిసాహసకార్యముల నొనరించుటకు వృద్ధులింకను పూనుకొను చుండుటను గాంచిన సంస్కారప్రియులు విషాదమునకు లోనుగాకయుండరు. ఖరగ్ బహదూర్‌సింగ్ చేయునది లేక యువతి జీవితమును రక్షించుటకు దాక్షిణ్యమునకు పాల్పడి కడకు తన యాశయము నెట్లు నెరవేర్చెనో, అట్లులే యీ పదునైదువత్సరముల మార్వారు బాలిక జీవిత మంధకారబంధురము గాకుండ జేయుటకై బొంబాయి మార్వారీ యువజన సంఘము కొంత శ్రద్ధ వహించియుండుటెంతయు సంతసము. తానా లేగందును వివాహ మాడనని మాట యిచ్చియుండియు ఆవృద్ధుడు మరల కోర్టునకెక్కి చేయవలసిన ప్రయ త్నముల నన్నింటిని చేసెనుగాని యువకులుకూడ పట్టిన పట్టు విడువకుండనున్న కారణమున కడకా వృద్ధుని పట్టుదల నేగ్గదాయెను. బాలికయొక్క జీవితమును కాపాడిన న్యాయాధి కారి యెంతయు వందనీయుడు.

ఈసందర్భమున "గోలకొండ పత్రిక"కు వరంగల్‌నుండి సంస్కరణాభిలాషి వ్రాసిన యుత్తరమందలి దారుణాంశములను కూడ యిటపొందు పరుచుచున్నారము.

"లక్షల ద్రవ్యమార్జించి శ్రీమంతులని పేరుగాంచిన వరంగలు నివాసులు (వైశ్యులు) ఆకారపు చెన్నయ్య [75 ఏండ్ల వరుడు] గారికిన్నీ తత్పరిసర గ్రామమగు మడికొండ నివాసులు పెద్ద బసవరాజంగారి కుమార్తె [10 ఏండ్ల వధువు] నాగమాంబకున్ను విభవనామ సంవత్సర ఫాల్గుణ బ॥ 10 లు, రోజున వృద్ధలోకైక వైవాహిక మహోత్సవము జరిగినది. ఈ 75 ఏండ్లవరుడగు చెన్నయ్యగారికి 40 ఏండ్ల యీడు పైబడిన యొక కుమారుడు (నరసింగం) గలడు.

మార్వారీలలో సంస్కారోద్యమము—

మార్వారీలలో యిదివరకు కొంత ప్రబోధము కలిగియుండినను యెవ్విధమగు చలనము గాని గలిగియుండలేదని ఆపరిసర ప్రాంతములయందు నివసించుచున్న యితర సంఘీయులు తెలిపియున్నారు. కాని యిటీవల బొంబాయి నగరమున శ్రీరాజా గోవిందలాల్ శివలాల్ గారి యధ్యక్షతక్రింద జరిగియుండిన పదియవ అఖలభారత మార్వారీ అగ్గర్వాల్ మహాసభయందు నిజముగ సంస్కారము నాసించియున్న కొందరు యింతవరకును తమ హృదయములయందే గుప్తపరచుకొనియుండిన సంస్కారాభిప్రాయములను వెలిబలికియున్నారు. 16 వత్సరములకు పూర్వము బాలికలకును 25 వత్సరములకు ముందు బాలురకును వివాహ మొనరింపరాదని అధ్యక్షులు తెలిపిరి. బాలవితంతువివాహము లాచరణీయములని చెప్పిన సమయమున సభ్యులలో కొంత యలజడి యుదయించినను సమర్థతతో అనుమానములకు సమాధానముల నొసంగి సభికులందరిచే నాకేయభిప్రాయము నంగీకరింపజేసియుండిన వీరెంతయు సంస్తవనీయులు.

స్త్రీవిద్య—హార్టాగ్ కమిటీ సూచనలు—

విద్యాభివృద్ధి కవసరమగు విషయములయందు తగు సలహా లొసంగుటకుగాను నియమింపబడియుండిన హార్టాగ్ కమిటీ స్త్రీవిద్యా వ్యాప్తిని గురించి గ్రంథస్థ మొనరించిన విషయము లెంతయు సత్యగర్భితములు. భారతదేశమందు విద్యలసందు బాలికల సంఖ్య వృద్ధియగుచుండినను ప్రభుత్వ విద్యాశాఖ వలయునంతశ్రద్ధ గైకొనుచుండుట

లేదని స్పష్టముగ కానుపించుచున్నదని కమిటీవారు వ్రాసియుండిరి. నేటి బాలికలే రేపటి దినము గృహములను పాలించు తల్లులయ్యెదరు. అట్టిసమయమున బాలికలకు వలయు విధమున విద్యల గరుపవలసియున్నది. ఈవిషయమై ప్రభుత్వమిక నేనియు శ్రద్ధవహించు టుత్తమము.

శ్రీరామనవమి–భోగము మేళములు—

"పరిణయోత్సవములందు, దేవపూజావసరములందు భోగము మేళముల నుపయోగించు నాచారము చిరకాలమునుండి తెలుగుదేశమున పాతుకొనియున్నది. ఆంధ్ర సంఘ సంస్కర్త శిఖామణులగు వీరేశలింగముపంతులుగారి నిరంతర ప్రయత్నముకూడ నీ యాచారమును శాశ్వతముగ నీ దేశమునుండి పారద్రోల లేక పోయినది. భోగ స్త్రీలకు దేవదాసీలు అను పవిత్రనామము నెలకొన్నది. వారిది ప్రత్యేక మొకవర్ణముగా నేర్పడి నది. ప్రతి సంవత్సరమును శ్రీరామనవమి ఉత్సవములు రాజమహేంద్రవరమున నితాంత వైభవముతో జరుపబడును. ఆయుత్సవ సందర్భములందు భోగము మేళములను విరివిగా నుపయోగించు నాచారము అనుశ్రుతమై యున్నది. జనాకర్షణము కొఱకో, ఉత్సవమున కదియొక శోభయనియో ఉత్సవకారులు భోగము మేళముల నేర్పఱచుచున్నారు. ఇది మిక్కిలి అవినీతికరమైన సంగతి. దీనిని మాన్పించుటకీ సంవత్సరము రాజమహేంద్రవర యువజన సమితివారు ప్రయత్నించునట్లు వినుచున్నాము. వారి ప్రయత్నములు సఫలీ కృతమగు గాక!"

అని మార్చిమాసపు "తెలుగు సమాచార" పత్రికలో నేతత్పత్రికా సంపాదకులు వ్రాయుచున్నారు. దేశాభ్యుదయ కార్యములను తెనుగుసీమకు హత్తించుటలో రాజమహేంద్రవరము ఎప్పుడును ముందడుగు వేయుచునే యున్నది. మఱియు నా పట్టణము సంఘోన్నతికి చీము నెత్తురులు వెచ్చించిన వీరేశలింగము పంతులుగారి జన్మస్థానము. కావున యువజనసమితివారి ప్రయత్నములు కార్యకారియైయుండుటలో విచిత్రమేమియు లేదు.

సరస్వతీ దేవి–వీరాంగన—

పట్టపగలు నొక మహమ్మదీయ యువకునిచే చంపబడిన రాజపాలుగారి దహన క్రియలకు వేలకొలదిగా ప్రజలు శ్మశానభూమిలో మూగిరి. రాజపాలుగారి సతీమణి సరస్వతీ దేవిగారు ఆజనసముద్రము నుద్దేశించి యిట్లుపలికెను.—

"నాభర్త మరణమువలన నాకు దుఃఖము కలుగుట సహజమే! ఐనను మీరందరి ఔదార్యమువలన నాకు కొంతధైర్యము కలిగినది. నాభర్త ధర్మము కొఱకు తన ప్రాణము లర్పించెను. నా కోరిక యేమన నాభర్త యెట్లు ధర్మము కొఱకు తన ప్రాణము లర్పించెనో అట్లే నా కొమరుడుగూడ అవసరమగుచో ధర్మము కొఱకు తన ప్రాణముల బలినిచ్చుగాక!"

వీరపత్ని, వీరమాత అగు ఆమె ఉచ్చరించిన పలుకులు ఆలించి అచ్చట మూగిన అశేషజనములోని ప్రతివ్యక్తి హృదయమును తప్తమై హర్షాశ్రురూపమున బహిర్గత మయ్యెను. భారతవర్షమునందలి స్త్రీలలో నిక్షిప్తమైయున్న సాహసము, త్యాగము సరస్వతీదేవి వాక్యరూపమున లోకమునకు గానవగుచున్నవి. ధర్మము కొఱకు పతిని అర్పించి వలయుచో కొమారుని కూడ నర్పించుటకు సంసిద్ధమైయున్న స్త్రీరత్నములకు నిలయమై భారతదేశ మున్నంతకాలము అది యెంత దరిద్రములో మ్రగ్గుచుండినను రత్నగర్భయే యనిపించుకొనును. సరస్వతీదేవి విశాలభావములు ప్రతిహైందవస్త్రీహృదయము నందును ధ్రువతారాతుల్యముగ మెఱయును గాక!

గ్రంథములు, పత్రికలు.

ఆత్మకథ.—

లోకోత్తరపురుషుడగు గాంధీ మహాత్ముని ఆత్మకథకు ఆంధ్రానువాదమిది. అనువదించినవారు సుప్రసిద్ధాంధ్రపండితులు, శతావధానులు నగు శ్రీ వేలూరు శివరామశాస్త్రిగారు. ప్రచురణకర్తలు శ్రీ దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు. గ్రంథము క్రౌను సైజున 500 పుటలు. ఆకృతి అతిసుందరముగ నున్నది. అయినను మూల్యము రు 1-0-0 మాత్రమే. అనువాదమున శైలి సులభమయ్యుసుందరముగానున్నది. అలతియలతి వాక్యములలో ప్రజ్ఞాప్రయోగములకు గనియైయున్న ఇందలి భాషాశైలి అధునిక కవి కుమారులకు ఉపాస్యమైయున్నది. అత్యరాధ్యుడైన ప్రతి ఆంధ్రుని హస్తమును అలంకరింపదగిన ఉత్తమగ్రంథము. ప్రస్తావిత విషయము మహాత్ముని సత్యచరిత్రము కావున ఇది భగవద్గీతవలె పారాయణము చేయదగిన గ్రంథరాజము. ఇది ఆంధ్రగ్రంథమాలలో పదియవ కుసుమము. వలయువారు ఆంధ్రగ్రంథమాలా వ్యవస్థాపకులు, నెం. 7, తంబుశెట్టివీధి, మద్రాసు—అని వ్రాయునది.

కులలక్ష్మి:—

శ్రీవడ్లమూడి వేంకటరత్నముగారిచే రచియింపబడినది. వెల పన్నెండణాలు. పుస్తకములు తెనాలిలోని కృష్ణాఫ్యాన్సీ స్టోర్సులోగాని యస్. శర్మ అండుకోలోగాని దొరుకును. వేంకటరత్నముగారీ గ్రంథమును వ్రాయుటలో స్త్రీలకు ఉత్తమశిక్షణము నలవఱచుటయను నంశమును ప్రధానము చేసికొనిరి. 'కులలక్ష్మి' రెండుభాగములుగ విభజింపబడియున్నది. ప్రథమభాగమున స్త్రీలు ఏయే గుణములవలన కులలక్ష్ములు కాఁగలరో తెలుపబడినది. రెండవభాగమున వారు యేయే దోషములవలన కులలక్ష్మి నామమునకు దూర మగుదురో వివరింపబడినది. శ్రీ వెంకటరత్నముగారు తమఉపదేశములను సోదాహరణపూర్వకముగ చెప్పిరి. పురాణములనుండియు, చరిత్రలనుండియు, సామాన్య సంసారవృత్తములనుండియు ఉదాహరణముల నిచ్చి గ్రంథకర్తగారు విషయబోధను ప్రశస్తముగా చేసినారు. శైలి తేలికగానుండి స్త్రీజనములకు సులభవేద్యమై యున్నది. స్త్రీలు తమసొంతగ్రంథసముచ్చయమున నీ కులలక్ష్మి ప్రతినొకదానిని తప్పక చేర్చుకొనవలయును. స్త్రీలకొఱకు ఉద్దిష్టమైన ఇట్టి ప్రత్యేక గ్రంథములు మనభాషలో మిక్కిలి తక్కువగానున్నవి. ఆలోపమును ఈగ్రంథము కొంతవఱకు తొలగించుచున్నది.

శ్రీతులసీ రామాయణము.—

ప్రపంచ వాఙ్మయములోని అత్యుత్తమగ్రంథములలో తులసీదాసు రామాయణ మొకటి. ఆ రామాయణమును శ్రీ భాగవతుల నృసింహశర్మగారు తెలుగున వెలయించుచున్నారు. ఇంతకుముందు బాలకాండము, అయోధ్యకాండము వెలువడినవి. ప్రస్తుతము పరామర్శింపబడుచున్న భాగము అరణ్యకాండము. ఇది నిర్వచనము. కవిత్వము ధారగలది. 'నక్కయెక్కడ దేవలోక మెక్కడ.' 'చావుదప్పి కన్నులొట్ట పోయినదన్న కరణి' 'అభ్యాగత స్స్వయంవిష్ణుః' 'ఆత్మవత్సర్వ భూతాని' మొదలగు లోకోక్తులు గ్రంథశైలికి మెఱుగుపెట్టినవి. పుట 26లోని 141-వ పద్యము పోతన్నగారి ప్రహ్లాద చరిత్రలోని పద్యగమనమునకు మిక్కిలి చేరికగానున్నది. మొత్తము మీద శర్మగారి కవిత్వమున పూర్వప్రబంధఛాయలు పెక్కులు గలవు. శృంగార రసపోషణములో వీరు ప్రబంధకవుల మార్గమునే అనుసరించిరిగాని దానికి నవ్యత సాపాదింప

లేదు. ముద్రణ దోషములు కూడ చాలగలవు. మూలగ్రంథ ప్రాశస్త్యము నుపలక్షించి ఆంధ్రు లెల్లరీ గ్రంథమును చదువుదురు గాక యని కోరుచు శర్మగారిని మిగిలిన కాండములను కూడ సాధ్యమైనంత త్వరలో ప్రచురింప వేడుచున్నాము:

గ్రంథములు వలయువారు గ్రంథకర్త పేర పాప్రయిటరు, వేగుచుక్క గ్రంథమాల, పూడిపెద్దివారి వీధి, బరంపురము, (గంజాంజిల్లా) అని వ్రాయవలెను.

శ్రీనరసింగరావుగారి గ్రంథములు.

శ్రీయుత ప్రొద్దుటూరు నరసింగరావుగారు రచియించినవియు ప్రచురించినవియునగు 1. బళ్లారిమండలము నందలి శాసనప్రదేశము. 2. శ్రీజయతీర్థగురుచరిత్ర, శ్రీటీకాచార్యులచరిత్ర. 3. సత్యబోధతీర్థులచరిత్ర 4. కనకదాసుల చరిత్ర. 5. జగన్నాథదాసుల చరిత్ర 6. పురందర దాసుల చరిత్ర 7. శ్రీమన్మహాభారత తాత్పర్య నిర్ణయభావసంగ్రహదీపిక 8. శ్రీరాఘవేంద్రతీర్థ గురుస్తుతికదంబము. 9. గీతాతాత్పర్యం. 10. శ్రీకృష్ణ చారిత్రమంజరి. 11. శ్రీరామచారిత్రమంజరి. 12. శ్రీమద్భాగవతసారము అను గ్రంథములను వందన పూర్వకముగ నందు కొంటిమి. తైర్థికులకును, భక్తులకును మిక్కిలి ఉపయోగకరముగా నుండగల గ్రంథములు. వలయువారు కృష్ణాజిల్లా రిజిస్ట్రారుగారగు శ్రీప్రొద్దుటూరి. నరసింగరావుగారి పేర బందరు వ్రాయునది.

శ్రీపమిడిపాటి మహాలక్ష్మీశతకము —

గుంటూరుజిల్లా, ఒంగోలు తాలూకా, ఉప్పుగుండూరు స్టేషనుకు ఆఱుమైళ్లదూరమున నున్న పమిడి పాడను గ్రామమున వెలసియున్న మహాలక్ష్మియను దేవతపై చెప్పబడిన 117 పద్యముల శతకము. రచయితలు రామకృష్ణశితారామసోదరకవులు. వెల 0-2-0 అణాలు. వలయువారు గ్రంథకర్తలపేర అనంత వరాగ్రహారము. గజ్జలకొండపోష్టు కర్నూలుజిల్లా అని వ్రాయునది. గ్రంథమున గ్రంథకర్తల చిత్రపటములు కూడగలవు.

నెలవంక—

శ్రీఆవంత్స వేంకటరంగారావు (బి. ఏ) గారిచే వ్రాయబడి విజయనగరమునుండి ప్రచురింపబడిన నెలవంక యను పద్యకావ్యసంపుటము. చక్కగ డెమ్మి ఆక్టవో సైజున ముద్రింపబడినది. కవి అప్పుడప్పుడు ఆంధ్రపత్రికలయందు ప్రకటించియుండిన పద్యము లన్నింటికి నొక పుస్తకాకృతి రొసగెను. కవిత్వము లలితపద భూయిష్టమై మంచినడకను గలిగియున్నది. వెల అణాలు ఎనిమిది.

ఆనంద భారతి.—

కథల మాసపత్రిక నూతనముగా వెలువడినది. సంపాదకుడు ఎస్. జి. ఆచార్యగారు. ప్రచురణకర్త యస్. వి. గోపాల్ మొదలియారు. మదరాసు.

శుక్ల సంవత్సరాదినాడు వెలువడిన ప్రథమ సంచిక మా కార్యస్థానము చేరినది. "కథలకై ప్రత్యేకింపబడియున్న పత్రిక యొక్కటేనియు" తెనుగున లేదు కావున "ఆకొఱతను దీర్చుటకే యీ పత్రికను ప్రచురించుటకు మేము పూనుకొనుటయైనది" అని ప్రకాశకులు 'స్వవిషయము' లో చెప్పుకొనియున్నారు. డెమ్మిసైజు. 40 పుటలు కలవు. గద్యపద్య వ్యాసములతో నొప్పుచున్నది. ఈ పత్రికాకిశోరము చిరకాలము వర్ధిల్లు గాక యని కోరుచున్నాము.